ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● *Serie nouă*

■ Anul XVIII (LIII) ■ Nr. 7 (433) ■ Iulie 2018 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

GH. PETRAȘCU - *Pe malul mării* (detaliu)

Mihai Barbu

Acasă la Jules Verne, în oraşul nevestei, între două trenuri de (relativă) mare viteză

Jules Verne a trăit 20 de ani la Nantes, 23 ani la Paris şi 34 de ani la Amiens. La Amiens s-a retras, la cererea neveste-sii, pe când el era în culmea gloriei. („Sur le desir de ma femme je me fixe a Amiens, ville sage, policee, d' humeur egale...") Acolo a locuit între 1871 şi până la moartea sa, survenită în 1905. Familia Verne a avut, la Amiens, două locuinţe. Într-una dintre ele, "Casa cu turn", devenită între timp muzeu, a trăit vreme 18 ani. În această casă a scris, în cea mai mică încăpere din imensul imobil, în fiecare zi de la 5 la 11 dimineaţa, un număr de 30 de romane. Romanul în care e vorba de locurile noastre, de Transilvania, a fost scris tot în "Casa cu turn". E vorba de "Castelul din Carpaţi". Locul în care a fost gândită şi aşternută pe hârtie această carte e unul extrem de auster. Un pat de fier, un fotoliu de piele şi un birou. Pe masa de lucru se afla, inevitabil, un glob terestru.

Despre femei, Jules Verne nu are o părere prea bună. Raţionamentul său e logic dar, formulându-l, a riscat să fie considerat un aprig misogin: "Femeile nu intervin niciodată în romanele mele pentru că ele vorbesc tot timpul şi pentru că alţii nu ar mai apuca să zică nimic". Tânărul Verne a avut parte, în chestiunea maritală, numai de experienţe nefaste. El a făcut faimoase mai multe domnişoare pe care le-a iubit dar care au fost măritate de părinţi, în ciuda voinţei lor, cu persoane nepotrivite.

42 de minute în gară, la Longueau

Când ne-am hotărât, împreună cu amicul Ioan Lascu, să-l vizităm pe Jules Verne la el acasă am consultat internetul şi am aflat c-am putea-o face, operativ, între două trenuri. La dus, am luat un *Intercites* ce pleca din Paris Nord la ora 11 şi 50 de minute. Am plătit, fiecare, câte 17 euro şi 50 de cenţi. La Amiens era prevăzut să ajungem la ora 13 şi două minute. Chiar aşa a şi fost. Era ziua de 14 martie. Trenul cu care ne-am întors pleca din Amiens la ora 17 şi 38 de minute şi trebuia să ajungă la Paris la ora 18 şi 56 de minute. Socoteala noastră din Capitala luminii nu s-a potrivit deloc cu cea dela Amiens. Trenul a oprit în staţia Longueau şi a stat acolo, inexplicabil, de la ora 17:48 până la ora 18:30. Am pierdut vremea în această staţie din apropierea Amiens-ului vreme de 42 de minute. (Dacă trenul mai întârzia încă 133 de minute, stăteam cât a stat Geo Bogza la Mizil...) Ca să fim mai exacţi (şi mai dramatici) am putea spune că la Longueau puteam să ne pierdem şi viaţa. Nimeni nu ne-a anunţat nimic. Doar "naşii" făceau naveta, în fugă, dintr-un capăt într-altul al trenului, transpiraţi ca nişte hipopotami şi foarte preocupaţi de ceva anume. Nu răspundeau la nicio întrebare. Apoi au venit Forţele speciale formate din bărbaţi înalţi, cu braţe tari şi înarmaţi până-n dinţi. Şi ei făceau naveta dintr-un vagon într-altul, uitându-se suspicios la toată lumea. În cele din urmă, ei au dat jos din tren două femei, una, cam pe la prima tinereţe, şi o puştoaică. Bărbaţii le-au escortat până la duba care le aştepta în gară. Alţii le cărau bagajele. Ne-am uitat atent pe fereastra vagonului. Erau chiar cele două femei din vagonul nostru, care se aşezaseră, după mai multe ezitări, lângă toaletă şi aproape de uşile automate. Aveau câteva bagaje de mână pe care nu le-au pus sus, în locul ce le era rezervat, ci le-au aşezat la picioarele lor. Cea tânără întorcea, din când în când, privirea spre capătul opus, acolo unde ne-am aşezat noi. De câteva ori privirile ni s-au intersectat şi ni s-a părut că ar fi vrut să socializăm. Bine c-am fost timizi... Am aflat ulterior că Forţele speciale au dejucat, de fapt, un atac terorist. Longueau e o comună din departamentul Somme şi are în vreo 5000 de locuitori. Numele localităţii vine de la antica Longua acqua. Dacă s-ar fi întâmplat vreo nenorocire, în Longueau erau disponibili doar patru medici generalişti şi doi farmacişti. Dacă ar fi trebuit să-ţi petreci, de voie , de nevoie, mai mult timp în zonă am aflat că în localitate ar exista, totuşi, două puncte de interes: Biblioteca Jacques Prevert şi Grădina Virtuoşilor. După ce, în cele din urmă, trenul a plecat din staţie, am luat biletul şi am aflat, de pe verso-ul lui, că folosind TGV şi INTERCITES poţi beneficia de o garanţie de voiaj. Condiţiile le puteam afla în gară, de la agenţiile de voiaj agreate de Societatea Naţională de Căi Ferate sau de pe site-ul sncf.com. Cum acasă, la noi, eram obişnuiţi cu întârzieri mult mai spectaculoase, n-am cerut feroviarilor francezi nici o despăgubire pentru emoţiile pricinuite de cele două doamne aparent inocente. Am meditat, inevitabil, tot restul drumului la rolul important al femeilor în viaţa lumii, în cea a scriitorilor dar şi în vieţile călătorilor, al vizitatorilor şi, în general, al celor care se îndeletnicesc cu literatura.

Les bonnes comptes font des bons amis/ Socotelile bune fac prietenii buni

În orice hotel din Paris găseşti o groază de pliante care te invită să vizitezi Capitala Luminii oferindu-ţi informaţii extrem de utile pentru "City Guide, Culture, Shoping, Dining" precum şi despre noutăţile din târg („What new"). „Greater Paris" e unul dintre ele. E un magazin ilustrat, trimestrial, pus la dispoziţia publicului în hoteluri, în punctele de informaţie turistică şi are un tiraj de 250.000. Ghidul, bilingv, îţi sugerează ce ar trebui să vezi, să ştii şi să faci în acest oraş extraordinar, indiferent că stai o zi sau o săptămână, dacă eşti singur sau dacă ai ieşit cu iubita sau cu familia. Ofertele sunt ameţitoare. În una din paginile ghidului se vorbeşte despre „Cea mai frumoasă amintire din Paris". Să vizitezi Luvrul? Să urci în Turnul Effel? Să colinzi buticurile de pe Champs Elysees? Pentru numeroşi turişti experienţa cea mai interesantă s-a dovedit a fi alegerea numită „Discover Walks". Anul trecut a avut un succes nebun. Sunt vizite în grupuri mici ghidate de parizieni get-beget. Toţi aceşti ghizi vorbesc englezeşte pentru că americanii sunt cei care se dau în vânt după Paris. Sunt, deocamdată, cinci trasee care te poartă prin Montmartre („De la Moulin Rouge la Sacre Coeur"), "Marele locuri ale Parisului", „Le Marais", „Parisul secret şi ascuns", „Rive Gauche/ Cartierul Latin". Vizitele ghidate sunt gratuite dar vizitatorii sunt foarte generoşi la sfârşitul turului. Un astfel de ghid e un prieten care-ţi arată oraşul său, aşa cum doar el l-a cunoscut. Fie ploaie, fie soare, ghidul te aşteaptă la locurile indicate. Îl recunoşti uşor: fiecare are, ca semn distinctiv, o vestă roz. „See Paris with a Parisian!"/ "Să vezi Paris-ul cu un parizian!" sau „Walk Paris with a native!"/ „Plimbă-te prin Paris cu unul care-i născut acolo!" În 2017 a fost ales „The best free tour in the world"". Eu am ales să văd Parisul cu un prieten din ţară. Numele lui e Ioan Lascu, un fost concitadin, care a fost de foarte multe ori la Paris şi care s-a dovedit a fi fost, toată săptămâna petrecută acolo, un ghid foarte informat. El m-a plimbat prin locuri pe care mi le-am dorit să le văd încă de când eram mic. Adică de pe vremea când buchiseam la „Pif le Chien" şi a vedea, vreodată, Paris-ul era o probabilitate la fel de mică precum ar fi, azi, o vizită pe Marte în compania lui Elon Musk. C'est la vie...

Femeia, eterna poveste sau "11 fără neveste"

Jules Verne a părăsit larma Parisului ca să-şi urmeze consoarta şi să-i facă pe plac. Amiens-ul îi face o impresie bună şi vrea să se implice plenar în viaţa socială a oraşului. Candidează pe lista socialiştilor şi, din 1988, e ales consilier municipal. A fost reales încă de două ori. (Cu Academia Franceză a fost mult mai greu. A candidat, de câteva ori, fără succes. Nemuritor a devenit doar ca scriitor...) O mare realizare a municipalităţii, în primul său mandat de consilier, a fost ridicarea Circului. Despre femei, Jules Verne nu are o părere prea bună. Raţionamentul său e logic dar, formulându-l, a riscat să fie considerat un aprig misogin: "Femeile nu intervin niciodată în romanele mele pentru că ele vorbesc tot timpul şi pentru că alţii nu ar mai apuca să zică nimic". Tânărul Verne a avut parte, în chestiunea maritală, numai de experienţe nefaste. El a făcut faimoase mai multe domnişoare pe care le-a iubit dar care au fost măritate de părinţi, în ciuda voinţei lor, cu persoane nepotrivite. Prima a fost verişoara sa, Caroline Tronson, de care era îndrăgostit lulea dar părinţii ei nu credeau în viitorul lui şi o dau după unul, Emile Dezaunay, cu 20 de ani mai bătrân. Au avut împreună cinci copii. Pentru Rose Hermine Grossetiere face o pasiune nebună. Şi pe ea o mărită părinţii cu un bogat proprietar cu vreo zece ani mai mare. Nici relaţia cu Laurence Janmar nu are un final fericit. Ea se mărită cu Charles Duverger. După atâtea eşecuri sentimentale fondează un club de celibatari intitulat "Onze sans femmes"/ "11 fără neveste". Grupul este părăsit, cu timpul, de unii dintre fondatori care îşi lasă burlăcia pentru un tihnit trai conjugal. (Aşa credeau ei dar aveau o scuză: erau şi foarte tineri...) Verne intră în panică şi îi scrie maică-sii că s-ar însura cu femeia pe care i-ar găsi-o şi cu ochii închişi. "Alege-o tu, scumpa mea mamă, e cât se poate de serios!" În 1856, Auguste Lelarge, fost membru al clubului "Onze sans femme" se însoară, la Amiens, cu d-ra Aimee de Viane şi îl roagă pe bunul său prieten, Jules, să-i fie cavaler de onoare. La nuntă, el o cunoaşte pe sora miresei, Honorine, o văduvă de 26 de ani şi mamă a două fete, Valentine şi Suzanne. Morel, soţul Honorinei, îşi dăduse duhul abia cu vreo zece luni în urmă. şi, în epocă, doliul după bărbat trebuia respectat vreme îndelungată. Cei doi tineri nu mai au răbdare şi se căsătoresc pentru că se iubeau. La început lui Jules îi plăcea că Honorine îl făcea să râdă dar a sfârşit prin a-l plictisi. "Singurul lucru care mă face fericit e atunci când scriu". Verne avea motive întemeiate să spună asta: încă din 1840, la Paris, pana de gâscă a fost înlocuită cu peniţa de oţel...

Victor & Jules. O paralelă dintr-un unghi predominant feminin

Pe când era tânăr, Jules Verne îl admira pe Victor Hugo şi putea recita pe de rost pagini întregi din "Notre Dame de Paris". Aceste exerciţii de admiraţie romantică nu i-au fost deloc de folos şi în viaţa sa sentimentală. Maestrul său a trăit o viaţă într-un permanent "ménage a trois", cu nevasta şi cu amanta sa oficială, actriţa Juliette Druot. Asta fără a mai pune la socoteală şi o groază de femei pasagere... Biografi scrupuloşi au avut motive să creadă că, totuşi, Jules Verne a avut, începând cu anul 1859, pe lângă nevastă, şi o relaţie secretă cu Estelle Henin. Femeia era măritată dar soţul său lucra într-o localitate vecină şi îi era lene să facă, zilnic, naveta. Jules îi făcea vizite Estellei, chiar la domiciliul ei dar relaţia s-a sfârşit destul de repede pentru că femeia s-a prăpădit la naşterea fiicei sale. Gurile rele zic că noua născută ar fi fost chiar fiica sa. Vorbe, vorbe, vorbe... Oficial, Jules Verne a avut un singur fiu, Michel, şi s-a dovedit un tată extrem de exigent. Când a văzut că n-o scoate la capăt cu educaţia unicului său fiu, l-a internat într-o şcoală de corecţie. Pedeapsa a dat roade şi, după moartea tatălui, Michel s-a îngrijit în mod exemplar de opera

(continuare în p. 31)

reportaj

Momente și schițe din viața literară

Colocviile revistei *Reflex*

În perioada 13-16 iunie, la Băile Herculane s-au desfășurat Colocviile revistei *Reflex*, ajunse la cea de-a XVIII-a ediție, cu poetul Octavian Doclin maestru de ceremonii. Zenovie Cârlugea a vorbit despre „Lucian Blaga și bănățenii", iar Ion Cărmăzan (omagiat cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani) despre „Bănățenii și filmul", proiectându-se și filmul său *Țapinarii*.

În prima seară, scriitorii invitați și-au prezentat ultimele apariții editoriale și ultimele numere din revistele pe care le conduc, iar în ultima seară poeții au susținut un recital.

Colocviile s-au încheiat cu o festivitate de premieră excepțională: poetul Toma George Maiorescu și artistul plastic Silviu Oravitzan au primit premiul „Senghor" al Societății Poeților Francezi reprezentată de vicepreședintele Michel Benard.

Dintre scriitorii prezenți, amintim pe Toma George Maiorescu, Ion Marin Almăjan, Mircea Bârsilă, Nicolae Sârbu, Gheorghe Jurma, Dan Drăgoi, Virgil Diaconu, George Vulturescu, Dumitru Cristănuș, Nina Ceranu, Mihai Posada, Maria Nițu, Paulina Popa, Mariana Pândaru, Nicolae Preda...

Colocviul Național al Revistelor de Cultură

În zilele de 22-23 iunie, la Arad a avut loc Colocviul Național al Revistelor de Cultură, ediția a V-a, gazdă perfectă fiind poetul Vasile Dan, președintele Filialei Arad a USR, iar moderator – criticul și eseistul Răzvan Voncu. Tema de anul acesta: *Reviste de cultură centenare – Reviste de cultură noi, postdecembriste. Tradiție și noutate*. Au dezbătut, printre alții: Ioan Moldovan și Traian Ștef (*Familia*), Dan Cristea (*Luceafărul*), Mircea Mihăeș (*Orizont*), Adrian Alui Gheorghe (*Conta*), Dumitru Augustin Doman (*Argeș*), Nicolae Sârbu, Paulina Popa (*Semne*), George Vulturescu și Dumitru Păcurare (*Poesis*), Adrian Popescu, Ovidiu Pecican și Hanna Bota (*Steaua*), Olimpiu Nușfelean (*Mișcarea literară*), Vasile Dan, Ioan Matiuț, Gheorghe Schwartz, Petru M. Haș, Lucia Cuciureanu (*Arca*), Gabriel Coșoveanu (*Ramuri*), Angelo Mitchievici (*ExPonto*). Colocviul s-a încheiat a doua zi cu o lectură publică în sala Ferdinand a Primăriei Arad unde au citit scriitorii invitați.

Carte nouă

Gândul de fiecare zi

Cine-l cunoaște și cine-l citește pe arhiepiscopul Calinic Argeșeanul știe că îndeamnă pe toată lumea, literat sau nu, să scrie jurnal, dacă nu și memorii. O face și olograf în deschiderea unei cărțulii de mărimea unei cărți de identitate: *Sacra rostire* (Curtea de Argeș. 2018), editată de Mănăstirea Aninoasa: „Dacă ar scrie tot omul, cum a învins greul drumului prin viață, cred că ar fi cea mai gustată literatură personală. În felul acesta ne-am împărtăși, unii altora, frumuseți nespuse. (...) Însemnările zilnice sunt foarte importante. Îndemn și acum: scrieți zece rânduri pe zi într-un caiet, un mic jurnal. Ce bucurie ar fi să am acum jurnalul mamei!" Da, acesta e volumașul de față (apărut în minunate condiții grafice): un gând scurt pe fiecare pagină, un aforism, o mărturisire de moment gen: „Când voi muri, voi muri de dorul cărților, al scrisului și al cititului!" O destăinuire de cărturar, iată! Firesc, însă, cele mai multe gânduri sunt în spiritul creștinismului și dumnezeirii: „A-L cunoaște pe Dumnezeu este cea mai mare lucrare a omului zidit pe acest pământ". Sau: „Femeile cele curajoase, purtătoare de mir (de aici și numirea de mironosițe!) au avut bucuria cea mai mare din viața lor atunci când l-au întâlnit pe Iisus înviat din mormânt și au auzit cel mai frumos cuvânt din lume rostit de Mântuitorul lumii: „Bucurați-vă!" În fond, gândurile din Sacra rostire suntrod bun de înțelepciune, de înțelepciunea de zi cu zi a arhiepiscopului Calinic: „Conștiința are la bază cugetul bun sau rău. După cum ne este cugetul, așa ne este și conștiința"

Toamna, ca o fregată

(Editura Neuma, 2017)

Poeta și eseista Domnița Flori Neaga, trăitoare la Roșiorii de Vede, este nouă membră a Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România. De altfel, ea are mai demult legături cu Piteștiul prin revista *Argeș* în care a apărut. Recent, Domnița Neaga a publicat antologia poetică de autoare *Toamna, ca o fregată* (Editura Neuma, 2017). Scrisă , în general, în vers clasic, poezia aceasta nu e deloc „revoluționară" în tematică, iubirea și natura fiind invocate nostalgic mai mereu: „Ne-am cunoscut la ceas târziu de toamnă,/Plecau cocorii-n șiruri, trist convoi,/Și era seara palidă maramă/Ce ne acoperea pe amândoi.//Plutea în noi un început de lume/Cu-atâta puritate și candori,/Trăiam aievea mitica minune/Prin care-am devenit nemuritori.//Copacii inimi de rubini topit/Puneau sub pașii arși de căutări,/Poteca dintre ani s-a prelungit/Și ne-am trezit ca soli spre alte zări...//Nimic nu mai e sigur, nicio punte,/Să trecem înapoi, nici nu visăm;/Ca dar de nuntă ne-am dorit un munte.../Nu l-am avut și nu-l mai așteptăm...!" Așadar, avem de-a face cu o poezie frumoasă, în sensul clasic al cuvântului, ca a Arghezi sau Voiculescu sau Blandiana. Altfel zis, cum subliniază Horia Gârbea în concluzia eseului introductiv, „limpede, echilibrată, bine strunită cu mijloacele stilistice și prozodice, poezia Domniței Neaga este o recuperare a tradiției care (...) are dreptul la existență și admirație". **(DAD)**

Rezultatele CONCURSULUI NAŢIONAL DE POEZIE ŞI INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE „PORNI LUCEAFĂRUL…” ediţia a XXXVII-a, 15-17 iunie 2018, Botoşani

Juriul celei de a XXXVII-a ediţii a *Concursului Naţional de Poezie şi Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”*, organizat de Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Botoşani, cu sprijinul Consiliului Judeţean Botoşani, format din: **Călin Vlasie**, **Lucian Vasiliu**, **Cassian Maria Spiridon**, **Daniel Corbu**, **Gavril Ţărmure**, **Ion Mureşan**, **Valentin Ajder**, **Marian Drăghici**, **George Vulturescu**, **Marius Chelaru**, **Vasile Spiridon**, **Dumitru Augustin Doman**, **Sterian Vicol**, **Ioan Moldovan**, **Ioan Radu Văcărescu**, **Adi Cristi**, **Nicolae Panaite**, **Alexandru Ovidiu Vintilă**, **Nicolae Sava**, **Arcadie Suceveanu**, **Leo Butnaru**, **Nicolae Corlat**, **Gellu Dorian,** avându-l ca preşedinte pe **Nicolae Oprea**, în urma lecturării lucrărilor sosite în concurs, a decis acordarea următoarelor premii:SECŢIUNEA CARTE PUBLICATĂ: Premiul „Horaţiu Ioan Laşcu" al Filialei Iaşi a Uniunii Scriitorilor din România - poetei **Carmen Secere,** pentru cartea *Aproape fericiţii*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2018; Premiul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova poetului **Samuel Pascariu** pentru cartea *Eroare*, Editura Smart Publishing, Bucureşti, 2017. SECŢIUNEA MANUSCRISE: Premiul Editurii Cartea Românească şi al revistelor „Viaţa Românească" şi „Familia" - **Veronica Ştefaneţ**; Premiul Editurii Junimea şi al revistelor „Vatra" şi „Scriptor" –**Alin Ionuţ Ghiorghieş**; Premiul Editurii Timpul şi al revistei „Convorbiri literare" - **Nadin Ghileschi**; Premiul Editurii Eikon şi al revistei „Euphorion" – **Rodica Gotca**; Premiul Editurii Princeps Multimedia şi al revistei „Feed back" – **Mediana Stan**; Premiul Editurii Charmides şi al revistei „Verso" – **Ruxandra Voica**; Premiul Editurii 24 de ore şi al revistei „Simpozion"– **Elena Ştefania Trâncă**; Premiul Editurii Alfa şi al revistei „Expres cultural", **Vlad Berariu**; Premiul revistei „Antiteze" – **Elena Ailenei**,; Premiul revistei „Argeş" –**Iustin Butnariuc**; Premiul revistei „Poesis" –**Andra Antonia Mihăilescu** şi **Alberto Păduraru;** Premiul revistei „Poezia" – **Gabriela Tofan** şi **Bianca Avram;** Premiul revistei „Ateneu" – **Diana Diaconescu;** Premiul revistei „Porto Franco" –**Teodora Vlădianu;** Premiul revistei „Hyperion" – **Ioana Bulancea** şi **Iuliana Gugeanu;** Premiul revistei „Bucovina literară" – **Maria Alexia Roşu**; Premiul revistei „Ţara de Sus" – **Alexandra Nicandra Oniciuc, Adelina Paiu** şi **Alin Mirel Ciornei.** SECŢIUNEA INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE: Premiul revistei „Poesis" – **Violeta Zamfirescu-Bârsan**; Premiul revistei „Hyperion" – **Maria-Teodora Pitrop.** Decernarea premiilor a avut la loc în ziua de 16 iunie 2018 la Conacul Iuraşcula Conacul Iuraºcu din Joldeºti, Vorona, unde poeþii invitaþi au susþinut un recital sub genericul „Poeþi români la Eminescu acasă". În cadrul acestui recital a fost decernat poetului **Arcadie Suceveanu** *Premiul Hyperion pe anul 2018*, acordat de Fundaţia Culturală „Hyperion-c.b." De asemenea, membrii Societăţii culturale „Raluca Iuraşcu" din Vorona au susţinut un program artistic impresionant. A urmat un pelerinaj la Schitul Vorona. **(Comunicat de presă)**

Liviu Capșa

Orgolii fireşti

cum adică vin ei
asiaticii ăştia păduchioşi
care prima dată scot capul
în lume
să ne înveţe arta kebabului
dansul buricului splendoarea manelei

păi noi păstorim oaia
tundem berbecul deşelăm măgarul
de două mii de ani
orientul nostru european de mătase
nu acceptă veneticii

interesul nostru nu mai poartă
de mult fesul
ci şapca pălăria cascheta
comorile noastre îngropate
în peşterile băncilor
gânguresc în toate limbile pământului

noi nu dormirăm cu poveşti
o mie şi una de nopţi
noi ne-am luptat cu duşmanul
că să rămânem aici
puri şi imaculaţi ca zăpezile
licărind pe munţi de curbură
pe guri de rai şi scursură de plai
pe-o sărăcie sinceră şi curată

să stea liniştiţi la locurile lor
fiecare să-şi pască iarba
care-o cunoaşte
nu importăm nevoile altora
ne ajung cu vârf şi-ndesat
ale noastre

Zidul

toţi aşteptau o fisură
o crăpătură cât de mică
pe care apoi s-o râcâie
s-o mărească să-şi deschidă calea
spre marea victorie
după care jinduiau de ani de secole
de milenii

până atunci
de-a parte şi de cealaltă
oştirile se pregăteau fără odihnă
până la epuizare până la sânge
îşi desăvârşeau planul de luptă
infailabila tactică

nu se văzuseră niciodată
habar n-aveau şi unii şi alţii
câte arme-şi ascut
câte platoşe le apără pieptul
ce interese îi va mâna-n bătălie
însă toţi aşteptau clipa măreţei izbânzi
descătuşarea după crunta aşteptare

dar zidul tot nu ceda
ba chiar se-ntărea se-nălţa
creştea de la sine

Scaunul

vă spun
cum iubesc ei scaunul
nu există iubire în lume
cum ţin de pătratul lui magic
ca de un loc geometric
din care lumea se vede
cât o mărgică
scăpată dintr-o gușă flămândă

cum li se fuduleşte lor târtiţa
pe pielea lui neagră
ca cerul gurii al unui straşnic
câine de pază
cum li se afundă popoul
în catifeaua lui mângâietoare
ca briza la ţărmul oceanului planetar

un scaun ca un pisc
pe care cade lumina
ploaia mana cerească
umbra care acoperă când trebuie
ce nu trebuie să se vadă

scaunul care pluteşte
valsează pe muzica sferelor
un scaun care abia mai atinge
pământul

Statistici

ce să facă ei
în această ţară străină
să-i viziteze muzeele
să-i numere capodoperele
să-i admire parcurile eleganţa femeilor
sobrietatea bărbaţilor eficienţa instituţiilor

sau să-şi caute o slujbă
o biată brăţară de aur
din cele care se găsesc cu duiumul
căzute în praf
la colţuri de străzi prin pieţe
lângă semeţele ziduri

să devină şi ei aşa de-ai locului
agăţaţi în peisaj
nişte zgaibe pe-o piele catifelată

nişte mogâldeţe acolo
numai bune de adunat în statisticile
care dau fiori
tulbură frăţia ideilor
destramă măreţele idealuri

Vânturile, valurile

când a sosit
l-au primit cu pâine şi sare
cu flori pe ii
şi-un păhăruţ de tărie
să-i dea încredere-n sine
putere de muncă

i-au cules toate scamele de pe haine
i-au măturat drumul
l-au condus cu alai
l-au aşezat pe cel mai semeţ scaun

apoi iute au venit cererile
stoluri-stoluri rugăminţile
nesfârşitul cârd al reclamaţiilor

acum e copleşit de răspunderi
tot mai acoperit de hârtii
de stupi de dosare
abia se mai zăreşte în spatele biroului
şi scaunul ăla înalt
s-a pipernicit de tot se clatină
parcă-i o corabie în care izbesc
vânturile valurile

O carieră

le-a câştigat toată încrederea
era sincer săritor la nevoie
harnic precum râul de munte
care tot cară la vale
nu sta o clipă locului

punea umărul trăgea ca un catâr
fără opinteli fără răgaz
un exemplu putem spune
luminos ca un ciripit de zori
pe firele de înaltă tensiune

ce făcea ziua bifa noaptea
ca s-o ia de la capăt
să-şi desăvârşească menirea

acum stă priponit
în cariera lui exemplară
îşi rumegă realizările priveşte de sus
face vesel cu ochiul

Trecutul la care n-ajungem

să vină arheologii cei harnici
cu uneltele lor scormonitoare
şi-o curiozitate de nestăpânit
aceşti doctori ai trecutului
fără bisturiu şi halat
să ne domolească febra rătăcirilor
să ne arate de unde venim

doar în trecut afla-vom
reazem pentru debilul prezent
avânt pentru pasul de mâine
din cioburile lui iese zeiţa istoriei
cărei unii îi sărută mâna
iar alţii o bat peste fund

un trecut pe care-l înălţăm în statui
îl întindem în nume de străzi
sau îl dosim sub piatra uitării
după cum ne ciripeşte la ureche
vrăbiuţa interesului personal

un trecut numai bun
să-i jupuim şoriciul
frăgezit de măreţele fapte
sau cu cleştele mâinii la nas
să-i aruncăm hoitul la câini

cine cade-n trecut
nu mai prinde cadenţa viitorului
decretează patrioţii tribunelor
cei care rumegă halca prezentului
între două sughiţuri pragmatice
şi-o baie înmiresmată de-aplauze

e timpul deci să vină arheologii
aceşti diagnosticieni fără greş
să ne lămurească odată
doar ei ştiu să desluşească
alfabetul ciobурile dialectul fărâmelor
să-mperecheze lustruitele oase
să citească-n pulberea unei trecut
pe care noi nu mai reuşim
să-l ajungem din urmă

Simple întrebări

ce ne mai spun nouă astăzi
iureşul ploii ganglionii munţilor
picotirea amurgului tânguirile stufărişului
în care şarpele sugrumă
ţipătul cosmic al broaştei

cum să ne mai mişte
dâra de fum a cocorilor
ariciul ţesălând coamele ierbii
buhaiul de baltă boii popii
şi alţi boi fără coarne şi steme

ce-ar putea să mai însemne
biblioteca academiei
unde câteva molii înţepenite de ani
îşi irosesc viaţa
cu aiurelile buchiilor expirate

cum să ne mai surprindă
spiriduşii cei negri cu multe picioare
care aleargă pe-alei
până ce cruda lumină
îi îngheaţă pe încinsele pietre

cum să le mai vedem
cum să le mai înţelegem
când toate s-au retras resemnate
pe-un ecranele astea strălucitoare
tot mai mici tot mai plate

Veşti bune

în sfârşit se anunţă veşti bune
vin în stoluri
ca păsările migratoare
haşurează tot cerul
se-aşează-n micile lor cazemate
de lut

vor cuibări pe stâlpi
pe la streşini
ca fiecare să-ntindă mâna
să dibuiască oul de aur
viitorul care sfârâie-n palmă

s-a lucrat îndelung
s-a lucrat cu spor
făuritorii cei mari din Valahia
îşi merită palatul palatele
rentele care ung osia vieţii

ademeniţi de sirenele cifrelor
unii se predau prezentului fericiţi
alţii se strâng într-un loc
tot bat la porţi închise
tot strigă-n pustiu

îngerii cei albaştri
pogorâţi pe pământ
le arată calea cea dreaptă
veghează să nu se piardă-n decor

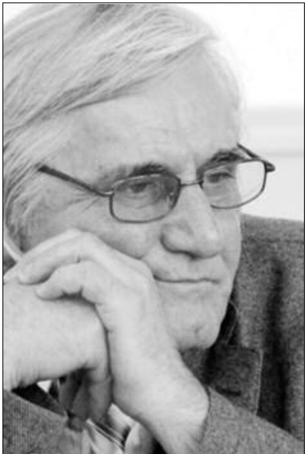
da veştile bune sunt după colţ
poate chiar mai aproape
ce va mai fi cum va fi
rămâne de nevăzut

păi noi păstorim oaia
tundem berbecul deşelăm măgarul
de două mii de ani
orientul nostru european de mătase
nu acceptă veneticii

interesul nostru nu mai poartă
de mult fesul
ci şapca pălăria cascheta
comorile noastre îngropate
în peşterile băncilor
gânguresc în toate limbile pământului

poesis

Nicolae Oprea

Cronica literară

Revenind la Regman

Dintre criticii *Cercului Literar de la Sibiu,* Cornel Regman ilustrează, prin excelenţă, condiţia exegetului a cărui aspiraţie spre sinteză se concretizează printr-un prodigios exerciţiu foiletonistic. Ceilalţi, I. Negoiţescu, Nicolae Balotă, Eugen Todoran, Ovidiu Drimba, Radu Enescu şi Ovidiu Cotruş sunt critici laborioşi în direcţia unor proiecte rotunde de factură monografică, dominaţi de ideea lucrării monumentale.

Dintre criticii *Cercului Literar de la Sibiu*, Cornel Regman ilustrează, prin excelenţă, condiţia exegetului a cărui aspiraţie spre sinteză se concretizează printr-un prodigios exerciţiu foiletonistic. Ceilalţi, I. Negoiţescu, Nicolae Balotă, Eugen Todoran, Ovidiu Drimba, Radu Enescu şi Ovidiu Cotruş sunt critici laborioşi în direcţia unor proiecte rotunde de factură monografică, dominaţi de ideea lucrării monumentale. *Istoria literaturii române* a lui Negoiţescu, *Lupta cu absurdul* sau *De la Ion la Ioanide* de Balotă, *Eminescu*-l lui Todoran sau *Istoria culturii şi civilizaţiei* de Drimba, *Franz Kafka* al lui Enescu sau *Opera lui Mateiu I. Caragiale* de Cotruş sunt lucrări în ton cu exigenţele şi ambiţiile semnatarilor *Manifestului* adresat acum 75 de ani lui E. Lovinescu. Dar mai aproape de intenţiile şi metoda celui care era considerat de „esteţii din Ardeal" un *model de generaţie* avea să fie Cornel Regman, dincolo de stilul său particular, fără prea mari tangenţe cu sobrietatea sau sistematica predecesorului de la „Sburătorul". A recurs şi el, prin excepţie, la perspectiva monografică, vizând doi prozatori afini, în studiul „de tipologie literară" din 1973, *Agârbiceanu şi demonii* şi în *o biografie a operei*, *Ion Creangă* (1995).

Exceptând studiile amintite, Cornel Regman a rămas fidel genului foiletonistic. În această privinţă, păşeşte pe urmele lui Pompiliu Constantinescu, dar într-o formulă „colocvială" (cf. vol. *Colocvial* din 1976), mai adecvată imperativelor criticii de întâmpinare. Cele zece culegeri de cronici literare – între *Cărţi, autori, tendinţe* (1968) şi *Dinspre "Cercul Literar" spre "Optzecişti"*(1997) – se înscriu în direcţia elaborării „istoriei vivante" a literaturii române, lucrare efectuată cu perseverenţă, deşi fără declaraţii făţişe. Lovinescian prin atitudinea apăsat estetică, Regman urmăreşte acelaşi program riguros de investigare a perimetrului literar contemporan, ghidându-se, însă, după criteriul *Selecţiei din selecţie* (cum se intitulează culegerea de cronici literare din 1972). Nepândit de seducţia sintezei cu orice preţ, criticul format în atmosfera elevată a *Cercului* sibian îşi exercită consecvent îndeletnicirea de *explorator* al actualităţii literare. Deşi a debutat editorial cu mare întârziere (la 47 de ani, precum Arghezi), primele sale contribuţii publicistice datează din 1941, fiind găzduite în revista studenţească din Sibiu, *Curţile dorului*. Aşadar, de mai bine de o jumătate de secol, Cornel Regman a explorat literatura română în căutarea filoanelor ei aurifere. Şi o face nu printr-un simplu act de prezenţă, ci implicându-se fără menajamente în vâltoarea fenomenului. Răspunsurile la anchete, participările la dezbateri revuistice şi interviurile însumate în secţiuni ale volumelor *Noi explorări critice* (1982) şi *Ultime explorări critice* (2000) sunt menite să ilustreze, o dată în plus, acest gen de implicare în act. Atâta vreme cât foiletonistica prezentă nu duce lipsă de notari conştiincioşi, zeloşi strângători de fişe ori rezumate terne, ex-cerchistul se postează de cealaltă parte a baricadei, printre criticii exigenţi, probi, de o inflexibilă ţinută morală.

„Criticul român e înainte de toate un publicist" – este convingerea căreia autorul *Explorărilor* îi dă curs în acţiunea sa de durată. Ca partizan al *criticii în mişcare*, el preconizează însă comentariul pretenţios şi inconfortabil, din care să transpară efortul de generalizare şi dominare a materiei explorate. Este un deziderat subliniat adesea, invocat cu stăruinţă în diverse culegeri: „Neajunsul cel mai supărător al acestei critici este că se rezumă la a fi simplu consemnativă, că nu ambiţionează nici un moment să iasă din cadrul empiric al recenziei şi al cronichetei, cuib se pare foarte călduţ şi în permanenţă aprovizionat". Nimic mai condamnabil nu-i apare criticului decât abordarea operei fără o idee limpede sau încercarea de a masca absenţa opiniei personale. În ultimă instanţă, cronicarul de la *Viaţa Românească* din ultimii ani se individualizează prin afirmarea răspicată a opţiunilor, prin decizia şi puterea de judecată dreaptă. Atare profesiune de credinţă – de bun simţ (estetic) în fond – se confirmă în cronicile adunate în volume mai mult sau mai puţin omogene. Analizând producţiunile de ultimă oră ale unor scriitori de vârste şi stiluri diferite, criticul nu ezită să liciteze neîmplinirile sau, în termeni proprii, „uzul şi abuzul".

Critica lui Cornel Regman vizează programatic o bună higienă a literaturii şi se constituie, în esenţă, ca act de sanitaţie într-un mediu predispus contagiunii prin infiltrarea „agenţilor patogeni" (altfel spus, veleitarii!). S-a acreditat, privitor la acţiunea sa higienică, imaginea unui critic cârtitor, suspicios şi mereu nemulţumit de materia investigată. Atare imagine deformată s-a încetăţenit pe fondul inerţiei unei critici simpatetice din anii '80 pentru care entuziasmul a devenit condiţie necesară şi suficientă a demersului estimativ. Cert este că autorul *Selecţiei din selecţie*, cum se intitula volumul din 1972, nu pare niciodată complet satisfăcut de ceea ce îi oferă opera analizată, fiind un comentator greu de câştigat pentru o cauză pierdută. Sentimentul aşteptării capodoperei şi idealul perfecţiunii (de unde, vânarea imperfecţiilor de amănunt) fac parte, însă, din programul criticului care înalţă ameţitor ştacheta valorică. Într-un cuvânt, se vădeşte un critic hiper-pretenţios, a cărui maximă exigenţă funcţionează invariabil, ca principiu fundamentul, în momentul contactului cu literatura. Sensul exact al atitudinii sale exigente poate fi uşor dedus cu ajutorul acestui fragment din *Colocvial*: „...o critică purcezând din nemulţumire, tocmai pentru că este propulsivă cu realism, şi nu ţâfnos-negativistă, e făcută parcă anume să favorizeze nuanţa, gradaţia, ierarhizarea, valorificarea, să îndemne la raportări şi comparaţii pe multiple planuri şi, în genere, la o desfăşurare argumentată a părerilor (sublinieri pozitive sau rezerve), obişnuinţe pe care alte înţelegeri ale rostului criticii le au în mică stimă". Nemulţumirea iniţială, obiectivitatea, intransigenţa alcătuiesc, aşadar, promontoriul de unde se purcede spre distingerea nuanţelor, gradarea trăsăturilor pertinente şi ierarhizarea cât mai veridică a valorilor actuale. Calea analizei iscoditoare este prezidată, în acest fel, de imperativul justeţii. O definire indirectă a crezului estetic se află într-un reproş adresat unui diletant într-ale criticii: „destule injustiţii şi erori de gust, schimbările derutante de criterii şi de opinie, subiectivismul cronic ca efect al umorilor şi al jocului de simpatii şi antipatii, aproximativul în materie de expertiză, aliat cu suficient snobism." Metehnele incriminate delimitează prin recurenţă poziţia lui Cornel Regman în procesul valorizării: justeţe şi gust sigur, stabilitatea criteriilor şi fermitatea opţiunii, realism şi siguranţă în judecată. Sunt acestea, în mare, cerinţele *criticii lucrătoare* „care sortează fără răgaz, curajoasă, tenace" în scopul alegerii „firişorului de aur din multul nisip". Că actul critic astfel înţeles presupune eforturi trudnice şi mai puţin sentimentul sărbătorescului este un adevăr cert, dar cred că Regman a reuşit să concilieze în mod fericit starea de trudă cu starea de sărbătoare. Ce altceva să însemne maniera colocvială de apropriere şi apreciere a operei decât o invitaţie subînţeleasă la un democratic banchet literar?

Nemulţumind scriitorii prin disecţia minuţioasă şi extrem de lucidă a producţiunilor abundente, criticul cată să-şi mulţumească, în schimb, virtualii cititori consecvenţi. Şi pentru că se adresează principial unui cititor exigent, el va îmbina claritatea cu expresivitatea. Pentru Regman importantă este funcţionalitatea criticii, prea ades marcată de un „început de păsărească", îndepărtând publicul virtual prin abuz conceptual. Formularea plastică şi, de cele mai multe ori, hâtru-insidioasă tinde, dimpotrivă, să binedispună un cititor ideal, pregătit să savureze sentinţele exprimate fără echivocuri, într-un limbaj pe cât de insolit pe atât de propriu unui stil inconfundabil. Expresia neaoşă, dintr-o bucată, coabitează cu neologismul în sintagme zemoase, mărturisind astfel credinţa în popularitatea actului critic ca atare. Spirit incomod şi polemic prin natura sa, criticul nu moşteneşte blajinătatea tipic ardelenească (s-a născut la Daneş – Mureş), deşi limbajul păstrează seva de acasă. Un limbaj hibrid, dar întru totul adecvat manierei critice, întrucât proprietatea termenilor nu reprezintă doar un criteriu de evaluare, ci şi principiul prim de ordin profesional. În acest sens, Cornel Regman se vădeşte un epicurian livresc, scotocitor al cotloanelor dicţionarului în căutarea vocabulei rare şi pitoreşti. Tot astfel, el scutură indiscret cărţile acoperite de praf şi ridicol, în care limba română apare schiloadă. Se delectează copios, în asemenea cazuri, dar, spirit altruist, nu pierde prilejul să-şi delecteze şi cititorul. Cronicarul este realmente un gurmand al locurilor comune, al truismelor şi silniciilor limbajului. Ca stare de spirit, el arborează vioiciunea, opusă solemnităţii, care se traduce prin pagina vie, colorată şi frazarea decis-expresivă. Sunt calităţi ale textului critic care se impun pe fondul opoziţiei structurale faţă de pedanterie şi didacticism.

Portretul cronicarului literar se conturează pe îndelete din delimitările acestuia în raport cu acţiunea paralelă a confraţilor, aşa cum reiese din *Cică nişte cronicari* (1970), carte singulară în acel moment literar, unde este problematizată condiţia cronicarului. Criticul este chemat să-şi exprime opinia „francă, directă, remarcabilă prin cutezanţă şi siguranţă". Dar opinia tranşantă trebuie argumentată cu bună-credinţă, să fie „calificată", implicând astfel inteligenţa, cultura şi probitatea formatorului de opinie. Radicalismul judecăţii critice constituie pentru Regman semnul francheţei şi al demnităţii profesionale. Profilul său moral s-a configurat pe temeiul unor consacrate principii etice, însemne sigure ale mediului auster de formare spirituală. Atitudinea morală presupune în cel mai înalt grad libertatea opţiunii, sinceritatea omeneşte posibilă în absenţa compromisului, ca şi stigmatizarea suficienţei şi concesivităţii, a frivolităţii şi diletantismului. A uza de virtuţile pamfletului în foiletonistică – este o procedură pusă adesea pe seama predispoziţiei temperamentale. La autorul *Explorărilor*...mi se pare evident, însă, că reprezintă expresia probităţii şi eticii sale implicite. În fond, judecăţile prompte şi irevocabile sunt absolut necesare în contextul proliferării aproximărilor concesive sau entuziast-simpatetice. Spiritul polemic se manifestă deplin în cazul disecţiei pe viu a cărţilor de critică. Autorul omogenei culegeri *Cică nişte cronicari* din 1970 posedă cu prisosinţă calităţile presupuse în exerciţiul dificil de critică a criticii. Privirea sa exersată detectează cu uşurinţă fisurile eşafodajului exegetic, astfel încât lectura să poată deveni şi profitabilă pentru preopinent. Dealtfel, la o citire atentă, seria de *explorări critice* îşi revendică omogenitatea intrinsecă, în pofida alcătuirii secvenţiale, datorită preocupării constante pentru elucidarea raportului dintre tradiţional şi modern în literatura română. Ideea susţinută de Cornel Regman se referă la conlucrarea dintre vechi şi nou într-o literatură cu vocaţia deschiderii, dar care asimilează elementul modern fără resentimentul rupturii. Exemplul ilustrativ ar fi Tudor Arghezi: „Acţiunea poetului Arghezi, deosebită sensibil de a foiletonistului, artist şi el în ultimă instanţă, se va exercita cu precădere asupra formelor şi a tiparelor tradiţionale, cărora, ca şi Eminescu altădată, le va inculca valori noi, o semantică revoluţionată, o sinteză de energii şi opoziţii stăpânite". În fapt, cronicile consacrate scriitorilor contemporani, unii mai vârstnici, alţii destul de tineri, urmăresc modalităţile de rezolvare a ecuaţiei dintre tradiţional şi modern, procesul de adecvare a substanţei dintotdeauna la tehnicile moderne. Partizan al *criticii de recepţie*, Cornel Regman nu exclude din preocupările sale procedeele „criticii de însoţire", care vizează operele deja fixate în opinia curentă. Sub atari auspicii, judecata promptă, pronunţare clară şi rapidă a verdictului critic presupun şi o analiză minuţioasă, explicarea unei lucrări oarecare prin fixarea obligatorie într-un context mai general. În analiza propriu-zisă sunt folosite orice sugestii care „introduc în intimitatea procesului de creaţie". Preocupat să distingă ideile structuratoare, el caută tropismele operei comentate în substanţa scrierilor anterioare. Cantonarea criticului în limitele exerciţiului foiletonistic (cu excepţiile amintite) se datorează şi convingerii că punctul de plecare către veritabilele sinteze se află în perimetrul recepţiei curente: „critica de specialitate, dacă va fi existând, nu e decât o altă ipostază a criticului-cronicar. E şi singura tradiţie puternică a criticii româneşti de azi, căci dacă nu vrem să ne pierdem în abstracţii şi amăgiri şi dacă nu confundăm critica cu adjuvantele ei (...), atunci trebuie să admitem că de la Maiorescu, dar mai ales de la Lovinescu încoace, critica românească e mai ales curentă şi creatoare de opinie, ea se sprijină precumpănitor pe nişte conştiinţe în stare de veghe şi nu în ultimul rând pe spectacolul unor inteligenţe asociative sau disociative, şi mult mai puţin pe patentul unor unghiuri interpretative". Aşa se face că viziunea panoramică asupra literaturii române postbelice a fost realizată de Cornel Regman din fragmentele „explorărilor" ce presupune doar o rearanjare sintetică.

cronici

Echivalențe

Adrian Alui Gheorghe
(n. 6 iulie 1958)

Comunitatea artistică

E o casă plină de poeme.
Tata poem, mama poem, copilul poem.
Pe pereţi sunt atîrnate poeme.
Pe o masă poem o bucată de poem aşteaptă
satârul poem să-l împartă în bucăţi de poem
care vor fi puse pe o tavă poem
care va împinsă brutal pe fundul
cuptorului poem.
Tata poem stă înfipt într-un scaun poem
şi citeşte poeme dintr-un ziar.
Are ochelarii poem pe nas
parcă e o paiaţă scoasă din uz.
Copilul poem a spart un poem şi acum
adună cioburile:
vai, nu arunca poezia la chiuvetă
că se înfundă canalul poem,
strigă mama poem.

Bătăi în uşa poem:
copilul vecinilor a venit
să împrumute două poeme
(„numai pînă marţi, a spus tata!")

Mama poem îi împachetează două poeme
îl mîngîie pe creştet
(ce mare te-ai făcut!)
şi brusc înduioşată de tentaţia artei
în mica noastră comunitate
îi spune cu voce domoală:
unul dintre poeme puteţi să-l păstraţi
e mica noastră contribuţie la
sentimentul de zădărnicie care ne leagă.

Adrian Alui Gheorghe
(b. July 6, 1958)

The Artistic Community

Translated by PROCOPIE CLONȚEA

It is a house full of poems.
The poem father, the poem mother, the poem child.
Poems hang from the walls.
On a poem table a piece of a poem awaits
the poem cleaver to chop it into poem pieces
which will be laid on a poem plate
which will be brutally pushed to the back
of the poem oven.

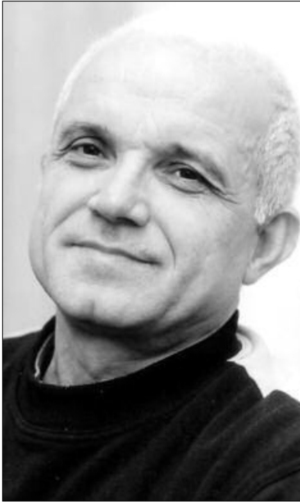
The poem father sits erect in a poem chair
reading poems from a newspaper.
He has his poem spectacles on
as if he were a puppet gone out of use.
The poem child has broken a poem and now
he is recovering the pieces:
oh dear, do not throw the poem into the sink,
the poem drain will clog,
cries out the poem mother.

Knocking on the poem door:
the neighbours' child has come
to borrow two poems
(' just till Tuesday, father said ! ')

The poem mother wraps up two poems
strokes him on the top of his head
(how big you have grown!)
and suddenly moved by art 's temptation
in our small community
she tells him in a soft voice:
you can keep one of the poems
it is our small contribution to
the feeling of futility which connects us.

Liviu Ioan Stoiciu

Mi-a pierit tot cheful de viață

Am avut senzația că am intrat într-o perioadă de relaxare sufletească, de eliberare de sub jugul literar, după ce anul trecut am publicat patru cărți (poezie — „Efecte 2.0" la Editura Tracus Arte, jurnal-poem — „Ajuns din urmă" la Junimea, roman — „Transfer" la Polirom și volumul 3 din „Opera Poetică" la Cartea Românească) și am anunțat că alte cărți de aici înainte nu mai scot (astfel, dorind să fiu la masa de scris mai împăcat cu mine, ieșit din orice competiție scriitoricească). O relaxare care, straniu, avea să se dovedească periculoasă! Altfel nu-mi explic de ce am avut parte la sfârșitul lunii mai și începutul lunii iunie de două evenimente personale de-a dreptul stupefiante: un accident absurd de mașină (care ar fi putut să mă omoare) și o boală, o achiziție trupească incurabilă!

Știți că stau mai mult la o margine de sud a Brașovului (într-un ansamblu de locuințe, unde la gard am direct pădurea de la o bază a Masivului Piatra Mare-Postăvarul), fac naveta la București (unde am domiciliul stabil, la o margine de nord a Căii Giulești-Sârbi), Doina Popa alegând aerul curat și liniștea (normal, alături de ea am preferat izolarea la Brașov, după ce 17 ani am locuit în București în Piața Unirii cu o cârciumă de lux sub apartamentul nostru, cu muzica dat la maximum non-stop și cu mirosuri toxice de la bucătărie și de la terasă, care ne obligau să ținem geamurile închise), sper să nu se deoache și acest loc... Pe 28 mai 2018 am venit la București singur (Doina știind dinainte cine e premiantul la Poezie, a preferat să nu facă deplasarea), să particip, politicos, la Gala Premiilor Uniunii Scriitorilor, unde volumul „Efecte 2.0" fusese nominalizat de un juriu condus de Dan Cristea (a fost premiată o carte construită din versuri din alte cărți publicate, mai vechi, ale autorului). După ce am trecut pe la redacția *Viața Românească* (unde am semnat un contract de colaborare la distanță, conform noii legislații, „activitate de telemuncă"; de când a apărut internetul, salariații au apelat și la „munca la domiciliu"). A doua zi, pe 29 mai, plecat de la redacția *Viața Românească* pe Calea Victoriei, am făcut stânga pe Bulevardul Dacia și am oprit la stop în Piața Romană (e o intersecție semaforizată). Când s-a dat verde, am plecat înainte, urmând să fac stânga, să mă opresc la următorul stop, în direcția Piața Victoriei (și de acolo să plec pe la Casa Presei Libere spre DN 1, spre Brașov). Dar n-am mai apucat să mă opresc la următorul stop, fiindcă am fost lovit de o mașină de lux venită din stânga mea (care normal, respectând prioritatea de dreapta, ar fi trebuit să oprească; așa cum opriseră alte trei mașini, pe culoarele lor din stânga mea). Mă uitam cum intră în ușa mașinii mele (Dacia Sandero) și nu-mi venea să cred, n-a frânat deloc, s-a oprit numai după ce a strivit ușa și aripa stângă și n-a mai putut să înainteze (dacă avea viteză, mă omora; scăpa lumea de un ghinionist)... Era un tânăr de bani-gata (la 22 de ani, tot timpul s-a manifestat ca un drogat; în mașină cu el era o fetișcană mai mult dezbrăcată decât îmbrăcată, îl încuraja), care a refuzat să-mi dea RCA-ul lui și să încheiem „amiabila", am mers la poliție la „accidente ușoare" (o aventură a fost să găsesc și acest sediu de poliție de sector 1), unde am stat patru ore! Tânărul a fost tot timpul confuz (i s-a pus fiola, nu era beat), susținea că eu am apărut în fața lui în Piața Romană nu știa de unde, în nici un caz dinspre Bulevardul Dacia! Degeaba îmi făceam eu cruce și poliția îi spunea că n-a respectat prioritatea de dreapta. Până la urmă poliția a apelat la camerele video din Piața Romană și a văzut exact cum s-a produs accidentul, tânărul a fost atunci băgat pe românește în aia a mă-sii, i s-a suspendat carnetul de conducere pe trei luni și a fost amendat cu peste 1.000 de lei, pe loc (probabil era de 2.000 de lei)... Tânărul i-a spus polițaiului că „i se rupe" de suspendare și amendă, că el pleacă în câteva zile... înapoi în Anglia (unde locuia de trei ani)! Ce a urmat pentru mine — natural, un coșmar: programări „peste o săptămână" la Asigurări, deschiderea dosarului de daună, apoi comandă de piese de schimb „dintr-o singură sursă" (mașina mea accidentată are zece ani!), așteptare programare la service — azi, când scriu aici, în 19 iunie 2018, s-au primit „piesele de schimb", în sfârșit (uși stânga față și spate și aripă stânga față; numai vopsitul metalizat durează două zile), am lăsat mașina la service la Brașov... În tot acest timp, din 29 mai până azi, 19 iunie, am circulat cu „dovada de la poliție" (ușa din stânga șoferului se închide cu forța). Vecinii din Brașov m-au sfătuit să merg cu mașina cum era, accidentată — așa am ajuns la Festivalul de literatură FestLit la Cluj-Napoca (2-4 iunie), la care Filiala Poezie București mi-a nominalizat volumul de versuri „Efecte 2.0" (care avea să primească jumătate din Marele Premiu al FestLit, acordat ex-aequo; președinte de juriu Irina Petraș). La întoarcere, altă încercare, am venit pe serpentine cu plăcuțele de frână și discurile făcute praf, am fost la un pas de o altă nenorocire, așa că am băgat pe banii mei mașina în service să fac și revizia anuală (am plătit toată jumătatea de Mare Premiu al FestLit primită, 2.400 de lei), mi s-a arătat că am uzură inacceptabilă și la bucși punte spate și bară, sau la bielete, brațe stânga-dreapta, de exemplu, habar nu am ce sunt. În plus, îmi expira în aceste zile ITP (inspecția tehnică periodică), mi-a fost făcută la suprapreț, având ușile și aripa din stânga accidentate... Tot așa, cu mașina „boțită urât" am venit iar la București (de data asta însoțit de Doina) la Gala Poeziei Române Contemporane. De ce trebuia să fiu eu accidentat cu mașina pe 29 mai, într-o zi de marți, în modul cel mai aberant cu putință? Ce blestem ispășesc? Doina e convinsă că am plătit un păcat al mândriei... Ce mândrie?

A doua „bombă", explodată tot acum: m-am trezit cu o roșeață cutanată, o inflamație pe abdomen, la început un eritem aproape de ombilic, întins concentric, tot crescut. Doina m-a asigurat că m-a mușcat un păianjen și că am o alergie locală. Văzând că „eritemul cronic migrator" (așa se numește, aveam să aflu mai apoi) ia proporții, am rugat-o pe Doina să mă programeze totuși la un dermatolog la Policlinica 10 din București, de care aparțin angajații Uniunii Scriitorilor — a găsit joi, 14 iunie, la ora 19, loc. Am venit pentru prima oară la medicul de familie (necunoscut mie), i-am dat cardul de sănătate nedesfăcut din plicul primit în 2013, mi-a făcut trimitere la dermatolog. Aici, doamna doctor mi-a privit abdomenul, de când aveți roșeața? De vreo lună, nu știu exact, fiindcă n-am băgat-o în seamă, zilele trecute mi-am scos două căpușe cu fosforul paiului de chibrit, una pe un picior, alta la o subsuoară... Doctorița mi-a spus că trebuie să merg să fac analize la sânge și a scris pe o hârtie cu parafă: „Rog serologie Borrelia burgdoferi IgM și IgG". Am citit și nu mi-a venit să cred, îmi era cunoscută boala infecțioasă provocată de bacteria din familia spirochetelor Borrelia transmisă de căpușe, Borelioza sau Boala Lyme de la televizor, de pe internet, e boala fără tratament, practic necunoscută, incurabilă! Paralizezi... Bat în lemn. Doctorița mi-a atras atenția că sunt în faza primară, cu eritemul extins pe abdomen, m-a rugat să trag o linie cu pixul marginile lui, să văd cu cât se dezvoltă — și am văzut, se dezvoltă cu un centimetru. Faza a doua, în care cred că deja am intrat: manifestări neurologice, cardiace (inclusiv tulburări de conducere) și dureri articulare de origine inflamatorie. Faza a treia „survine la mai mulți ani după înțepătura căpușei infectate; ea asociază o acrodermatită cronică atrofiantă, un pseudolimfom, reumatism cronic al articulațiilor și atingeri cerebrale (tulburări de memorie)"... M-am aranjat. N-aș fi îngrijorat atât că mor (am trăit destul), cât mă sperie că-mi pot pierde mințile sau că devin o legumă și o povară tristă pentru cei din jur. Teribil e că analizele la sânge pentru Boala Lyme (prin ele se caută anticorpii care reprezintă răspunsul organismului față de infecție) nu au nici o relevanță, nici următoarele teste. „Un rezultat negativ nu exclude infecția cu Borrelia, în timp ce un rezultat pozitiv în afara contextului clinic nu confirmă diagnosticul". Nu există nici o idee de tratament în afara antibioticelor (la început intravenos 7 zile, apoi 20 de zile; practic, îți distrug organismul)... Aud că de vină pentru tot ce mi se întâmplă ar fi „trăirile negative sufletești" — sună bine, dar nu înțeleg... Oricum, mi-a pierit tot cheful de viață.

E o casă plină de poeme.
Tata poem, mama poem, copilul poem.
Pe pereţi sunt atîrnate poeme.
Pe o masă poem o bucată de poem aşteaptă
satârul poem să-l împartă în bucăţi de poem
care vor fi puse pe o tavă poem
care va împinsă brutal pe fundul
cuptorului poem.
Tata poem stă înfipt într-un scaun poem
şi citeşte poeme dintr-un ziar.
Are ochelarii poem pe nas
parcă e o paiaţă scoasă din uz.
A.A.G.

litere

Mihai Barbu

Trei poeme cu floră și faună umană

Părul magic de lângă drum

Nea Vasile, meșterul de la Fabrica de pensule,/ mi-a mărturist, între patru ochi, că/ are informații precise cum că și chipul Giocondei,/ ca și al altor femei faimoase întâlnite prin muzeele lumii,/ a fost mângâiat de vopsele puse pe pânză/ de pensule cu fire din păr de marmotă și/ pensule cu fire din păr de bursuc./ Sunt, iubito, pensulele cele mai fine făcute special/ doar pentru pictori mari și limuzine scumpe./ Cum să-ți imortalizez,/ Consensuella, zâmbetu-ți nepereche c-un fals/ păr de marmotă sau c-o biată imitație chinezească din păr de bursuc?/ Bine, nu zic că n-o să-ncerc și cu păr de porc,/ și cu păr din coadă de armăsar arab (o să vorbesc în acest sens, personal, și cu El Zorab) sau/ chiar cu păr din urechile clăpăuge de vacă indiană,/ sustras, pe viu, de la rumegătoare din bătătura celestă./ La nevoie sunt gata să fac/ chiar și sacrificiul suprem:/ Voi tăia, precum Moromete salcâmul, chiar și părul nostru/ de lângă drum. (Cum care păr? Ăla de-i frate de cruce cu/ *Mărul de lângă drum* a marelui pitic năuc zis și Mihai Beniuc...)

O ciupercă aleasă cu grijă

Ieri, am târguit de câțiva lei ciuperci/ în Hala agroalimentară aflată peste drum/ de vigilenta noastră poliție din Valle Central./ A plouat, din belșug, peste pădurile noastre și pe tarabe/ se aliniaseră, alături, bureții cerbilor, turta vacii, urechiușele, hribii, pâinișoarele,/ gălbiorii, bureții călugărești, sălcioarele, iuțari,/ creasta cocoșului, buza caprei și laba ursului./ O doamnă încă frumoasă ce adăpostea și/ roua dimineții, și pământul pădurilor, și mușchiul copacilor/ sub unghiile ei obișnuite, până nu e mult,/ cu oja multicoloră și cu lacul codrilor albaștri,/ mi-a îndesat, într-o pungă de plastic,/ cât a crezut dumneaei de cuvință./ Am cântărit din ochi punga doamnei/ și am mai pus deasupra o ciupercă./ Era una mare și frumoasă, Regina ciupercilor de pe tejgheaua ei./ O adevărată labă a ursului!/ Ne-am îndreptat, împreună, spre cântarul oficial al pieții./ Femeia a făcut ochii mari./ Erau adânci și tulburător de albaștri./ Punga avea fix 500 grame, nici un gram în plus, nici unul în minus./ *Sunteți profesor!*, mi-a zis, admirativ, ciupercăreasa./ Am lăsat capul jos și i-am confirmat:/ *Da, doamnă, am fost profesor*....

Pești & inutile Fructe de mare

Din America tuturor posibilităților ți-am cumpărat, *o, my darling Clementine*,/ o cărticică/ legată cu spirale metalice și plină ochi de rețete delicioase./ „Sea food and fish”, se numea. După 20 de ani/ ți-am găsit-o intactă în bibliotecă./ În Valle Nera, apele au secat în albie/ steaua roșie s-a vestejit doar prin alte depărtări/ au dispărut și pălămida de baltă și acul de mare,/ și pietrarul și fusarul, peștele soare a apus de mult,/ nu mai dai nici de hupa, nici de gupa,/ porcul de mare îl mai sacrifică doar alții,/ rândunica de mare și-a mutat cuibul și s-a dus,/ n-a mai rămas nici măcar proasta aia/ de-i zice lumea moaca de nămol./ Dracii de mare au evoluat, cu dispensă de la Darwin,/ și-au devenit patroni peste niște curve aduse la produs/ pe centura orașului./ (A nu se confunda dracul de mare cu boul de mare./ El n-a fost în stare să rămână consecvent...)/ Mi-am adus aminte/ că fructele de mare și peștii americani/ m-au costat fix un dolar./ Amicul meu, George Lies, cel care/ a găsit *Cheile Raiului* (în volumul *Ceață pe Lună*),/ mi-a zis c-aș fi făcut o afacere bună.

(Din volumul în pregătire „Poeme cu rază medie de acțiune”)

La nevoie sunt gata să fac/ chiar și sacrificiul suprem:/ Voi tăia, precum Moromete salcâmul, chiar și părul nostru/ de lângă drum. (Cum care păr? Ăla de-i frate de cruce cu/ *Mărul de lângă drum* a marelui pitic năuc zis și Mihai Beniuc...)

poesis

UN POEM de

NICOLAE SÂRBU

UNIREA NU-I O SIMPLĂ HORĂ

Celor ce mult hulesc
O mamă centenară.

La Milcov, Alba, cu grăbire
Trageți hora farisei,
Suflete în dezunire,
Ca într-un abator de miei.

Mihai, Kogălniceanu, Cuza,
Chemați la ordin ca recruții,
Să spună unde-i buburuza
Cu care ne jucăm de-a muții.

„Eu ți-s frate, tu mi-ești frate”
Stă scris cu litere de apă,
Doar piciorul de lemn bate
În pământul ce se crapă.

„Iarba rea din holde piară”
În falseturi chiuiți,
Iar pe mama centenară
Pe la colțuri o huliți.

Unirea nu-i o simplă horă,
O cununie fără miri,
Când joci barbut pe auroră,
Finanțat de ics martiri.

Mimând o stearpă frenezie,
Eroic monolog în glod,
Voi, gâdilici de Românie,
Dați jos cu țara de pe pod,

Slăvind paiațe tricolore
Și pâinea răstignită-n ode,
Unirea-n pofte carnivore,
Festinuri de miriapode,

Danț bleg cu morile de vânt,
Dedulciri de mandragore,
Gâfâieli de după jurământ
Peste ispita unei hore,

Aflux de steaguri în vitrine,
Colind în lacrimi pe la porți,
Călduțe zoaie curg prin vine:
Unirea-i iar trasă la sorți.

Fericiri ce se amână
În vârtej de falimente;
Nu știu cui întind o mână
Fără să-mi luați amprente.

Pe când dați gheară cu gheară,
Proslăvind o vază spartă
Într-o horă funerară,
Ni se face frig pe hartă.

Unirea nu-i de la catedră
Cumpănă fără fântâni,
Un festiv blestem de Fedră
Și sentimente pentru câini.

Nu preaslăvim doar o păpușă
Scoasă de codoși la horă,
Vânând inele de cenușă
În logodne ce devoră.

Nu vrem horă de ruine,
Muzici frânte în dezastru,
Plânset sacru de albine,
Încropiri de alabastru.

Mihai, Kogălniceanu, Cuza
Silabisim în astă oră;
Cuvântul sângerează buza:
UNIREA nu-i o simplă horă!

Ion Popescu-Brădiceni

Oglinzile lui Hermes

Făt-Frumos-cu-stea-în-frunte

Ce frumoasă era ea!
Ce bărbat eram şi eu!
Locuit-am într-o stea
iar acum o ducem greu.

Eu hălăduiam străin
printr-un fel de paradis.
Ne-am iubit? A fost un vis?
Am murit într-un târziu?

„Ce spui tu, iubito? Ştiu:
frumuseţea-i râu de munte
iar răcoarea-i mă pătrunde,
farmakonică, de viu.

Astăzi sunt cel care scriu:
Făt-Frumos-cu-stea-în-frunte."

Întrariparea sufletului

„Ah, iubito, hai, în vin
trupul cast ni-l îmbăiem.
Şi-apoi beţi, de vrem-nu vrem,
să culegem rozmarin

de pe câmpul precum Cerul
plin ca logostele-n iarbă
Sângele din nou să fiarbă
când ne-om contopi-n misterul

lungului amor de-o clipă?!
Oh, cât veacul să tot fie
dragostea ce-o porţi, tu, mie,
într-o veşnică risipă.

Într-o sacră bucurie,
sufletu-mi se întraripă."

Licoarea

Către logos vin din mit
ca poet de sărbătoare,
culegând floare cu floare
dintr-un miez nedezvelit.

Dintr-un text nedesluşit,
cad în clarul înţeles.
Vorba-mi e tradusă des
în noi semne şi-s uimit

cum se poate aletheia
când în graiul ei femeia
te seduce să-ţi schimbi rostu'.

Ah, licoarea ce-am sorbit
orice lege mi-a-ncolţit
în supremul-adăpostu':

corpul meu care a fostu',
care astăzi nu mai este
c-a redevenit poveste.

Pietrele şi vetrele

Pietrele-s în temelii
înzidite ca noi vii,
da, de vii, în tot ce sum
ba pe drum ba pe sub drum.

Ei, ce vreţi, ne ducem soarta,
chiar de când deschisă-i Poarta,
cum devine grâul pâine,
cum trecutul tot un mâine.

Dar aici distihul meu
e ambiguu. Mereu
mi se-ntâmplă să dezleg
duhu-mi. Ah, mi-s chiar strateg

din strămoşi coborâtor.
Pietrele, în lumea lor,
sunt surori cu diamantul!
Eu mi-asum de-acum transplantul

de idee, topos, limbă.
Dar şi pietrele îşi schimbă
rostul lor de fundamente
magice ori transcendente.

Calci pe pielea lor cea dură
şi te-arunci în aventură.
Şi-ţi începi tot temerar
– tot cu-mbelşugatu-ţi har –

şi cealaltă viaţă: aceea
cu sorgintea-n Aletheia.

Structuri sonore

Povestea fără nume a vieţii subterane
începe cu absorbirea luminii
în adâncuri de către Voci în care
declinul lor elan e spre-un infinit

lăuntric de suprapuse crânguri ale amintirilor,
ale fostelor intimităţi continue, muşcate
pe şolduri de un ascet stăpân pe gesturi
ca pe oglinzile din Salonul cu semioze încă secrete,

provocând în spaţiul dintre sere,
plantele tête à tête Anadipsia.
Povestea fără nume a vieţii de dedesubt

e bântuită de alephi care se mişcă
braunian, dar neistoviţi vreodată
transformă realiile în structuri sonore.

Turnurile

Urmează anacaste ieşiri din adevărul
lumii risipite prin cetăţi imperiale
vaste cât însăşi u-topia unei vieţi tihnite
la umbra unor cărţi iconoclaste, fantastice,

obligatoriu, atât în Turnul de Ivoriu cât şi
în cel al Lacrimei succedanee
unei Emoţii fără precedent (Salvador Dali).

Apoi se întâmplă cascada intemporală,
rodind concret ca însuşi echilibrul
dintre transmetafore şi texistenţe.

Urma conflictului, desprinsă de un orb anahoret,
din lanţul de orgolii, se aprinde şi arde
în câmpia sălbatică a orei lovind cu biciu-i
din fire de-aur fantomele ultimilor cai sacrificaţi.

Corabia-fantomă

În numele împerecherii, ţâşnind
triumfătoare din inima Pandorei Sămânţa
atâtor organice beţii, poema mea,
încă înamorată de mine, se înscrie

printre profeţii. Poema se sfârşeşte
cu banalul regret că din lumina tainică
a morţii nu poate ţese zeul Mascaron
induresceente semne: ogive ale Bolţii,

menite intemplării. În larg tălăzuind
Cerul abrupt al mării din care iese-n spume
Corabia-fantomă. Templu înalt: Cuvântul

aprins; în el antinomii tânjesc
după ieşirea din razele (cu inel arborescent)
la întretăierea dintre tărâmuri.

Pescar pe mare

Foaie verde de un crin,
am în curte un delfin
cu care vorbesc mereu
eu-un om, el-poate zeu.

Foaie verde de bujor
şi mai am în dormitor
o sirenă cam zurlie
care vrea a-mi fi soţie.

Şi mai am, Doamne,-n grădină,
la albine, o regină
care într-o bună zi

de mine se-ndrăgosti.
O asemenea-ntâmplare
m-a adus aşa-ntr-o stare...

c-am fugit pescar pe mare.

Poemul pajurei

E bine că încă exist,
că-n preajmă sunt încă fiole
cu apa nemorţii, uitate
de mari alchimişti, în corole

de stranii formule. E bine
că încă rezist, luminând
cu trupul ţinutul agrest

al lumii. E bine că încă
mi-s mâinile tije de crin
prin care urca-va cuvântul

al cărui secret îl destin.
Cu-a lui poezie adâncă
în zbor transcendent-acvilin.

Poemul cuantic

Tu, iubito, nu poţi înţelege
de ce crinul-presupusul rege
al Eladei – a ajuns o mână
de poet. Dar jertfa nu se-amână.

În tulpina-i de drumeţ sfios
s-a ascuns cuvântul. Pân-la-os
o să ardă. Dar cenuşa-i pură

o să-şi lase-n noi a sa făptură,
cum o miere, greaua-i scriitură
într-un stup din tragic abanos.

Iar în jur doar forme viitoare
care se perindă fără grai.
Iar cuvântul cuantic fi-va oare?
„Ah, poete, nu mai scrie, stai!"

Forma oglinzii

Închisă-n firea-i – ca un şarpe
încolăcit pe-un măr de aur
şi refuzând pe-un rege maur
vrăjit de-un milion de harpe,

femeie să-i devină, amantă,
în locul trunchiului de măr
să-i fie trupul – adevăr
grăiesc: că nu există artă

care să-i dea singurătăţii
– acolo-n profunzimea Cărţii –
forma oglinzii. Pur şi simplu

mi-aş recunoaşte arhetipul
întipărit pe foaia albă
ca firele din lunga-mi barbă.

Palate

Doamne, firele de iarbă
răsfirate de-un subţire
vânt, iar lacrimile-n barbă
ard ca jarul. Pe pământul

cel mustos, şi gras, şi bun
firele de iarbă mor
şi renasc. Mă simt stăpân
totuşi, doar pe propriu-mi, cântul.

Doamne, stă obrazu-mi tânăr
între florile de fân,
trainice şi fermecate.

Iar din cer azurul curge
peste câmpurile-n care
s-au surpat străvechi palate.

Către logos vin din mit ca poet de sărbătoare, culegând floare cu floare dintr-un miez nedezvelit.

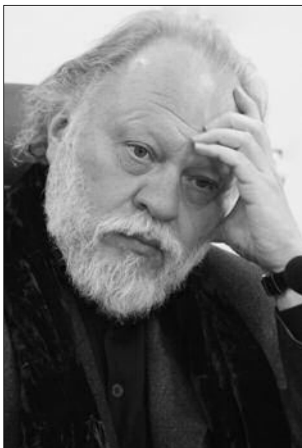
Dintr-un text nedesluşit, cad în clarul înţeles. Vorba-mi e tradusă des în noi semne şi-s uimit

poesis

Din poezia lumii

Igor POMERANȚEV

În traducerea lui LEO BUTNARU

Născut în orașul Saratov din Rusia (1948). A locuit la Cernăuți, unde a absolvit Facultatea Romano-Germană a Universității de aici. A fost profesor într-o școală într-o localitate din Carpați, apoi translator tehnic la Kiev. A publicat în *samizdatul* sovietic. În 1978, emigrează în Germania Federală, în același an devenind cetățean britanic. Din 1987 profesează radio-jurnalismul, angajat la serviciul rus BBC, la „Radio Libertatea", din 1995, la Praga, fiind autorul-moderatorul unei emisiuni foarte populare, „Peste bariere" (așa se numea și o carte de a lui Boris Pasternak). Este și autor de piese radiofonice.

* * *

Văcuța Domnului
urcă pe sticla geamului.
Sticla e caldă și curată
pentru că e-n miez de toamnă.
Văcuța Domnului a confundat anotimpurile.
Ce grăbită e.
Ce curajoasă și dementă e.
Nici chiar nu știu
ce-o fi mai mult în firea ei:
curaj sau demență.

* * *

Singur în odaie:
pun muzică
și dansez
de minune
gândindu-mă la rudele decedate.
Nu pot înțelege
de ce sunt considerat
un dansator prost.

* * *

Educatoarea albă stă pe banca din parc
punând piciorul pe bancă.
În jur – doar copii negri
se îmbulzesc, se răspândesc.
Unul din ei cântă la unul din degetele piciorului ei
un motiv chinezesc.
După gardul ruginiu
stă un bărbat ce are-n colțul ochilor
punctișoare albe de iaurt.
Dar ce au aici a face versurile?
Ce fac eu aici?
Cum de-am nimerit aici?

* * *

Iată ce spuse G. Flaubert
despre romanul „Madame Bovary":
– Ce să vă spun despre această carte?
Înainte de toate în ea am vrut să exprim
acea nuanță specială gălbuie a ulicioarelor
unde uneori se cuibărește jindul.

* * *

Mirosul de pește a intrat în degete
și e de-nestârpit.
Unicul lucru
la ce mai poate folosi el –
de a lua un stilou
și să scrii versuri
îmbibându-le cu osoasa tristețe
chefal.

* * *

Mișa Epstein
mă sfătui:
– Da pune și tu vreo pereche de rime
și toți vor fi fericiți. –
Mișa are dreptate.
Însă de ce dânșii
ar trebui să fie fericiți?

* * *

Ce bine arată uneori
figura de stil
trupeșă
bronzată.
Și mai înainte vreme
îi bănuiam eu pe filologi
însă acum chiar m-am convins
cuprinzând cu brațul
crupa poeziei
cu micul ei sân al imaginației.

* * *

Înșfăcându-se de barele vagonului
cu mâna-i cărnoasă
ea urcă pe platformă.
Îi este în cot că gara întreagă
îi vede chiloții.
Se așază, scoate din pungă
ouă fierte, le ciocnește de măsuță.
Și cum o cheamă pe mătușă?
– Europa Răsăriteană.

* * *

Revin la serviciu
însă la masa mea deja stă cineva
bate bilele abacului meu
și-a tras până la coate mânecarele mele.
Iar mie parcă mi-i a bucurie
dar oarecum și a teamă.

* * *

Ia și-l ascunde
în vie.
Curând voi uita
unde l-ai pus.
Iar când va veni timpul să tescuim strugurii
voi reveni, și pe dibuite
printre frunze
dintr-o dată – sânul.

* * *

Cu una bronzată
e mai simplu să cazi de acord.
La ce i-ar mai trebui bronzul?
Și mai lesne e să te desparți:
când i se trece bronzul
ea însăși dispare rușinată.

* * *

Pe șoseaua ce duce spre Ierapetra
pe fundalul Mării bibliene
văzui sărutul anului
în goana cursei
un biciclist sărută umărul
unei bicicliste.

* * *

Deja va trebui
să faci tu însuți piața
să-ți ștergi lentilele ochelarilor
să deschizi televizorul
să-ți scarpini călcâiul.
Totuși, ce porcărie e:
să abolești robia!

* * *

Vierule din Toscana
Vierule din Riohi
Vierule din Provence!
Tu te trezești cu noaptea în cap
Și muncești în sudoarea frunții
Pentru a crește strugurii
Care mă vor termina.

Curbura umărului

1

Pe fundalul fumuriului umăr de femeie negrea
umerașul sticlei
sau invers:
în dependență de faptul
dacă noi ședeam
sau eram culcați.

2

Acum eu deja știu ce e aia maturitatea.
Astfel că le invit pe cele mai simpatice prietene
să bem și noi o sticlă, însă scopul meu e umerașul
sticlei, pe când fumuriul, femininul – nu ar fi decât un pufuleț,
un fel de lumină.
Cum de rabdă ele?
Că doar asta e curat parșivenie, perversiune de bătrân:
să strângi sticla răcoroasă
privind spre prietena-ți ce stă ceva mai la o parte...

* * *

Uite asta era eveniment:
în mai
după rugăminți și implorări
pentru prima oară ies afară
dezbrăcat.
Însă în țara asta
lunile s-au lipit
precum colțunașii.
Așa și voi muri
în trenci.

* * *

Nu te trezi dintr-o dată
Nu te trezi brusc
Mai stai în pat, bucuria mea,
Mai stai în pat, dimineața mea.
Pe Pământ e încă devreme
Pe Pământ e încă posomorât
Trista mea bucurie
Buna mea dimineață.

* * *

Totuși
unele nopți
sunt cu mult mai tandre
decât altele.
Mai ales, iată, ceea
mai curând jumătatea ei
ascuțită și scurtă
pe marginea
Münchenului.

* * *

...după ce dânsul o abandonă
ea era de-a dreptul disperată
încât serile
eu îi telefonam
și tăceam în receptor.
Când ne întâlneam
ea îmi șoptea:
– El a telefonat din nou
însă a tăcut.
Iar eu o ascultam
și de asemenea tăceam...

* * *

Botul câinelui
la un centimetru de buzele mele.
De-aș spune ceva
mi-ar mușca gura.
Câinele tremură
de nerăbdare.
Să tac chitic în continuare
sau totuși să risc?

Botul câinelui la un centimetru de buzele mele. De-aș spune ceva mi-ar mușca gura. Câinele tremură de nerăbdare. Să tac chitic în continuare sau totuși să risc?

* * *

Durerea din inimă o numesc:
trezirea ariciului.
Cel din cărțile pentru copii, simpatic
de loc ghimpos
botișorul îi miroase a lapte
palma așa și se trage spre el.
Da, atât de rotunjor, drăgălaș
în afara suspiciunilor –
cine ar fi putut crede că
tocmai el?

traduceri

proză de **Marian Ilea**

ILEA de Bârgău şi Ieud

Nordul lui Ilea

HODÎŞ - UNIFICATORUL

Dalta, săcurea şi drujba, nepoate, asta-i meseria, care n-a mai hi, cînd n-om mai hi nici noi pă pămînt, c-om mere într-un loc mai bun, mai drept; ori poate c-a mai hi, că-n Bîrsana îs două echipe care muncesc cu dalta, cu săcurea şi cu drujba, şi înalţă biserici din lemn, da'-n Ieud îs numa' ieu, şi de te uiţi cum fac, cum meşteresc, pare uşor, aş putè şi fără drujbă, numa' cu săcurea, da' dacă tăt o am de ce să n-o folosesc, nu? moşu-meu, Hodîş bătrînu', cela de muncea cu Marele Herenta, de făcèu biserici pentru tătă suflarea din Germania pînă-n Statele Unite ori din Brazilia pînă-n Insulele Baleare, că erau tare cunoscuţi şi chemaţi să le facă. Da' Hodîş zîcè: „Herenta, aci om face-o, că din lemn de-a nost' trebe făcută, om întinde-o şi-om avè o biserică culcată la pămînt, ieu oi scrie pă fiecare grindă ori scîndură ordinea ei şi tu ti-i duce cu iè şi-i pune-o în picioare acolo, că trebe să aibă şi ăia biserică aşè ca la noi, cu lemn crescut în pămîntu' ăsta".

Şi aşè făcèu. Moşu' l-o-nvăţat pă Herenta şi Herenta m-o avut de ucenic şi de aici încolo îi gata, că ieu nu mai am pă nimeni. Nu stă nici un tînăr la-nvăţat. Vrei să iei cîte unu' să-i pui în mînă meseria să poată trăi bine aci, da' el nu şi nu, că mere de şofer la Londra, de culegător de porodici pîn' Germania. C-aşè-i lumea azi de stricată! La noi îi ruşine să lucri pă bani buni, da' la alţii să meri de slugă îi mai primit!

Ieu am rămas sîngur cuc, din Bîrsana n-am adus oameni, că-s organizaţi în echipe, aşè că aduc feciori de hămălit, îi plătesc bine şi-i folosăsc pe unde-i de ridicat bisericile pă picioarele lor. Pîn'-atunci, cum zîcèm, le lasă-ntinse pă pămînt. C-aşè-i obiceiu'.

Cînd pui lemnele astea laolaltă, ai biserica, nu-i voie să baţi cuie din fier, le fac din lemn, c-aşè ajunge vie, biserică vie nu ca aia din beton acoperită cu Lindab ori cu alte ţigle, onduline. Şi-aia-i bună, nu-i vorbă, că-i Domnu' în iè, da' nu-i ca astea de lemn care-i plac şi Maicii Preciste şi lui Iisus, că-s pretinoase, cu răcoare bună şi nu cu ger ca-n betoane, nepoate!

Da' astea tăte le ştiu numa' ieu, alţii nu m-ascultă, că n-au nici urechi şi nici vreme pîntru aşè ceva.

Uită-te numa', nepoate, la asta, la lemnele împrăştiate aci, cum să uscă de fain, aşè-i că de te uiţi la ele tu nu vezi biserica? află că ieu o văd, mă uit şi-o văd. Aiasta am făcut-o păntru şesu' Mănăstirii de la noi din Ieud, am gătat-o astă toamnă, şi-ar hi a douăzeci şi şasea ieşită din mîna mè. Mai am şi-alte zăce restaurate, de cînd îs, că de cînd am început a umbla tăt cu lemnu'-am fost, şi cu ţigara-n gură.

„La meseria asta, măi Hodîş mic", zîcè Herenta, „numa' cu furatu' mere, nu te-nvaţă nime nimic! Aşè am furat-o ieu de la tată-tu şi aşè îi fura-o tu de la mine". Şi hăpt aşè am făcut. Ştiu construi: sanie, loitre, greble, că astea le-am ucenicit în primele şase luni pînă cînd am văzut că prind a avè o altă gîndire, că mă-nţeleg altfel cu lemnu'. Apoi am rădicat o coleşnă, Herenta o zîs: „Hodîş, fă şi-un coteţ, apoi un grăjdău şi-o căsucă". Aşè m-am rădicat cîtelin în meseria asta pînă am lucrat la prima mè biserică, o fo' una greco-catolică, în Vişeu.

În Baia-Mare am stat tri ai la un patron în lemn, tăţi de-acolo erau neamuri de-a ăluia şi nu m-am putut înţălege cu şmecheria din ei. „Nu te-ascultăm, Hodîş, că sîntem de-a patronului", aşè-mi zîcèu. M-am dus hăt departe, apoi m-am întors în Ieud şi-am prins a munci sîngur şi am luat ajutoare ieudeni plătiţi pă cîte două săptămîni. Cea mai dragă biserică mi-i asta care-i amu' gata să să rădice de la pămînt, că-i pîntru ai mei, făcută cu feciorii noşti. N-am lucrat cu proiect, aşa m-am învăţat ieu.

Cînd am făcut-o pă aia de la Vişeu, am zîs către popa: „Părinte, poate c-ar trebui un miez de proiect". „Lasă, Hodîş, că-ţi aduc ieu pînă mîine proiectu'", mi-o zîs popa. Pă cînd l-o adus, adică pă alaltămîini a lu' alaltămîini, biserica o fo' gata rădicată, că s-o putut înălţa din iè rugile popii. „Părinte, pune-ţi proiectu' ăsta pă un raft din coleşnă, la păstrare, pîntru altă dată", i-am zis ieu, şi-am rîs, şi-o rîs şi popa şi mi-o zîs: „Bine, măi Hodîş, că m-ai pus să umblu după iel şi n-o fo' de nici o haznă".

Măi nepoate, mai vin şi alţii ca tine p-aci să-ntrebe. Le zîc ce şi cum. Şi parcă le place. Şi uite că apoi să duc în găzdăluitu' lor. Nu ştiu dacă pricep oarice. Da'-ţi zic şi ţîie ca la ceilalţi, proiect totuşi trebe, că-l ai în minte ori pă hîrtie. Numa' la restaurări îi altceva. Îi cum ai repara ceva deja viu, făcut de mîna altuia, numa' ai vindeca biserica. Ai înţăles?

M-am tăt uitat la tinerii ăşti care vin să ucenicească. Nu pricep, n-au vreme să asculte, lucră două săptămîni, trag fugi-fuguţe pîn' Germania, cîştigă ceva bani, vin să-i cheltuie şi iar o ieu de la capăt. N-au nici o stare. Văd bine că de meşteşugu' ăsta nu se mai ţine nime. Aci am avut multă vreme echipe de meşteri în lemn. De drag să lăsau conduşi de Herenta. Pă unii şi ieu i-am condus cîţiva ai. Apoi s-o strîcat rău treaba, că ăştia tineri s-o strîcat. Amu' am ajuns să mă coordonez sîngur, cam asta-i.

De cîte ori meşterii lu' Herenta zîcèu că iei s-or duce hăt departe, că-i trimit mămucile lor să cîştige averi, Herenta îi asculta şi le zîcè cam aşè: „Măi, măi, flăcău: ca şi banii ăi de-argint să-nnebuneşti fără rînd, ca şi banii ăi de-aramă să-nnebuneşti fără samă, c-aşè vrè a ta mamă".

Meşterii îl ascultau şi să nu mai ducèu. La munca lemnului rămînèu.

Aşè grăiesc şi ieu către tinerii de azi, care şi iei tăt zîc că pleacă. Gîndeşti că mă ascultă atenţi, da' n-aud, şi-şi fac bagajele, şi rîd şi să tăt duc să să-mbogăţească.

Da' nu s-a pierde tradiţia asta cît oi mai trăi. N-oi lăsa-o ieu, aşè cum n-o lăsat-o Herenta, şi cînd n-o mai fo' iel am apărut ieu, şi cînd n-oi mai fi ieu, că am şaptezeci şi unu de ai, o veni altu'. Că Ăla de Sus are nevoie de biserici de lemn şi nu poate lăsa să nu mai hie meşteri. Ascultă ce-ţi zîc, nepoate! Îi mai vini p-aci şi sigur altu'-n locul mieu ţi-a spune tăt ce-ţi zîc ieu şi tu îi şti tăt, că m-ai apucat în viaţă şi m-ai ascultat, că văd că tu ştii a asculta şi-a şi auzî tăt ce zîc.

Tradiţia asta a hi iară la modă, îi vidè tu. Iară ş-or face oamenii porţi din lemn. Unii chiar casă de lemn în loc de beton. Numa' un fecior de-a mieu, care-o ieşît greşit, nepoate, că-i ultimu' din cei nouă, şi sigur o fo' uzat materialu' din care l-am făcut, o venit că iel îşi face casă din bolţari. „Du-te, mă, să nu te văd şi să nu te pot auzî", i-am zîs. „Da' să ştii c-am luat şi tablă Lindab, tată." „Şi ce dac-ai luat, să pleci iute din livada asta." Aşè i-am zîs, măi nepoate. Da' o vinit iară, o adus şi-un proiect. Amu' o vrut-o din lemn, casa. Aşè că l-am primit, m-am uitat şi i-am zîs: „Lasă, măi Vasîi, proiectu-ţi şi hai să merem să ne-apucăm de treabă". Iară o vinit cu alt miezuc de proiect. „Batăr la acoperiş, tată", o zîs. „Nici o grijă, Vasîi, şi la acoperiş mere fără." Şi i-am făcut-o aşè de faină că amu' tăt vin oamenii şi zîc: „Hodîş, vrem casă ca a lui Vasîi". De mai am vreme le-oi face, da' cît îs încă îs biserici de-ntins la pămînt, nu pot, aşè că-i chem peste un an ori peste doi şi le-oi face şi lor!

Cînd o gat pă asta şi-i rădicată, fac alta pîntru Franţa, apoi una pîntru Mitropolia Europei Centrale şi Meridiane. Acasă încep biserica şi-n ţările alea unde-o duc o şi rădic, plus plata cu transportu', bunînţeles.

Mai am una pă care-am rădicat-o în Suedia în două luni jumate, că l-am depăşit pă Herenta care-o rădicat una la fel în Brazilia, da' numa'-n tri luni. Am amu' una de rădicat în Spania, nepoate, de care tare rău mă tem. Io-s un om aspru, da' amu' am ajuns să am spaime. Spaniolu' ăla, care-i popă-n ţara lui, şi-o găsît şi cumpărat din Săcel o casă veche de lemn, şi -poi o vinit la mine, ş-o zîs să-i fac din casa aia biserică. Adică s-o recondiţionez cum ar veni, să mai adaug cam o sută de cubice de lemn şi s-o fac. Cum a hi, nu ştiu, şi de-aicea mi să trag spaimele. Da' m-am încurajat sîngur, mi-am zîs că-ntr-o lună jumate oi da-o gata. Mai mult nu stau cu iè, m-o muncit mult la devlă, cum să faci biserică sfîntă dintr-o casă păcătoasă? Am vorbit cu Iustinian, episcopu' nost' bătrîn, şi-o zîs aşè către mine: „Te munceşti pre' mult înlontru' tău, Hodîş, ca să scapi trebuie s-o faci o dată". Aci am ajuns cu gîndirea şi cred c-oi face-o iute.

Ţ-oi mai zîce, nepoate, cum am lucrat biserici din lemn pă plan local da' pîntru alte locuri. Pe lîngă Vasîi am mai avut patru feciori, pă care i-am făcut popi. Atuncea Episcopu' de Oradea, unu' Coman, i-o înfiat, nu cu acte, ci aşè ca pe nişte creştini-teologi, că aşè era atunci dacă-nvăţai de popă, trebuiè să te ieie o episcopie. Pă prunci i-o luat Episcopia Oradiei, c-aşè iera atunci la comunişti, pă rînd i-o luat, la care cum i-o vinit sorocu'. Şi episcopu' Coman s-o ocupat. Cum să elibera un loc de popă, îl şi trimitè pe-un prunc de-a lui Hodîş. Aşè o ajuns unu' la Cacica, unde-am şi făcut pîntru iel o biserică din lemn, altu' s-o nimerit în Crăciuneşti şi i-am făcut altă biserică din lemn, da' ceilalţi doi s-o dus hăt în America de popi, trimişi tăt de Episcopu' Oradiei. Aşè că m-am dus şi ieu păste ocean cu alte două biserici din lemn. Am stat doi ani pe-acolo. C-am studiat şi credinţa oamenilor din ţara aia, şi le-am făcut din lemnu' lor american la feciorii mei şi case parohiale. Întîi vinèu la biserică patruzeci-cincizeci, într-un loc de închiriat. Cînd s-o gătat rădicatu' bisericilor, o apărut sute şi sute de credincioşi la slujbă. În fiecare dimineaţă vinèu, să rugau, plecau la trebile lor. Duminica nu puteai arunca un ac în biserică, era plin şi p-afară, atîţia vinèu. Că-s vii şi primitoare bisericile astea, nepoate. Aşa să ştii tu.

Apoi, la cele patru fete ale nevestii şi-ale mele, le-am făcut alte patru biserici din lemn, că s-o măritat cu patru popi. Una la Bălcăuţi pă Siret, alta la Bistra, alta la Lunca, şi ultima la Remeţi.

Am opt biserici făcute şi rădicate pă plan intern, nepoate. Adică o ieşit din mine patru popi şi patru preotese, plus Vasîi, care-i cum îi şi gata.

Şi încă oarice ţi-oi mai zîce: am văzut şi-am auzit la televizor, că am unu' cu ecran mare cît păretele din casă, că Papa de la Vatican vrè să unifice bisericile creştine şi tare bine ar face. Şi m-am bucurat. Şi m-am gîndit că pîntru ce vrè să facă Papa, merită iel o biserică din lemn făcută de Hodîş şi dusă pîn' la Vatican. Să va face şi-asta. Îi visu' cel de pă urmă pă care-l am. Un popă de-a noi, care-i acolo pă lîngă Papă, mi-o zîs că i-a spune, şi că să mă gîndesc la o biserică mai mnicuţă, da' să hie tare faină, pîntru grădină. Că are Papa o grădină în spatele Bisericii din Piaţa Sfîntu' Pătru, unde-i Ţara Vaticanului, care-i separată de italieni.

De-o fac şi p-asta, nepoate, pot muri-mpăcat. Cruce am, femeia mè m-aşteaptă, tăte mi-or fi puse-n ordine..

Pîn-atunci mai ieste puţîn, stau şi mă tot gîndesc că ieu şi Hodîş bătrînu' şi Marele Herenta şi alţii ca noi, nu tare mulţi, am unificat credinţa, că-n bisericile noastre o ajuns să să roage şi catolici şi ortodocşi, că-s la fel făcute pîntru iei tăţi, că tăţi îs creştini, aşè că putem zîce c-am început unificarea-naintea Papii Vaticanului, amu' i-a hi mai uşor să unifice bisericile, că multe făcute de noi îs gata unificate. Papa Vaticanului a ajunge Unificatoru' bisericilor, iară noi sîntem primii unificatori ai credinţei.

Cam asta-i, nepoate. Şi lucru' ăsta îmi pare-a fi drept, adevărat şi tare bun pîntru mine şi pîntru lumea-ntreagă.

Da' dacă tăt ai stat şi m-ai ascultat, hai că te-oi cinsti cum scrie la carte, că-n sara asta oi fierbe pălincă din ce borhot am din toamnă. Că nu facem numa' biserici pîntru suflet, că şi trupu' are nevoie de mîncare bună şi de băutură sănătoasă, da' tăte cu măsură, bunînţeles, aiasta ca s-avem putere să construim biserici şi să ne rugăm în iele, cum altfel?

Că bătrînu' Iustinian, episcopu', atunci cînd l-am întrebat dacă dintr-o casă păcătoasă îi bine primit să să facă biserică sfîntă, mi-o mai zîs aşè: „Da' de ce să nu să poată? Da' din mîna ta păcătoasă, măi Hodîş, să poate face-o biserică sfîntă? Ieu cred că să poate şi că aiasta faci tu de-atîta vreme; cum n-a fi bine primit?!".

Aşè mi-o zîs şi cred că dreptatea şi adevăru' şi credinţa nu pot hi decît de partea lui.

Da, măi nepoate, hai c-om mere amu' la făcut pălinca, îi bè, îi mînca, şi ti-i pune la durnit. Şi mîine în oarice vreme ti-i duce-n drumu-ţi, adică de unde-ai vinit, ori ti-i duce unde-i dori tu, ce-i sigur îi că nu-i merè cu mîna goală.

Da' numa'să fim noi sănătoşi, nepoate. Că toate le-om trece cumva.

Şi hăpt aşè am făcut. Ştiu construi: sanie, loitre, greble, că astea le-am ucenicit în primele şase luni pînă cînd am văzut că prind a avè o altă gîndire, că mă-nţeleg altfel cu lemnu'. Apoi am rădicat o coleşnă, Herenta o zîs: „Hodîş, fă şi-un coteţ, apoi un grăjdău şi-o căsucă". Aşè m-am rădicat cîtelin în meseria asta pînă am lucrat la prima mè biserică, o fo' una greco-catolică, în Vişeu.

Mircea Bârsilă

Poezia lui Rodian Drăgoi

Poemele de rezistenţă ale lui Rodian Drăgoi, acele poeme despre realitatea din jurul inimii sale, se împlinesc în regimul modernităţii asumate aşa cum, precaut, o înţelege el, şi al evlaviei faţă de ideea de poezie independentă faţă de permanentele fluctuaţii ale concepţiei despre statutul discursului liric.

Drumul literar al lui Rodian Drăgoi – al cărui talent a fost remarcat, încă de timpuriu, de Zaharia Stancu – a început cu un grupaj de poezii (,,*Tulbure ninsoare"*) publicat la Editura Albatros, în **Caietul debutanţilor** din 1979 (apărut în 1981), şi a continuat cu volumele: **Către iarnă** (Ed. Albatros, 1984), **Fotografia absenţei mele** (Ed. Amurg sentimental, 2001), ***Poeme de trecere*** (Ed. Deliana, 2006) şi antologia **Lumină de mireasă** (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2007), prefaţată minuţios şi ,,la obiect"de Marian Drăghici şi cu o postfaţă semnată de Constanţa Buzea.

Laurenţiu Ulici, comentând succint volumul *Către iarnă*, aprecia lirismul imaginilor şi notaţia impresionistă ,,dilatată narativ", iar pe de altă parte îi reproşa ,,cuminţenia de fond şi de formă" şi, respectiv, excesul de metafore şi de tradiţionalism.

Autorul antologiei **Lumină de mireasă** se simte mai aproape, structural, de Bacovia, Zaharia Stancu, Ştefan Bănulescu şi chiar şi de Mircea Dinescu – cel din prima sa etapă lirică - şi, uneori, chiar de Emil Botta.

Epistola către Dimitrie Stelaru se încheie cu superba imagine a unui greier enorm ce blochează uşa de la odaia destinatarului acestei scrisori. Prin gigantizare, inofensiva gâză care îşi toarce cântecul în nopţile de vară, ascunsă, uneori, prin crăpăturile pereţilor sau prin ungherele caselor, se asimilează simbolurilor de factură thanatică. O asemenea translaţie semantică de la statutul benign al greierului la unul negativ este, pe cât de surprinzătoare, pe atât de tulburătoare:

,,De mii de ani nu ţi-am mai scris Dumitre/cenuşa dintre noi a dat în floare/îţi scriu acum şi ştiu c-o să mă ierţi/sunt străbătut de-o rană călătoare/(....)//sălbatic ninge-n casa în care te aştept/s-antunecat şi vinul strigându-te duios/mi-e-aşa de frig de parcă tot aş sta/ lângă un foc cu flăcările-n jos//şi umbra mea e leoarcă de sudoare/

spre palida ta casă alerg pe-un drum pribeag/aş vrea să deschid uşa dar nu mai pot să intru/o namilă de greier s-a aşezat în prag" (*Scrisoare către Dimitrie Stelaru).*

În poemul ,,*Tot mai strig şi strig şi strig"*(,,de când stau să te aştept/mi-a crescut iarbă pe piept/(...)/de când nu te-am mai văzut/ mi-s privirile de lut") sau în cel intitulat ,,*Prin lumină de mireasă*", un poem tot de extracţie folclorică, se simte lecţia bine însuşită din *Cântecele de câmpie* ale lui Ştefan Bănulescu:,,Mă-ntorceam târziu acasă/prin lumină de mireasă/toată noaptea mă-ntorceam/toată noaptea n-ajungeam// când eram când nu eram/.../am ajuns n-aş fi ajuns/patul podidit de plâns//şi tu îngropartă-n ieri/mirosea a nicăieri/m-am culcat n-am dormit/*urla-n ceruri un cuţit"* (s.n.).

Acest text ilustrează ştiinţa lui Rodian Drăgoi în ceea ce priveşte obţinerea unor efecte speciale prin dirijarea relaţiei dintre muzicalitatea formală a textului şi aşa-numita *muzică a sensurilor*. Iată-l şi pe Zaharia Stancu, în varianta lui Rodian Drăgoi, cu menţiunea că elementele ,,străine" din textele lui Rodian Drăgoi au, în principiu, efectul unor ingrediente menite să invioreze discursul şi să-l lege de modelele afine, în matca modernului procedeu: cel intertextualist. Pe de altă parte, ele ilustrează excepţionala vocaţie a sintezei de care dispune acest poet: ,,Cântecul stă lângă mine ca un copac devotat/semn că iarna de-afară demult a-ncetat//versurile mele trec pe ape ca nişte bărci/îmi mai aprind o ţigară şi aştept să te-ntorci//cuvintele tale mă găsesc adormit pe urzici/te holbezi la suferinţa mea şi nu ştii ce să zici" (,,Cântecul stă lângă mine ca un copac devotat").

O altă poezie foarte frumoasă, construită cu o subtilă abilitate pe moderna temă a *dublului,* este cea intitulată ,,*Plecasem singur noaptea era rece":*,,Plecasem singur noaptea era rece/în urmă se-auzea un plâns ciudat/să fug voiam dar nu aveam putere//că prea eram de spaimă colindat//o numai către ziuă m-am întâlnit c-un om/ pecat şi el să-şi caute norocul/mi-a dat o vorbă bună eu am am făcut la fel/era prea frig şi-atunci am făcut focul//ne încălzeam tristeţea, picioarele noroiul/pe care îl duceam tăcuţi în noi/fără să ştim că el ne este frate/şi presimţeam venirea altor ploi// străinul a-nceput apoi să-mi spună/care-i e neamul şi de unde vine/târziu de tot când nu l-am mai văzut/am înţeles că el se strecurase-n mine."

În poezia ,,*Scriu aceste rânduri într-*un *tren",* tema *călătoriei absurde*, lipsită de ţel, într-un vehicul al modernităţii – trenul – este susţinută de revolta împotriva răului din lume ce şi-a întins braţul de caracatiţă şi înspre mama bolnavă şi tristă a subiectului liric . Sub presiunea stării de neputinţă, dar şi de revoltă şi disperare, personajul liric trece de la paradoxala ipostază a *vinovatului fără vină* la aceea a unui Ahasverus modern: ,,Scriu aceste rânduri într-un tren/lângă mine stă mama bolnavă şi tristă//câmpia se întinde ca o blană de ren/aş şterge rugina de pe cer şi nu am o batistă// trenul aleargă nicăieri nu opreşte/oare câte veacuri trecut-au de când am plecat?// Pasărea în aer putrezeşte/ploaia cade întruna ca un păcat/mereu mi se spune să am totuşi răbdare/drumul se zvârcoleşte în mine şi plânge/mi-aş dori să merg singur pe o cărare/şi trenul aleargă nicăieri nu ajunge".

Poemele din care cităm mai jos sunt antologice, sunt poeme care ,,s-au rotunjit" în cheia lirismului fără vârstă, dovedind, prin frumuseţea lor, profunzime lirică şi seriozitate auctorială:

,,M-am trezit cu o flacără pe umărul stâng/Pe cămaşă singurătatea se-ntinde ca o pată de sânge/cu ochii deschişi dormea poemul în mine /luna e-o rană şi clipa aceasta mă strânge//vântul se sparge în ţăndări de geam/drumul spre tine trece mereu printr-un nor/mama îşi împachetează plânsul într-un ziar/în rafturi cărţile respiră liniştitor" (*Mama îşi împachetează plânsul într-un ziar*);

,,Acum toamna e o vulpe printre melancolici copaci/părul tău ca o lungă înserare a trecut//cuvintele mele mă caută prin ceaţă/despre mine îţi pot scrie că încă nu m-am născut//casele dorm rezemate de greieri/luna mătură frunzele căzute-n ogradă//somnul tău e închiriat de fluturi/sub pământ tatăl meu a uitat să se radă"

,,Ninge peste un trup în care nu e nimeni/Pe drum trece o bătrână urmărită de riduri//Părul tău încă verde adie prin arbori/Un copil desenează o viaţă uriaşă pe ziduri" (*Ninge peste un trup în care nu e nimeni);*

,,Sunt de câteva zile acasă/aici vara e pe sfârşite şi strugurii copţi//ca să fii lângă mine tu cobori dintr-o poză/şi-mi mângâi cu durere încă una din nopţi//eşti atât de departe că nu pot să te strig/şi atât de aproape că mi-e frică de tine//stau cu faţa spre cer şi în răni îmi e frig/iarba creşte-n cimitir şi sub ea este bine/(...)/ o să plec cât nu-i bruma aproape/şi cât mama nu-i moartă şi tata e viu//lumânări aprinse ies acum din apă/mă părăseşte şi mâna cu care îţi scriu" (*Iarba creşte-n cimitir şi sub ea este bine);*

Aceste ,,exemple" sunt suficiente pentru a demonstra că ,,anacronicul" Rodian Drăgoi nu este atât de inocent precum pare la o citire superficială, de vreme ce, în linia modernităţii echilibrate, sunt valorificate, în poezia sa, felurite stări din categoria celor *negative*. În acest sens, Alexandru Condeescu avea dreptate când semnala, în 1984, faptul că poezia lui Rodian Drăgoi este dominată de *figuri ale absenţei şi singurătăţii*, iar lexicul se desfăşoară în direcţia *negaţiei*: ,,Poezia sa, chiar şi cea de dragoste, este dominată de figuri ale absenţei şi singurătăţii: frigul toamnei şi al iernii, zăpada îngheţată şi tăcuta ninsoare, lacrimile mamei, plânsetul pământului, imagini ale nerodirii şi oboselii, un lexic al negaţiei traducând sentimentul difuz al înstrăinării." Cât de vetust este acest poem a cărui frumuseţe constă în simplitatea (limpezimea) rostirii, în prospeţimea şi modernitatea imaginilor - câteva dintre ele halucinante – obţinute dintr-o materie lexicală tradiţională?: ,,Iarba nu ştie încă nimic despre toamnă/ cineva îmi lipeşte tristeţea crăpată cu lut//tata îşi poartă viaţa şi securea pe umăr/eu alerg în urma cuvintelor mele tăcut//deodată vântul începe să clatine drumurile/în gloanţe praful de puşcă se ascunde de frică//secundele intră zgribulite în casă/iubito fă te rog singurătatea mai mică// luna răsare tot mai des dintre câini/ păstorul e păscut de propria sa turmă// mama îşi îndoaie lacrimile ca pe nişte nuiele/ mâine cine ştie ce răni ne vor ajunge din urmă" *(Deodată vântul începe să clatine drumurile*).

În mai multe texte din volumul **Poeme de trecere** (Editura Deliana, 2006), Rodian Drăgoi se desparte de universul campestru, de imaginarul ,,tradiţional", scriind despre o altă lume, aceea a oraşului unde <<,,sublimul creaţiei e sufocat de răul biografic. Golul cotidian se dilată ca pegra peste pagini; la agresiunea lui, textul tot mai retractil, e redus la câteva versuri desangvinizate, tăiate naiv ,,din topor">> (Marian Drăghici, ,,Liricul de câmpie", prefaţă la antologia *Lumină de mireasă*). Alegem poezia ,,*Duminică în Berceni"*, o poezie reprezentativă atât sub aspectul noului stil, prin care autorul ei face dovada că ştie să se exprime şi în spiritul ironic al optzeciştilor citadini, cât şi în privinţa temei *însingurării* care dobândeşte, acum, o concreteţe categorică şi o violenţă în linia expresionismului protestatar: ,,Aici la mine în cartierul Berceni/e duminică//plouă şi sunt singur precum un pantof/abandonat în mocirlă //vecinul meu de la etajul opt/e tot singur//până acum s-a spânzurat/de trei ori dar nu a murit/ nici o dată".

Poemele de rezistenţă ale lui Rodian Drăgoi, acele poeme despre realitatea din jurul inimii sale, se împlinesc în regimul modernităţii asumate aşa cum, precaut, o înţelege el, şi al evlaviei faţă de ideea de poezie independentă faţă de permanentele fluctuaţii ale concepţiei despre statutul discursului liric. Fără îndoială, raportul său cu tradiţionalismul - cel rafinat în alambicurile autohtone ale expresionismului ,,rural" din perioada postbelică – este unul înnoitor, sub multiple aspecte, încât a-l invinui de învârtire în cercul unei poetici vetuste ar fi, desigur, o eroare.

studii

Amalia Elena Constantinescu

PĂCATUL NĂSCUT ÎN TIMP ȘI SENZAȚIA VEȘNICIEI

De multe ori am auzit spunându-se că generaţia din care fac parte ar fi catalogată, drept generaţie de sacrificiu. Poate că nimeni nu a avut încă suficient timp să ne privească vreodată, ca generaţie iubitoare de frumos, îndrăgostită de acea slovă *încrustată*, în sufletul stăveziu al unei pagini. O pagină veche dintr-o carte palpabilă, ce aparţine unei lumi incredibil de reale. Noi am fost contemporani cu Emil Cioran, aşteptând cuminţi fiecare ediţie românească a cărţilor sale – şi această amintire, evocată aici, are forţa unui strigăt, care macină, aievea, timpul, praful, uitarea... Un strigăt de bucurie, de durere, de remuşcare poate... un strigăt pe care Arhiepiscopul Calinic Argeşeanul, prin cartea Înalt Prea Sfinţiei Sale (*Adevăratul Cioran*, Ed. Eikon, Bucureşti, 2015), îl timite în eternitate. Interpretarea ei, ca o simbioză milimetrică între filosofie, mistică, teologie, stârneşte emoţii prin „regândirea gânditorului negru", aşa cum îl numeşte poetul Adrian Alui Gheorghe în prefaţa volumului, pe Emil Cioran. Întâlnim aici un portret simbolic al filosofului, văzut ca un „avvă din Pateric", un portret creionat în urma răzvrătirii, în urma iertării, în urma împăcării cu sine însuşi şi cu lumea.

Restaurarea cioraniană a imaginii lui Dumnezeu începe în acordurile muzicii culte, acorduri direct conectate la sfera divină. „Secolul XXI – spune P. S. Calinic – va fi salvat prin rugăciune şi muzicoterapie!", răsturnând astfel controversata idee a scriitorului francez André Malraux despre forma existenţială a acestui secol: o formă religioasă sau una aproape *nirvanică*[1]. Muzica lăuntrică „a tămăduit în decursul timpului atâtea inimi", pentru că ea este „anticamera Paradisului". Cioran spunea că „de la Bach încoace *există* Dumnezeu!", aducând astfel sacrul în profan şi ridicând profanul la nivelul sacrului**;** căutând în muzica lui Bach o metamorfoză a divinităţii. Johann Sebastian Bach este omul care conştientizează existenţa lui Dumnezeu, în perimetrul sunetului, aşa cum fizicianul Peter Russell Îi recunoaşte prezenţa în domenul fizicii cuantice (*De la ştiinţă la Dumnezeu*, Ed. Francisc Publishing, Bucureşti, 2009). Întoarcerea în matca divinităţii presupune – în viziunea lui Cioran – *îngheţarea luminii dintre om şi Dumnezeu*, dintre creat şi Creator (Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 151) .

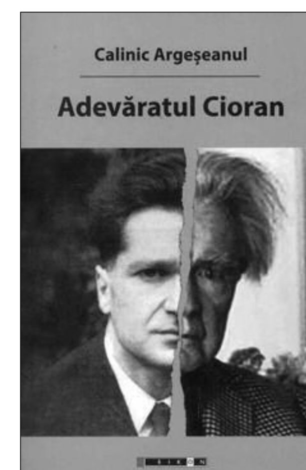
Î. P. S. Calinic ne prezintă un Cioran convertit printr-o gândire filosofico–mistică, în viziunea căruia, singurătatea este „o stare difuză de păcătuire. Din ea izvorăşte nevoia (n. a. acută) de Dumnezeu" şi poate „frica de tine însuţi" (Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 141). Realismul, însă, este cel care echilibrează viaţa efemeră pe pământ, în pofida faptului că sâmburele mândriei ne smulge din sferele iluzorii, aducându-ne, în cele din urmă, *la picioarele lui Dumnezeu***:** tocmai acolo unde toate „rănile vieţii sunt ochi" deschişi numai spre El (Emil Cioran, *Amurgul gândurilor*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 55) .

Î. P. S. Calinic tratează şi problematica *EU*– lui divin, în raport cu cea a *eu*–lui uman – problematică generatoare a *egolatriei*. Prezintă *eul* ca *personaj* împodobit de conştiinţă şi surprinde „sihăstria intelectuală" a lui Cioran, care *nădăjduia* că roadele singurătăţii creative pot fi mărturii durabile ale posterităţii. Este dificil să evoci o operă filosofică, într-un stil ce rivalizează cu *naşterea* ei pe hârtie. Arhiepiscopul Calinic Argeşeanul reuşeşte, cu o uşurinţă tulburătoare, cu naturaleţea unui povestitor înnăscut. Abia din notele de subsol distingem vorbele prelatului, de cele ale filosofului – aşa cum lacrimile sfinţilor întruchipează vorba lor şi – totodată – vorbirea sfioasă despre ei.

O idee ce nu poate trece neobservată, sugerează definiţia metaforică a omului ca „fiinţă care pune întrebări Ziditorului" şi a cărui viaţă era văzută de Cioran ca o „continuă criză religioasă, *superficială* la credincioşi, *zguduitoare* la îndoielnici!".

Oscilarea perpetuă a filosofului, între delir şi exaz, ne trimite cu gândul la oscilarea dintre inconştienţă şi beatitudine. Arhiepiscopul o surprinde, cu delicateţe, cu măiestrie, aşezând-o alături de veghea spirituală şi de veghea biologică a filosofului, manifestate prin insomnia coborâtă asupră-i, ca un „blestem" divin: „Fiecare noapte este un univers de doliu" (Emil Cioran, *Silogismele amărăciunii*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1992, p. 198). Poate aşa se explică negativismul cioranian, un negativism reconfortant, în parte, care se abate de la linia nietzscheană a imaginii filozofului[2] sinucigaş sau instigator la sinucidere.

Urmărind concepţia cioraniană despre *Dumnezeu*, *om*, *păcat*, *singurătate*, *moarte*, *conştiinţă*, *eu*, *muzică*, *delir artistic*, Arhiepiscopul Calinic Argeşeanul reuşeşte să le redefinească, încununându-le prin iubire, ca stare „divino–umană a fiecăruia dintre noi". Astfel ni-l redă pe Emil Cioran întregit în lacrima neplânsă a răzvrătirii sale, păşind alene pe drumul îngust, al convertirii sufleteşti.

[1] *Într-un citat – considerat apocrif de unii – André Malraux afirmă că: „Secolulul XXI va fi religios, sau nu va fi deloc".*

[2] Preotul Iconom Stavrofor Nicolae N. Barbu, în cartea dânsului ***„150 de predici şi cuvântări cu materiale folositoare în alcătuirea acestora"***, Tipărită de S.C. COPY NET MAF S.R.L. Bucureşti, 2013, dezbate problema termenilor de *„filo**s**ofie"* ca stiinţă a luminii şi *„filo**z**ofie"* – ca ştiinţă a întunericului.

Ioan POTOLEA

„aGRAMATICA" sau COMEDIA ERORILOR

Minunată cărticica format Grand Poche, 13x20, „aGRAMATICA" d-lui C. Voinescu. Lectura se asociază, pentru mine cel puţin, cu un spaţiu liniştit, ordonat, disponibil, blocat într-o izolare, sustras eroziunii cotidianului factice... Probabil că asta mi se trage şi de la practica îndelungată a cititului în vechile săli de lectură, în care, deşi pline, nu se auzea decât foşnetul paginilor şi muzica peniţelor cu înaintarea lor furibundă. Ei bine, pentru prima dată m-am aşezat într-o mare de dezordine, aveam toate hainele scoase din dulapuri, le selectam, pe care le mai păstrez, pe care le duc la centrul de colectare sau la recuzita teatrului, caseta de engleză rula mai departe, vacarmul străzii năvălea prin toate ferestrele deschise... Dintr-odată însă nu am mai ştiut ce e în jurul meu şi am început să râd cu cartea în mână.

Formidabilă carte! Este gramatică, este metaliteratură, este serioasă şi comică, este sumbră şi tonică, este empirică şi simplă ca un abecedar şi, totodată, fundamentată şi erudită, precum un tratat, şi, peste toate, e NECESARĂ. Dacă ştim, teoretic, cum se câştigă virtutea unei exprimări îngrijite - prin educaţie lungă şi aspră – nu ştim cum se poate câştiga această virtute într-un timp al culturii FAST. Mâncăm FAST, lucrăm FAST, înmormântăm FAST, iubim FAST, citim FAST, vedem muzeul Louvre într-o oră, învăţăm o limbă într-o săptămână şi aşa mai departe. Ei, domnul profesor Constantin Voinescu NU SE GRĂBEŞTE. El a găsit soluţia. El ia în mâini „perlele" vorbirii cotidiene şi le pune într-o ramă, atenţie, că aici e farmecul, într-o ramă morală, estetică, lingvistică. Pe lângă varianta corectă, manualul domnului Voinescu, căci despre un manual al greşelii gramaticale vorbim, ne dă etimologia diacronică, ne dă întotdeauna un contrapunct literar, dintr-o operă cunoscută. Avem, în panoramă, o comedie umană balzaciană... Putem intui partea nevăzută a aisbergului, portretele, fiziologia caracterelor, moravurile şi năravurile unei societăţi în care eroarea de comunicare e simptomatică.

Cartea pică bine şi pentru cei educaţi, fiindcă greşeala nu alege, iar abordarea cărţii de agramatică vizează mai mult greşeala comună, nesiguranţele în acorduri, conjugarea a doua a verbelor, numeralele unu şi doi, primind acordul cu genul, pluralele hazlii ale unor substantive, anacolutul, prepoziţiile care folosite incorect alienează sensul şi dau confuzii de comedia erorilor.

Cartea nu are tonul pedant şi enervant al unui profesor cârcotaş, un nitpicker ritos, care te enervează cu aroganţa lui. Ea, cartea, nu-şi jigneşte „victimele", pe care le descoperă cu naturaleţe, cu o scanare hawk-eyed, şi le îndreaptă, cu ironie şi blândeţe, pe calea cea bună. Don`t worry! We can learn from our mistakes — pare să ne asigure autorul-ctitor. Dacă aş fi ministrul Educaţiei, aş tipări cartea asta în 18 milioane de exemplare şi i-aş pune pe toţi oamenii publici, şi pe prim-ministrul României, desigur, să dea examen din ea.

cronici

Coman Șova

Pe bulevard, pinii înălţau un castel de cetini pe coloane dorice.

În mijlocul pieţei, stejarii ridicau un monument cât un anotimp ploios fără umbră.

Putem întârzia privindu-ne

Putem întârzia privindu-ne...
E un pustiu de mesteceni tăcut. Mâinile îşi pot iubi exilul alunecând uşor peste umeri.
E un pustiu de mesteceni tăcut, se lasă trupul învins de cuvinte. Putem întârzia privindu-ne...
Şi aer albastru de rugi se aprinde. Putem întârzia privindu-ne,
prin oboseala aceasta
putem întârzia

Zăpada şi ochii lupilor

Să nu te temi de iarnă şi de lupi
în pădurea aceasta.

Iarna-i ou de fildeş străveziu,
iar lupii nişte câini mai vechi.
Să nu te temi de nimeni!

Printre lupi şi iarnă, împreună
vom trece, trebuie,
fiindcă de-abia dincolo
e tot ce ţi-am promis.
Uneori se întâmplă avalanşe, ai auzit,
dar să nu pui răul în faţă,
dacă se-ntâmplă, se-ntâmplă.
Dă-mi mâna,
colina-i departe şi-naltă,
arborii mi-s prieteni, vom merge şi noaptea,
vorbesc cu brazii cum aş vorbi cu tata,
ştiu o troiţă veche într-un mal

şi dacă trecem de ea - gata, am ajuns.

Nu te teme, iubito, de întuneric, zăpada şi ochii lupilor ne vor călăuzi.

Opreşte doar clipa

Aceasta-i pădurea, iubito,
acestea-s uneltele mele,
acestea - cuvintele,
acesta sunt eu sub amarele stele,
aceştia-s părinţii din care venim,
acestea-s păcatele,
vinde-le.
Opreşte doar clipa în care iubim.

Nunta de aur

Am cuprins anii între noi, i-am cuprins, distanţele-s pline de scrum,
bărci obosite lângă focul aprins
zac în uitare acum.

Cad ramuri de tisă peste patul de nuntă şi mari reverii ne absorb
la masa târzie cu mireasa căruntă plângând lângă mirele orb.

Îşi leapădă cerbii coarnele-ntinse,
păsări îşi poartă zborul prin ploi,
e-o albă tăcere pe văile ninse,
o albă tăcere coboară în noi.

Ca însumi

A mea de mult, acum şi peste zări,
o pot cuprinde-n arbori şi în iarnă,
în clătinarea ploilor pe mări,
în brazda macilor ce se întoarnă,
în sânge, respiraţii, iarbă, lapte,
în pânzele topite sub stelele de-acasă, în curcubeie, irişi, dulcea carte, în toate este ea, de vis, frumoasă,

ca însumi fără moarte.

Cocoşul de munte

În negrele păduri sunt păsări rare
ce nu pot fi văzute sau vânate
decât în ziua nunţii lor amare
când nu mai văd, sunt cântec şi cântate.

Se sfarmă cerul peste auzul lor,
arborii se-apleacă peste ele
şi ard tăcute-n penele ce dor
pe sterpul loc îndoliat de stele.

O, vânători de păsări rare aţi învins,
cenuşă-i pasul, pasul sfânt iubirea;
pe trupul ei din ochii voştri-a nins
şi ninge, ninge rar, şi plânge firea...

Destăinuire (variantă)

Sunt vulnerabil ca o ninsoare.
Mă pot cuceri o stradă, un zgomot,
o linişte în plus.
Mă poate cuceri privirea unei trecătoare, pădure subţire de fum şi apus.

Mă pot cuceri fantomele toate,
lumini şi atracţii,
erorile sute,
un zbor fără aripi,
pierzanii şi râset,
caii de ceaţă ai nopţilor mute.

Nu mă pot feri de pericole,
ele mă aşteaptă oriunde,
în vină, în alb, în umbră, în hău,
nu mă pot feri de ele, iubito.
S-ar putea să poarte chipul tău.

Femei singure

Femei singure cutreieră lumea
cu periuţa de dinţi în poşetă
şi cu vorbele unei poveşti neterminate în batistele lor diafane.

Femei singure,
devorând la-ntâmplare
paşi nestatornici străini şi himere, păsări de-o noapte, nebune de cântec, cu penele smulse de zborul căzut, aşteaptă ninsoarea cu fardurile-n mână şi gongul de mult a bătut.

Femei singure,
lacrima lumii moderne
la volanul unei limuzine,
fug cu cincizeci de cai putere
din singurătate,
femei singure, Diane vânate,
cu degetele lungi frământând o ţigară, privesc în desimea oraşelor visul copilei uitate.

Frig

Frig
de-mi vine să mă strecor
în blana unei pantere galbene.

Visez la cei arşi pe rug,
ce cald le-a fost.

Până şi-n inima iubitei a pătruns frigul acesta...
O, ce frig!

Durere de dragoste

Plouă cu femei singure
şi câini de gheaţă vagabonzi, plouă pustiu
cu statui fără chip.

Şi dincolo de ploaie e tot ploaie,
şi dincolo de tot încep fantomele, şi unde se termină ele,
începe ea.

Femeia colorează aerul cu ţipăt, cu insomnii, cu forme,
când plopii ard de seminţe.

Chiar aici, în miezul oraşului, singurătatea vine de pretutindeni, nimic parcă,
nimeni parcă,
deloc parcă.
Doar o durere de dragoste
care nu trece cu ceaiuri.

Vis şi tumbe

Am văzut o pădure în marş
pe asfalturi fierbinţi.

O pădure de foioase şi conifere
cu galerii nesfârşite de păsări
invadase oraşul.

Un fagus silvatica
îşi rezema coatele de Intercontinental.

Păsările dirijau autobuzele, troleibuzele, taximetrele şi furgonetele către linia de centură.

Sământa plopilor piramidali
începuse să rodească
în răsuflarea trecătorilor,
pe umerii statuilor de bronz,
între vorbe,
pe toate scările de marmură şi neon,

pe fumul ţevilor de eşapament în părul despletit al fetelor.
Din cinematografe ieşeau
păduri tinere de mesteceni, alimentarele erau pline
de fructe sălbatice
şi ouă de dropii.

Pe bulevard,
pinii
înălţau un castel de cetini
pe coloane dorice.

În mijlocul pieţei,
stejarii
ridicau un monument
cât un anotimp ploios
fără umbră.

Totul era accesibil
în aerul îmbătător al coniferelor,
iar pe covoarele fermecate
ale poienilor plutitoare
iepurii albi
făceau tumbe.

Testament

Las soarele aşa cum l-am găsit,
las marea cu mai multă otravă în valuri,
las ploaia mai acidă,
vânturile să-mprăştie chimie peste tot,
las oraşul mai mare, mai mulţi ziditori,
fetele mai înalte şi mai accesibile,
aleile mai rărite,
mai puţin combustibil, mai multe idei,
mai multă încărcătură explozivă,
foarte multă încărcătură explozivă
şi tot atâta speranţă,
las lumea mai astenică,
pe puternicii lumii mai înverşunaţi,
las lupta în punctul iniţial.
Nimic n-a mers mai departe,
moartea se dilată în subsolurile pământului,
nici gheţurile polare
nu pot răci frunţile generalilor
care încă nu şi-au încheiat
planurile de luptă.

Paşi împreună

Ia-mi difuza căldură a mâinilor, să fie a ta,
ia-mi uşoara murmurare din vise, să fie a ta.
Dacă ai observat vreun îndemn
în conturul ochilor mei e dintotdeauna spre tine.
Ia-mi căldura fiinţei care a rămas şi adaug-o celulelor tale tinere
în formă de îngeri pictaţi de copii. Împrăştie-mă în trupul tău, octombrie fără sfârşit
şi să ne-auzim paşii
foşnind împreună.

Epitaf

Voi aţi plecat şi aţi rămas plecare; ca stelele cădem - şi fiecare
ne vom topi în curgerea cea mare. Nu suntem decât o aşteptare!

poesis

N. Georgescu

DIN TAINELE SCRISULUI ROMÂNESC

CUM L-AM EDITAT PE EMINESCU

...Mi-e în gând să împărtăşesc publicului cititor de la noi câteva din frământările prin care am trecut ediţia Eminescu pe care am scos-o în 2012 (şi pe care mult mai doresc s-o reiau într-un tiraj mai larg, pentru că a avut, mari şi late, 130 de exemplare); încerc să fiu cât mai explicit, dar despre limitarea exemplelor nu poate fi vorba pentru că sunt enorm de multe şi nu pot face o ierarhie a lor. Aceste frământări ţin de vreo douăzeci de ani, dar îl rog pe bunul cititor să nu creadă că vin cu „marfă veche", pentru că sunt ca şi necunoscute – şi pentru că le-am adus la o formă dialogală actuală; chiar acolo unde a trebuit să datez unele fragmente, ca fiind polemici consumate, deci personalizate în timp, am redus totul la idee.

APOSTROF ŞI CATASTROFĂ. Am dat, ca dovadă că Eminescu îl tradusese pe Rötscher, un citat din publicaţia sa de Iaşi (1876). Încă din 1870, în articolul „Echilibrul", publicat în *Federaţiunea*, 4 mai. Eminescu afirmă: *„Măsurariul civilizaţiei unui popor în ziua de azi e: o limbă sonoră şi aptă să exprime prin sunete noţiuni, prin şir şi accent logic cugete, prin accent etic sentimente"*. Sunt principiile lui Rötscher pe care poetul şi le asumă la 20 de ani. Debutul său literar în *Convorbiri literare* se produce în aceleaşi zile în care polemiza pe teme maghiare în *Federaţiunea*: prima poezie eminesciană la *Convorbiri* este „Venere şi Madonă", 15 aprilie 1870. De acum înainte va publica poezii numai în revista ieşeană - şi vom vedea cât este de riguros cu notarea accentului etic, logic sau simbolic în contexte pe care noi, astăzi, le-am pierdut cu desăvârşire graţie reformelor succesive ale scrierii limbii române – şi, desigur, graţie (dis-graţie, mai degrabă) scoaterii din metabolismul cultural-educaţional a disciplinelor legate de retorică.

Avem câteva locuri anume în care deducem folosirea apostrofului de către poet. Iată, în *Luceafărul*, textul publicat în *Almanahul România Jună* în aprilie 1883 (reluat în *Convorbiri*, august 1883, când Eminescu nu mai era activ*): „Luceşte c'un amor nespus /Durerea să-mi alunge, / Dar se înalţă tot mai sus / Ca să* nu-l *pot ajunge*".

Şi după o strofă: *„De-aceea zilele îmi sunt / Pustii ca nişte stepe; / Dar nopţile 's de-un farmec sfânt/ce* nu *'l mai pot pricepe."*

Convorbirile şi toate ediţiile uniformizează: *nu-l pot ajunge, nu-l mai pot pricepe*. În primul caz, însă, ritmul cere accent pe *pot*, care-şi cere energia rostirii lăsând formă conjunctă (legată) în mora (porţiunea) anterioară a versului. *Pot* se accentuează ca *tot*. În al doilea caz, în schimb, vrea accent puternic pe *u*, din *nu 'l*, ca pentru o uimire interioară, de aceea pune apostrof şi lasă spaţiu de o literă (blanc). Aici, *nu 'l* este anticipat de *nopţile* din versul anterior (anticipat, adică tiparul ritmului este sugerat), care se desparte de verb tot prin blanc şi apostrof. Dacă Eminescu ar fi vrut accent simbolic pe *farmec sfânt*, ar fi scris: *Nopţile's de-un farmec sfânt,* cu apostrof legat care indică citirea rapidă *nopţile's* ca să rămână energie pentru *farmec*. El vrea, însă, accent pe *nopţile*, cum ar fi: nopţile, cât despre ele, ele sunt etc.

Ce mare lucru ar fi să uniformizăm şi noi, cum au făcut *Convorbirile* şi celelalte ediţii? Iată, însă, situaţii gramaticale, unde este vorba de accentul logic pe care poetul îl indică ferm prin apostrof. Suntem la versul 29 din *Luceafărul*, unde imediat după pauza de trei steluţe găsim un apostrof fără blanc, apostrof lipit*: "Şi pas cu pas pe urma ei /Alunecă'n odaie, / Ţesând din recile-i scântei / O mreajă de văpaie"*.

Aici *Convorbirile* preiau primul vers cu apostrof larg: *Alunecă 'n odaie***.** Titu Maiorescu preia, în ediţia princeps, apostroful larg, păstrându-l până la ediţia a XI-a (1913), şi toţi editorii păstrează astfel: *Alunecă 'n***,** formă largă.

Am zice că este o neatenţie în *Almanah*, dar privind tabelele noastre cu apostrofuri ajungem la *Scrisoarea III*, v. 21: *Şi cum o privea Sultanul, ea se'ntunecă...dispare*, unde virgula şi apostroful fără blanc marchează perfectul simplu iar cele trei puncte de suspensie atrag atenţia asupra concordanţei timpurilor (a fost imperfectul continuităţii, urmează perfectul simplu instantaneu şi va urma prezentul naraţiunii). Maiorescu preia în primele şase ediţii ale sale cu apostroful distanţat: *ea se 'ntunecă, dispare* - şi cu virgulă în loc de puncte de suspensie (deci forme identice, de prezent), dar de la ediţia a şaptea în sus revine, în mod ciudat, asupra apostrofului: *ea se'ntunecă,* înţelegând că este vorba de perfect simplu. I. Scurtu şi G. Bogdan-Duică preiau textul din *Convorbiri,* iar Ibrăileanu şi Perpessicius păstrează şi punctele de suspensie de acolo, şi apostroful distanţat pentru prezent din primele ediţii maioresciene.

Că este vorba de perfect simplu, ne spun şi ritmul, şi forma conjunctă. Textul este tot după pauză grafică, la început de episod nou, în alineat (situaţia de la *Luceafărul*). După câteva episoade, tot în alineat: *Să cutremură Sultanul...se deşteaptă...şi pe cer / Vede luna...* Aceeaşi punctuaţie, acelaşi accent sub ritm: este vorba de perfect simplu.

Revenind, după multe alte exemple, la *Luceafărul*, deducem că *Alunecă'n odaie* este perfect simplu marcat prin forma strânsă a apostrofului. Dar asta schimbă sensul: luceafărul nu alunecă (timpul prezent) în odaie cu razele lui, ca lumină etc: el alunecă (perfect simplu) la propriu, pe urma fetei. Luceafărul are o „umbră vie", pe pământ, nu e doar simbol, doar stea care-şi aruncă lumina pe fereastră în odaie: este şi acolo, sus – dar şi aici, are dublă prezenţă *în persona*.

Cum îl edităm, aşadar, pe Eminescu? Ţinem cont de aceste „fineţuri" ale scrierii-grafiei pe care el le foloseşte atât de îndemânatic? Uniformizăm la un singur fel de apostrof ori la cratimă actuală care amestecă sub „uniformizare" tipurile gramaticii, adică accentul logic? Vom mai discuta exemple de acest fel.

Am dat, ca dovadă că Eminescu îl tradusese pe Rötscher, un citat din publicaţia sa de Iaşi (1876). Încă din 1870, în articolul „Echilibrul", publicat în Federaţiunea, 4 mai. Eminescu afirmă: „Măsurariul civilizaţiei unui popor în ziua de azi e: o limbă sonoră şi aptă să exprime prin sunete noţiuni, prin şir şi accent logic cugete, prin accent etic sentimente".

N.G.

Iustin Butnariuc

Premiul revistei Argeş la Concursul „Porni Luceafărul" Botoşani 2018

Prolog

Ştiu cum să scriu codurile,
le fac să ruleze din
străfundurile minţii dezbracă unghiurile ascuţite;
camerele se rotesc stereoscopic
în jurul personajului principal;
zâmbesc apatic
- acelaşi pat de spital în care am ţinut prelegeri
despre necesitatea virtualismului
într-un univers mult prea real pentru necesităţile mele.

Cât de reală o fi imaginea care mi se proiectează
pe retină,
întocmai cum o cometă,
desparte fruntea lată a unui pământ străveziu,

Cât de reală o fi viaţa
şi pustiul
şi moartea
şi totul poate e doar o simulare pe calculator
din care nu voi putea ieşi...

Cât de reală e această pagină?
Şi următoarea...
Şi ultima.
Şi întunericul din timpul somnului
Când lacrimile se văd prin transparenţă,
Mortului îi vor curge pe veci lacrimile,
dar cine se le vadă, căci solul
opac înfăşoară imaginea nefiinţei
ca un sac peste capul călăului.

Cât de reală
Eşti tu?
Şi
Cine sunt... ce e cu această mascaradă? Am nevoie să scriu
Pentru a fi adevărul necesar
al unei minciuni despre care nu pot să aflu.

Nimic.

definiţie

ştii cine eşti? că eşti trudă şi lut,
chip de pământ suflat cu limbi de foc,
sculptat de vânt
geoid ciudat te urci în palat
să fii munte,
fii câmp mai întâi!
fii câmp, fii râu! nu munte, fii mai întâi neînsemnat,
munţii sunt pentru profesionişti,
nu pentru turişti efemeri, care caută metode
să obţină plăceri de scurtă durată.
nu privi apusul, nici răsăritul,
aşteaptă noaptea să vezi cum apar ideile în cap
ca stelele pe cer,
şi porţile de fier ale minţii dau drumul leilor
în colosseumul plăcerilor.
dacă ştii că o idee îţi va ţine de foame,
savurează-o, scrie-o, picteaz-o,
dă-le naibii de teme, de termeni, deadline-uri,
plecări spre arene corporatiste,
fii selectiv,
pământul rodeşte doar când pui sămânţa cea bună.
ştii cine eşti? eşti trudă
şi lut,
plecat din pământ
vei ajunge pământ.

zi de vară urbană

secetele preistorice s-au mutat în conducte,
bacteriile se răspândesc în mediul ambiant
entropia (ordinea dezordinii în univers) atinge cote alarmante
oamenii sunt bucăţi de carbon
şlefuite vor ieşi diamante la suprafaţă?

oamenii sunt bucăţi de carbon aride
infimi în faţa clepsidrei
apogeul uman e o cană cu apă,
ştie să înoate omul împotriva valului
care va scufunda titanul?

secetele preistorice s-au mutat în conducte,
oraşul e din nou hidrofob,
3 zile pe cinste fără a te spăla
pe cap, pe picioare, pe suflete goale, murdare,
semi-dezintegrate
ca farfuriile din chiuveta radioactivă.

Adrian ALUI GHEORGHE

Pe niciun arbore din parc, pe nicio bancă nimeni nu scrijelise încă vreo ecuație de genul „Xantuza + Policarpie = Love". Deși cei doi citeau cu amuzament ce scria pe trunchiuri de copac, pe ziduri, în desfășurarea graffitiurilor de pe pereții blocurilor. Era un început de conversație, de la acele amănunte puteau bifurca discuția spre lucruri serioase, esențiale pentru doi oameni care vor să se cunoască. Își puteau detecta egourile, lucru foarte important. Fleacurile căpătau dimensiuni cosmice. Jur-împrejur era vineri. Dar ce vineri ...!

proză

Povestea dramatică a unui om care avea, la un moment dat, unsprezece egouri și jumătate

Că are mai multe *egouri*, Policarpie știa de mai multă vreme. Voia să se îndrepte spre un anumit loc, de exemplu, cu vreo treabă, brusc se trezeau în el *egourile* și începeau să se certe, să aibă opinii.

Unul dintre *egouri* spunea, da, dă-i înainte că e bine, altul spunea categoric că nu e bine, pe cînd altul stătea blazat, ca nesimțitul și spunea că ori una, ori alta, e la fel de lipsit de importanță. Plus că se mai trezea vreun *alter ego*, culcușit prin fundul minții, care întreba ca ultimul golan: *Ce, bă ... ?* Iar altul îi răspundea îndreptîndu-și gulerul scorțos: *Maniheismul nu a făcut bine în istorie nimănui, lucrurile sunt nuanțabile, așa că mai trebuie revizuit ceva, poate chiar totul, înainte de a trece la acțiune*. O făcea pe-a filosoful, vezi bine.

Ce faci în acest caz, cînd *egourile* sunt așa de contradictorii în atitudinea lor? Le lași naibii și faci la voia întîmplării toate acțiunile de peste zi, de peste săptămînă, de peste an. Și cam așa a făcut toată viața de pînă acum Policarpie, a trăit la întîmplare, *egourile* mai mult l-au hăituit decît l-au ajutat. Avea 34 de ani, dar dacă ar fi înmulțit anii săi cu cele cinci, șase, șapte *egouri* detectate în sine, care fiecare își avea viața lui, vîrsta reală a lui Policarpie se ducea undeva în zona respectabilului, a matusalemicului chiar.

Policarpie îi observa pe indivizii din jur, îi vedea plini de energie, luau decizii rapide, juste, era limpede că aceștia nu aveau atîtea *egouri* care să se certe, care să le pună bețe în roate. Aveau un *ego* pur și simplu, care acționa ca un computer de bord care controla situația, luau deciziile corecte cît ai clipi. El se învîrtea ca un bătrîn printre ei, deși biologic erau congeneri, *egourile* îl chinuiau, îl făceau să pară un împiedicat, mulți îl bănuiau chiar de un oarecare retard.

Dacă la început credea că avea doar patru, cinci *egouri*, cu timpul descoperi că acestea erau mult mai multe, de parcă s-ar fi înmulțit între ele, sau au venit de cine știe unde și s-au cuibărit în capul și în sufletul lui Policarpie. Găsiseră acolo locul potrivit.

*

Să zicem că suntem într-o dimineață obișnuită din viața lui Policarpie. Ora? Să spunem, opt. Policarpie a deschis ochii, privește geamul, lumina de afară. Ar trebui să se scoale, îi spune *egoul* său de suprafață. Și asta fiindcă așa fac toți indivizii dimineața, își fac igiena matinală, cîntă în baie, își consultă agenda personală etc.

Dar imediat apare alt *ego*, de sub o crustă a minții și îi spune: Tu, Policarpie, nu ești un individ oarecare, tu trebuie să faci lucrurile mai altfel, așa că mai bine stai și reflectează la condiția umană, vezi care îi sunt vulnerabilitățile, care îi sunt limitele.

Mda, își spune Policarpie, simțeam eu că sunt deosebit, acum am confirmarea.

Alt *ego* începe să cînte, e o melodie destul de tîmpită, auzită la radio. Era ceva despre un medicament care se administrează împotriva efectelor menopauzei. Versurile sunt tembele, chestiunea în sine era una fără nicio importanță pentru el. Dar melodia vine din adînc și irită *egoul* care reflecta la condiția umană. Acesta din urmă vociferează.

Alt *ego* îi strigă lui Policarpie, pe un ton destul de imperativ: Astăzi aveai un interviu pentru slujba de la ... E tîrziu, hai, sus! Alt *ego* imprimă ca un șuierat din spatele urechii interne: *Vanitas vanitatum omnia vanitas*! Și după cîteva clipe de concentrare: *Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau, ce ar putea da omul, în schimb pentru sufletul său?* Se vede că acest *ego* era unul impregnat de spiritualitate, unul religios. Policarpie nu prea îl băga în seamă, dar acesta apărea cînd se aștepta mai puțin și de fiecare dată îi dădea un frison pe șira spinării. În general îi spunea lucruri care nu prea îi conveneau. Numai că acum, acest *ego* mai spiritual și ușor fatalist i-a retezat-o destul de bine *egoului* care îl trimitea la muncă. Oooups! Și ca să nu mai audă acest cor incoerent de voci, Policarpie își trase cearșaful peste cap, își strînse pleoapele și căută să reînnoade somnul. De foarte multe ori reușea.

*

Mai veneau în vizită, uneori, *egourile* altor persoane. *Egoul* unei domnișoare, Elfredine, de exemplu, venea într-o vreme ca la ea acasă, trecea peste orice barieră de principii și se apuca de făcut ordine în interior, punea la punct *egourile* lui Policarpie; care la început priviră surprinse așa apariție, apoi mîrîiră, iar la o vreme l-au înfruntat și i-au barat orice intrare. Cînd s-a trezit singură doar cu *egoul* ei, cică Elfredine a plîns amarnic. Numai că *egoul* ei, rănit în orgoliul propriu, i-ar fi spus: nici să nu te gîndești să suferi, *egourile* lui sunt niște mitocane!

În scurt timp, după episodul cu *egoul* domnișoarei Elfredine, apăru *egoul* unui artist, Leontică, pictor și actor care improviza prin piețe, care duhnea a alcool, măiculiță, doamne!, de se umplea toată casa și tot capul lui Policarpie de duhoare. Dacă la început *egourile* lui Policarpie cam strîmbau din nas, după cîteva reprezentații ale *egoului* lui Leontică toate căzură de acord că e ceva cu totul senzațional în prestația lui artistică, era mușcat de genialitate. Și asta după ce gustară și ele alcoolul, la început cu teamă, apoi cu mai mult curaj, după care trecură la petreceri pe cinste. Vociferau, vorbeau pe întrecute, unele cîntau, altele protestau împotriva încălzirii globale, altele înjurau, altele se matoleau și adormeau brusc, ciucite, ca niște paiațe de cîrpă. Arta era un cîmp larg, larg, puteau să evolueze fără teamă, fără cenzuri interioare, putea să stea Policarpie și în cap, *egourile*, unite, erau mai puternice decît voința lui de om slab și impuneau regula. Nu era *ego* de-al lui Policarpie să stea deoparte, atunci cînd venea *egoul* lui Leontică în vizită, acesta era întîmpinat cu chiote, cu tropăituri, cu behăituri, bietul Policarpie își simțea capul o cutie de rezonanță. Numai că dimineața era vraiște prin capul lui Policarpie, trebuia să stea mult și bine cu ochii în zare, bînd ceaiuri amare, așteptînd să i se trezească *egourile*. Dar nu-și revenea bine, că apărea iar *egoul* lui Leontică, striga un *sal`tare!* de se zguduiau creierii, stăpînul *egoului* scotea o vodka chinezească de orez, care era „ieftină și bună" și treceau la reprezentații artistice. Dacă s-ar fi înregistrat undeva, cumva, acele reprezentații artistice, la care participau toate *egourile* lui Policarpie, antrenate de *egoul* lui Leontică, omenirea ar fi cîștigat mult, mult în prestanță artistică. Dar, așa ...? Totul s-a dus pe apa timpului ...!

*

Pe Xantuza a cunoscut-o într-un mod banal, într-o zi banală, într-un loc banal. Policarpie era la farmacie, după o întîlnire a *egourilor* sale cu *egourile* lui Leontică, cumpăra pilule pentru durerile de cap. *Egourile* sale dormeau duse, iar atunci cînd *egourile* tale nu sunt active, nu prea ai nici voință. El era lipsit de voință. I-a cedat locul său la rînd domnișoarei care tocmai intrase, era o brunetă ușor corpolentă, cu o fustă întinsă bine pe șolduri. I-a văzut ochii, atunci cînd ea i-a mulțumit din priviri. Erau verzi. Trebuie precizat că aici nu s-a întîmplat nimic, fiecare și-a luat pilulele potrivite și a plecat în lumea lui. Apoi Policarpie a intrat într-un magazin de ceaiuri, să cumpere ... ce? Aici, înaintea lui, la *cassă*, aceeași femeie. Cînd s-a întors, i-a văzut ochii. Verzi. S-au și salutat mișcînd abia perceptibil din cap. Erau deja cunoștințe. Ei, dar dacă doi munți trebuie să se întîlnească, fiindcă așa este scris în stele, ei se întîlnesc într-un final, fie că pentru asta trebuie să se miște tot pămîntul și să conspire toate zodiile. În cazul nostru lucrurile au fost mult mai simple: în jumătate de oră s-au întîlnit, culmea, a treia oară, de data asta la o trecere de pietoni, așteptau să se declanșeze semaforul. S-au salutat de-a dreptul, au trecut strada umăr la umăr, cînd au ajuns pe partea cealaltă deja au făcut cunoștință:

- Policarpie!
- Xantuza!
- Ce nume frumos!
- Credeți? Multă lume îl consideră ciudat. Sau chiar comic ...

Unul dintre *egourile* lui Policarpie, care se trezise și se uita curios la această întîlnire, urmărind dialogul, îi strigă în urechea interioară: Spune-i că numele îți sugerează lumea Greciei, că deja simți aerul sărat al unei insule izolate în Marea Tyreniană, că Platon .... că Socrate ... că Xantipa ...!

Și Policarpie, ca un papagal, repetă ce îi sufla în urechea interioară *egoul* său care nici măcar nu sesizase ce ochi verzi avea femeia din față. Lucrul acesta îl sesiză însă alt *ego*, care se trezise și el și privea curios pe femeia care asculta balivernele lui Policarpie despre mările Greciei și despre niște filosofi pe care îi tot pomenea fără să-i fi citit cu adevărat. *Egoul* se uită mai bine și îi șuieră lui Policarpie în urechea interioară: Ai văzut ce ochi ...? Verzi!

Da, Policarpie văzuse. De asta nici nu se mai sinchisi să răspundă *egoului* atît de vigilent.

Seara, spre nemulțumirea *egourilor* care își fixaseră o întîlnire nouă cu *egoul* de artist al lui Leontică, Policarpie decise să iasă la o plimbare cu Xantuza.

Ah, ce plictiseală!, suspinară mai toate *egourile* lui Policarpie.

Hai să-i intimidăm *egoul* tipei, să o punem pe fugă, propuse unul dintre *egouri*.

Sau mai bine nu acceptăm dialogul și gata, spuse altul. Să vedem ce o să mai îndruge *ăsta*, o să pară un încîlcit la minte, timid pînă la tîmpenie. E de ajuns o singură întîlnire, ca să îl trimitem pe fiecare în lumea lui.

Eu zic să ne distrăm puțin cu *egoul* tipei, pare a fi unul scorțos, să îl scoatem din pepeni, să îl provocăm, să îl punem în dificultate, spuse altul. Tipa vrea să pară din categoria celor care nu știu să piardă. Ei, o să învețe!

*

Pe niciun arbore din parc, pe nicio bancă nimeni nu scrijelise încă vreo ecuație de genul „Xantuza + Policarpie = Love". Deși cei doi citeau cu amuzament ce scria pe trunchiuri de copac, pe ziduri, în desfășurarea graffitiurilor de pe pereții blocurilor. Era un început de conversație, de la acele amănunte puteau bifurca discuția spre lucruri serioase, esențiale pentru doi oameni care vor să se cunoască. Își puteau detecta *egourile*, lucru foarte important. Fleacurile căpătau dimensiuni cosmice. Jur-împrejur era vineri. Dar ce vineri ...!

După ce Policarpie povesti ceva despre sine, despre cît de mult dorește el să..., despre cît de mult iubește el ....., despre cît de departe ajunge cu gîndul, despre cît de albastră vede el marea și despre cît de departe a ajuns cu prospectarea sinelui, Xantuza aprecie, direct, fără prea multe convenționalisme, faptul că Policarpie este un tip complex, care posedă mai multe *egouri*. Mai mult, *egoul* ei era în admirație în fața acelei adunături de *egouri* care era sufletul lui Policarpie.

Băieți, dar sunteți formidabili!, spuse *egoul* Xantuzei șleahtei de *egouri* ale lui Policarpie, care stăteau ca motanii cu ghearele semideschise, gata de atac. La observația entuziastă a *egoului* Xantuzei ghearele s-au ascuns brusc. Cît ai fi tu de rezistent, cît ai fi tu de egolatru, o apreciere entuziastă te poate topi cît ai zice *ego*.

De aici lucrurile evoluară într-o direcție aiuritoare. Xantuza detectă toate *egourile* lui

Policarpie şi se decise să le dea nume. Erau unsprezece *egouri*, după o evaluare sumară.

Fiindcă fusese cîndva impresionată de filmul cu Alba ca Zăpada, acolo unde piticii aveau identitate precisă, Xantuza reluă, spre hazul lui Policarpie, aceleaşi nume şi pentru *egourile* care îşi făceau de cap în mintea bărbatului. Astfel, în funcţie de tipul de comportament, *egourile* căpătară nume precum Doc, înţeleptul, Happy, bucurosul, Bashfull, ruşinosul, Sleepy, somnorosul, Sneezy, iritatul, Grumpy, morocănosul şi Dopey, mutulică. Ăsta, mutulică, era preferatul Xantuzei, îl alinta cu o atenţie aparte. Dar mai erau *egouri*, ce nume să le dea? Putea să dea şi nume feminine? Asta era întrebarea. Au sex *egourile*? Sau sînt ca îngerii, asexuaţi? Nici Policarpie nu avea un răspuns. Au consultat dicţionare, enciclopedii, au întrebat Internetul care era plin de răspunsuri, unul mai contradictoriu de cît altul. S-au ascuns prin păduri, au rătăcit printre galaxii cu privirea şi cu gîndul, au explorat adîncul ochilor, au pipăit materia imaterială a egourilor în căutarea unui răspuns sau a tuturor răspunsurilor. Şi Xantuza, care se simţea ca un explorator care se afla faţă în faţă cu necunoscutul, acolo unde nimeni nu atinsese niciun fir de iarbă, decise că poate să dea nume feminine unor *egouri* din mintea bărbatului, cu acea vocaţie a întemeierii pe care o au uneori oamenii. Şi pînă la urmă, nu spunea cineva că bărbatul e o femeie ratată? Policarpie a fost de acord. Aşa că partea sensibilă a lui Policarpie se procopsi cu nume ca Alison, Cybill, Goldie sau Mabel. *Egourile* ascultau de Xantuza cu o devoţiune aparte, veneau la chemarea ei ca pisioii la castronul cu lapte.

Mintea lui Policarpie era un spectacol de voci, de caractere, de frămîntări, de suişuri şi coborîşuri, de cedări şi provocări, ambiţii şi lene, cu un deget atingea inexprimabilul iar cu pumnul, exprimabilul. Era pasionant.

*

Deşi părea să fie regizorul care a pus în scenă tot acest spectacol, această hărmălaie de trăiri, Xantuza îl prinse într-o zi pe Policarpie de un mugure al sufletului, i-l răsuci, în timp ce îl privi în ochi:

Vai, dar ce e cu dezordinea asta prin capul tău, măi băiete? Cînd un *ego* vrea să lucreze, altul vrea să plece în excursie, altul trage la somn. Unul visează toată ziua, în timp ce altul suspină după *egoul* lui Leontică, circarul. Unul e blazat, altul pune piedici celorlalte *egouri*, de se duc de-a berbeleacul lovindu-se de cutia ta craniană. Unul conspiră, altul stă gură cască sub streaşina pleoapelor... Gata, adună-te! Şi Xantuza nu mai aşteptă ca Policarpie chiar să înceapă el să se adune, trecu ea însăşi la treabă. Luă fiecare *ego* la bani mărunţi, mărunţi întrebîndu-l ce caută în lumea lui Policarpie, cu ce se ocupă. Şi apoi, nici una, nici două, le făcu vînt afară din mintea acestuia. Scînceau, înjurau, urlau. Unele *egouri* se învîrteau în jurul frunţii lui Policarpie, ca bondarii, numai că Xantuza închisese orice poartă de intrare. Insensibilă la milogeli, scîncete sau urlete, în cîteva zile în mintea lui Policarpie rămase doar *egoul* său profund, pe care Xantuza îl eliberă de sub pojghiţa de superficialitate pe care o instituiseră toate celelalte *egouri* care se aciuaseră în mintea bărbatului.

Cînd s-a trezit cu un singur *ego*, care se plimba radios cu mîinile la spate prin capul şi mintea lui Policarpie, acesta avu impresia că atunci se născuse şi orizontul se lărgise brusc. Vedea prin sine pînă departe. Probabil că mulţimea de *egouri* îi obturase, atîta vreme, perspectiva.

Pînă acum viitorul i s-a părut a fi o nebuloasă; acum păşea prin inima viitorului.

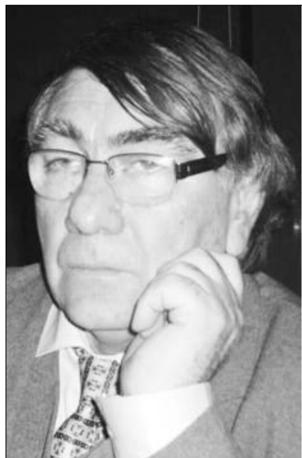
Pînă acum trăise parcă vieţile altora, acum se întorsese acasă.

Pînă acum fusese o lume, acum se descoperise pe sine în miezul acelei lumi. Se privi în oglindă, se privi în ochii celui din oglindă, se privi cu ochii celui din oglindă: parcă se cunoscu, în sfirşit, pe sine.

Pe fondul acesta, Xantuza îi susură la ureche că vor avea un copil.

Un copil? Copil copil ...? Aşa cum sunt copiii care ne taie drumul cînd mergem la...? Spre... ? Pînă la ...? Animăluţele alea....? Creierul lui Policarpie se încolăci în jurul fantei de lumină care tocmai i se arătase, strănută şi brusc mintea i se umplu de *egouri*. Erau multe, multe, ca viruşii pe ecranul unui computer care nu mai avea niciun program de protecţie.

Ion Toma Ionescu

Stejarul cu icoană

Arma de vânătoare atârna de umăr, aripă desperecheată ca un număr impar...

Era de-acolo, de ziceai că nu e!

Lighioană sudată de spate ca o icoană bătută în cuie pe tulpina unui stejar...

Coaja copacului acoperise pe jumătate chipul Maicii Domnului.

Din lemn de cireşi sălbatici sculpta îngeri
cu arcuri şi săgeţi de sângeri, pe care-i lipea cu aracet de tăbliile patului.

Încet-încet umpluse casa de copii şi tăblii cu îngeri.

Şi-au venit comuniştii să colectivizeze valea.

În calea lor a tivit un covor roşu de frunze, într-un festival de alice...

L-au judecat la căminul cultural
pentru tentativă de omor.
A luat şapte ani,
Ioan Chiorul din Merişani

Arma de vânătoare şedea aşezată totdeauna pe umăr ca o aripă de înger răsucită la spate. De la poartă îşi începea drumul în fiecare zi, mai întâi la copacul cu icoană. Se închina şi pleca mai departe. Era un stejar bătrân cu coroana bogată şi tulpina de trei metri în diametru. Se zice că un străbunic de-al lui, olog şi mut, într-o dimineaţă s-a ridicat din pat şi în privirile înmărmurite ale soţiei a pornit pe potecă şi ajuns la copac, s-a urcat în el dispărând pentru totdeauna în frunze. Un neam de-al lui, iconar, a bătut în cuie pe tulpina stejarului o icoana sculptată în lemn.

Cu timpul copacul şi-a întins coaja peste icoană, dar a rămas în relief ridurile adânci pe chipul blând al Maicii Domnului, ca un semn divin.

Ioan Chioru îşi continuă drumul pe lângă gardul împletit din nuiele şi ajunse la colţ pe latura care înclina poteca în liziera pădurii de ulmi, către Valea Drăganului. De partea cealaltă spre Valea Pribei, poteca se lărgea devenind drum de căruţă, semn că pe-acolo îşi găsise rosturile şi ieşirea în lume.

Dezlegă poarta prinsă cu sârme, ridicând-o în braţele lui puternice şi dând-o într-o parte. În firida de pământ ce se deschidea în faţa porţii, nu mai ardea focul, iar cazanul, o oală mare de lut cu capac odihnea cuminte pe pirostrii. Din ştiubeiul scobit în lemn de alături izvora apa şi se scurgea într-un jgheab, tot din lemn, pe unde trecea ţeava de cupru care prin răcire convertise aburul din zeama prunelor fierte, într-un firişor subţire de ţuică ce se adunase şi aproape că umpluse damigeana. Îşi clăti gură fără să înghită, stropind pământul cu tăria ţuicii, să fie pentru morţi.

Cloţuşele de anul ăsta depăşiseră preaplinul, astfel ca la un moment dat a fost nevoie să dea drumul la toate cele patru cazane plasate în fundul grădinii, unde ieşeau din pământ izvoarele. Exista riscul să cadă căciula în butiile înalte aliniate sub şatră şi ieşea ţuica acră. Era numai bună acum, constată mulţumit trecând ţuica prin gură şi sorbind cu înghiţituri mici. Aprinse focul, umplu cazanul cu prune, potrivind o damigeană nouă la gura ţevii de cupru.

Chiorul nu era doar numele, ci şi porecla pe care şi-o căpătase mai târziu pe bună dreptate, Nu orbise de tot, mai distingea lucrurile cu un ochi după ce se întâmplase nenorocirea.

A văzut lumina zilei într-o casă de lemn cu miros dulce, înălţată într-un luminiş al pădurii de ulmi şi stejari(taică-su era pădurar), cumva la mijlocul distanţei între Merişani şi Drăganu. A trebuit să mai lipească nişte camere, tot din lemn, căci îşi umpluse casa cu copii. Băieţii s-au mărit şi s-au încadrat în muncă la Petrol, doi dintre ei însurându-se şi construindu-şi locuinţele în sat.

Dacă vii din Merişani, după ce parcurgi Valea Pribei, se termină casele şi începe izlazul din Dealul Mare. Până încoace spre anii 60, după ce murise tata şi a trebuit să plec din comună, acolo păşteam vitele şi începusem să descopăr jocurile copilăriei. Dincolo de izlaz se întindea cât vedeai cu ochii un gard cu nuiele. Ştiam că nu e bine să ne apropiem de gard şi încingeam, unde era iarba mai tocită, purceaua, un joc căruia nu-i mai ţin minte regulile.

Auzisem de la bătrâni că dincolo de gardul care înconjura proprietatea lui Ioan Chioru s-ar afla un stejar secular cu icoană pe care personal nu l-am văzut niciodată. Singura mea legătură directă cu Ioan Chiorul era tăblia înaltă a patului de scânduri, din odaia lui tata-mare, pe care am revăzut-o deseori multiplicată şi în alte case în care am intrat pe Valea Pribei. Pe fiecare tăblie tronau doi îngeraşi sculptaţi ce se jucau cu arcul. Am aflat că tăbliile din lemn de cireş erau sculptate de Ioan Chiorul şi m-am mirat cum în înserarea ochilor lui, îşi găsea lumina să-i facă să semene într-atât. Când l-am întrebat, tata-mare mi-a spus că omul s-a rugat în genunchi stejarului cu icoană şi Dumnezeu i-a întregit minunea vederii, în degete.

Cloţuşele de anul ăsta depăşiseră preaplinul, astfel ca la un moment dat a fost nevoie să dea drumul la toate cele patru cazane plasate în fundul grădinii, unde ieşeau din pământ izvoarele. Exista riscul să cadă căciula în butiile înalte aliniate sub şatră şi ieşea ţuica acră. Era numai bună acum, constată mulţumit trecând ţuica prin gură şi sorbind cu înghiţituri mici. Aprinse focul, umplu cazanul cu prune, potrivind o damigeană nouă la gura ţevii de cupru.

Îşi potrivi arma pe spate şi după ce legă poarta înapoi cu sârmă, urmă cărarea spre stejar şi mai departe pe următoarea latură unde se afla al doilea cazan. Sub coroana bogată patru cruci opriseră în loc timpul care parcă nu-şi mai găsea rostul. Aprinse candelele pe rând fiecăruia dintre fiii săi.

Li s-a tras de la o nuntă în Drăganu unde fuseseră cu toţii. La masă în loc de ţuică li s-a servit alcool etilic procurat de la Petrochimie, probabil cu o rafinare incompletă (ok, era să fie triplu rafinat!). La poartă operatorii îl scoteau din întreprindere mai ales la sfârşitul schimbului doi, în veste din saci de nailon peste care se purta halatul sau şuba, după anotimp). Totul se făcea în înţelegere cu portarii, care nu trebuiau să vadă că brusc te-ai îngrăşat.

Bilanţul a fost tragic. Regimul a interzis presei să dea detalii. Numărul morţilor, ascuns, l-au reconstituit nuntaşii care au scăpat cu viaţă. 21 de morţi pare să fi fost, printre care şi cei patru fii ai săi, doi însuraţi. Mai bine murea şi el! Vederea lui slabă, doar ce a mai slăbit puţin.

O vreme a continuat să sculpteze îngeri, dar a considerat că degeaba (atâţia îngeri) dacă n-au putut să-i păzească fiii.

L-a străfulgerat un gând şi a purces cu obidă la împlinirea lui, găsind motivaţia pentru care continuă să trăiască. Cine se făcea vinovat de moartea fiilor săi şi cum să opreşti izvorul etilic al Styxului, ca să nu se mai întâmple? A plantat sute de puieţi de pruni, i-a aşteptat să dea rod şi la şapte ani de la nefericita întâmplare a făcut un praznic mare de pomenire cu tot satul, la umbra stejarului secular lângă fii săi. Le-a spus oamenilor că de câte ori au nevoie să bea la necaz sau la bucurie un pahar de ţuică, să bată drumul până la el şi o vor primi fără nici un ban.

La câteva zile după praznic, primarul cu un instructor de la comunişti şi doi securişti, l-au strigat la poartă. A ieşit cu o sticlă de ţuică şi pahare ca să-i omenească. Avea în faţa gardului o masă cu picioarele în X îngropate în pământ şi două băncuţe de o parte şi de cealaltă. El stătea singur pe banca lui, ceilalţi se înghesuiseră unul în altul. Primarul nu avea stare şi a vorbit primul despre colectivizare, explicându-i lui Ioan Chiorul câtă uşurare va avea el cu adunatul prunelor. Cine vrea să bea ţuică, să-şi facă norma de zile muncă, să n-o primească degeaba!...

Ion Chiorul le-a umplut la toţi paharele, au mai ciocnit o dată, şi încă o dată, şi cu sticla goală a intrat în casă. Când a ieşit nu avea altă sticlă în mână, ci, arma de vânătoare. Prima împuşcătură supărat pe Dumnezeu, a fost spre cer. Cei de la masă îl ştiau cam nebun şi-au primit în ureche puşcătura ca pe-o salvă de tun. Apucaţi de streche au luat-o la fugă cu coada pe spinare ca vacile vara pe izlaz. A tras cu alice după ei! Până la casa lui Drugă nu s-au mai oprit.

Procesul i s-a făcut la căminul cultural cu toţi sătenii de faţă. A luat şapte ani pentru tentativă de omor. Cât a stat în puşcărie timpul nu a stat în loc. Pe lângă casa lui şi-a făcut drum o reţea de înaltă tensiune. Şi în dreapta şi în stânga stâlpilor de ciment, pădurea de ulmi se uscase.

proză

Dr. AUREL V. DAVID

Centenarul Marii Uniri

STATUL NAŢIONAL CA EDIFICIU ŞI SIMBOL AL NAŢIUNII ÎN STARE DE VEGHE ÎN ROMANUL *SACRIFICIUL*

În numeroase momente ale acţiunii desfăşurate în romanul Sacrificiul, dar mai ales în capitolele a căror acţiune este plasată de Mihail Diaconescu la Oradea, Budapesta, Viena, Praga, Bucureşti şi Iaşi, despre conceptul politic, juridic şi filosofic de stat se discută insistent din perspective civice, morale, istorice, dar mai ales sentimentale.

În capitolul XXXI al romanului *Sacrificiul*, personajul dr. Nicolae Bolcaş participă la Marea Adunare Naţională a Românilor desfăşurată la Alba-Iulia în ziua sfântă de 1 decembrie 1918, când a fost proclamată solemn şi irevocabil Unirea Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu patria-mamă România. După cunoştinţele noastre, evocarea epică într-un roman a acestui măreţ moment istoric este singulară în literatura noastră de până acum. Acesta este unul, doar unul, dintre motivele pentru care *Sacrificiul* este numit romanul Marii Uniri.

Marea Adunare Naţională este văzută prin ochii personajului dr. Nicolae Bolcaş în dimensiunile ei copleşitoare, istorice, decisive, emoţionante, mai ales.

Ca să poată sugera epic amploarea şi tensiunea acestei adunări istorice, Mihail Diaconescu îl prezintă pe Bolcaş în cuprinsul unor descrieri itinerante. El trece de la o persoană la alta şi de la un grup la altul, de la sala unde s-au adunat oamenii politici la gărzile înarmate, de la cei veniţi de prin sate la orăşeni şi militari.

Aerul începutului de iarnă vibrează, parcă, de emoţia participanţilor. Totul este tensionat, solemn şi patetic. Mai ales – patetic. Totul sugerează, cu ajutorul artei epice, o istorie dramatică şi eroică în plină desfăşurare.

Înainte de Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia, românii din Basarabia şi Bucovina proclamaseră, şi ei, unirea cu patria-mamă România. Ca urmare a deciziilor luate la Chişinău, Cernăuţi şi Alba-Iulia, statul român unitar şi-a asigurat frontierele sale fireşti.

Faptul că romanul *Sacrificiul* estetizează epic, dar mai ales convingător sub aspect emoţional, conceptul de *stat naţional*, care-şi exercită autoritatea unitară şi suverană asupra teritoriului şi a naţiunii noastre, este, şi el, unic în literatura română. Dimensiunea artistică a romanului este completată de latura sa sociologică şi de semnificaţiile sale politologice.

Acest aspect epico-artistic, asociat cu dimensiunea istorică şi politică a romanului, impune o abordare sociologică specială.

În vremurile noastre, cu înălţări şi căderi, cu înaintări şi rătăciri, cu lumini şi cu umbre, unii propagandişti ai comunitarismului european îndeamnă, pe faţă sau în ascuns, la reprimarea, cu orice preţ şi prin orice mijloace, a *statului naţional*. Ei ştiu că acesta este cea mai desăvârşită creaţie a naţiunilor, prin intermediul căreia umanitatea poate fi menţinută în *stare socială*. Ei mai ştiu că numai naţiunile sunt capabile să construiască şi să reconstruiască organizaţii cu funcţii integratoare, să producă, concomitent, procesări sociale simbolice şi interpretative, să contribuie la reclădirea *socialului* în modalităţi care să nu provoace surse de insecuritate pentru oameni, să conştientizeze etniile de forţa identităţii şi specificităţii lor şi să identifice sursele de ameninţare şi agresiune la adresa *spiritului* şi *patriei*.

Adepţii europeismului cunosc faptul că statul naţional exprimă, apără şi promovează *specificul naţional* şi că este astăzi principalul obstacol în calea *„mondializării"* – un concept polisemic, imprecis, discutabil, căruia politicienii îi dau sens de *„raţiune"* şi *„pasiune"*. Acesta vizează, deopotrivă, naţiunile şi statele naţionale, precum şi organizaţiile şi instituţiile specifice create şi întreţinute de acestea.

Noţiunea *stat* desemnează entitatea socio-politică organizată pe fundament juridic şi administrativ într-un cadru geografic delimitat. Statul este caracterizat, de regulă, printr-un *teritoriu* delimitat prin frontiere recunoscute în cadrul relaţiilor internaţionale, în interiorul căror*a populaţia* este subordonată autorităţii *puterii politice, juridic organizate*. Într-o accepţiune de uz general, statul este considerat *formula politico-juridică de organizare a comunităţilor umane care vieţuiesc pe un teritoriu determinat şi recunoscut de entităţile socio-politice* (*teritoriul politico-statal*). De pildă, în istoria scrisă a spaţiului european, noţiunea *stat* a fost utilizată pentru orice *putere centrală*, de la *polis*-ul grecesc la statul contemporan, trecând prin Imperiul roman şi regalitatea medievală, indiferent de coloratura puterii politice.

Această *putere centrală* se manifestă în funcţie de ideologiile din care a izvorât, de modalităţile în care au fost concepute şi impuse ţelurile politice şi etice, de raţiunea pentru care a fost creată (*„în numele lui Dumnezeu", „în numele raţiunii", „în numele naturii umane", „în numele clasei", „în numele poporului", „în numele naţiunii"*), de mesajul transmis (*„ordine", „libertate", „progres"* etc.), de capacitatea sa de a produce efecte pe plan social, juridic şi instituţional.

Problema statului a devenit, în epoca modernă şi contemporană, centrul de dezbatere şi afirmare a unor variate concepţii politice, întrucât statul a fost perceput ca *forma instituţionalizată a puterii politice*. Aceasta a condus la definirea a două forme fundamentale de stat: *statul ideologic* – o construcţie mecanică, generată şi întreţinută de imperii prin controlul, dominarea şi supunerea şi jefuirea popoarelor, şi *statul naţional* – rezultat firesc al puterii popoarelor (democraţia) de a gestiona naţiunile în *stare de securitate*.

În numeroase momente ale acţiunii desfăşurate în romanul *Sacrificiul*, dar mai ales în capitolele a căror acţiune este plasată de Mihail Diaconescu la Oradea, Budapesta, Viena, Praga, Bucureşti şi Iaşi, despre conceptul politic, juridic şi filosofic de *stat* se discută insistent din perspective civice, morale, istorice, dar mai ales sentimentale.

Ideile de stat imperial, de stat bicefal, de stat naţional unitar al românilor de pretutindeni, de stat agresor, de stat agresat, provoacă nu numai dispute pasionante, ci şi trăiri profunde, ardente, care întreţin variate puncte de vedere, polemici, atitudini categorice. În acest sens, *Sacrificiul* ne apare nu numai ca un roman istoric, social şi politic, ci şi ca unul *sentimental*.

Este un roman *sentimental*, pentru că eroii săi au făcut din situarea lor activă în raport cu o problemă juridică şi politică, respectiv istorică şi socială, o succesiune de manifestări, respectiv de acte, ale celor mai profunde trăiri.

A face literatură sentimentală, dar şi literatură politică vorbind despre stat este, trebuie s-o recunoaştem, o performanţă artistică. In acest sens Mihail Diaconescu evocă insistent *trăirile* personajelor sale. Pentru acest motiv el poate fi asociat cu tendinţele afirmate în cadrul *trăirismului* filozofic şi literar românesc afirmat puternic în cultura română în prima parte a secolului al XX-lea prin operele unor personalităţi ilustre ca Nae Ionescu, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, Traian Brăileanu, Petre Ţuţea, Arşavir Acterian şi alţii. De altfel, în tratatul *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* Mihail Diaconescu a ţinut să mărturisească faptul că aceste personalităţi ilustre au influenţat modul său de a gândi.

Statul naţional este expresia politico-juridică şi administrativă a *„puterii poporului"* (democraţia). Acesta reprezintă modalitatea de exprimare politico-juridică şi administrativă a *„puterii poporului",* exercitată *în numele naţiunii,* în scopul gestionării acesteia în *„stare de securitate"* prin întreţinerea necesităţilor sociale, asigurarea securităţii sociale, prevenirea dependenţei faţă de ideologii şi vindecarea bolilor (crizelor) statului *„administrator al puterii"* şi ale *„statului-partid"* (*total*).

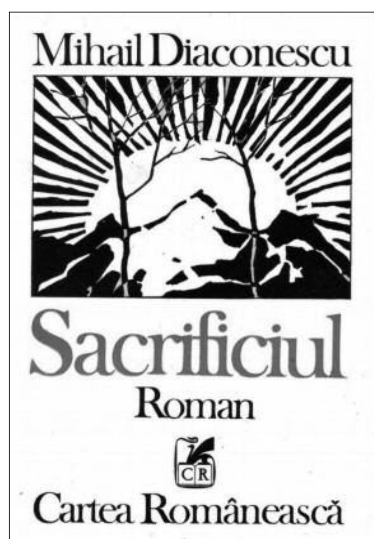
Statul naţional românesc unitar, la care visează personajele principale ale romanului *Sacrificiul,* îşi extrage legitimitatea din voinţa poporului de a conferi funcţiei gestionare a naţiunii expresie politico-juridică şi administrativă. Fundamentul pe care îşi construieşte puterea nu este forţa brută, reprezentată de instituţiile care asigură ordinea socio-politică cu ajutorul violenţei, ci cunoaşterea sau *informaţia* şi capacitatea de gestionare a violenţei. În statul naţional, exercitarea puterii

studii

înseamnă, în esenţă, administrarea *„puterii poporului”* (democraţia) şi impunerea în faţa naţiunii prin *autoritatea* care defineşte ca *legitime* acţiunile şi deciziile statului.

Naţiunile, ca organizări sociale, conservă, de regulă, *autoritatea de tip tradiţional*, bazată pe încrederea în justeţea unor dispoziţii transmise de-a lungul timpului, în funcţie de necesităţile sociale. În evoluţia fiecărei naţiuni, *tradiţia* conferă legitimitate deţinătorului autorităţii, bazată pe o relaţie personalizantă, iar ascultarea, devenită datorie a fiecărui *cetăţean* faţă de persoana deţinătorului autorităţii, îmbracă forma *respectului* şi *conformării* faţă de cerinţele autorităţii.

În situaţii sociale critice, marcate de *„crize socio-politice”*, poporul permite funcţionarea *autorităţii cu caracter carismatic,* bazată pe valoarea exemplară a elitelor sociale şi pe recunoaşterea caracterului ei sacru, extraordinar, chiar eroic.

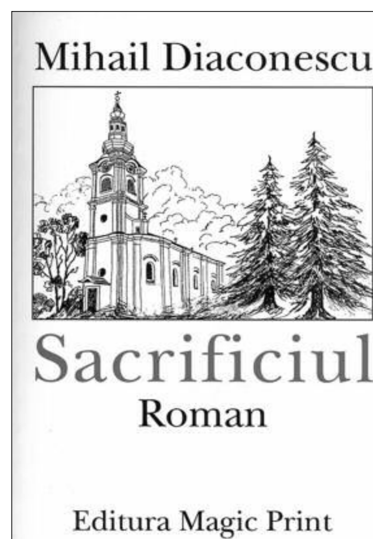
În astfel de situaţii, grupul socio-politic format din conducătorul carismatic şi adepţii săi formează o *„comunitate emoţională”* benefică pentru naţiuni. Istoria politico-statală confirmă faptul că, dacă deţinătorul puterii îşi pierde *„harul”*, autoritatea şi legitimitatea lui dispar.

Naţiunile întreţin mediul social de manifestare a *autorităţii cu caracter raţional-legal,* întemeiată pe principiile regulilor de drept izvorâte din necesităţile sociale. Aceasta este *impersonală,* separă funcţia de persoana care o exercită, iar oamenii care o recunosc se supun *„dreptului”* sau *„normei sociale”* şi nu grupului socio-politic care administrează puterea prin mijloace coercitive (ordine, dispoziţii, ordonanţe de urgenţă). Printr-o astfel de autoritate, poporul construieşte o *ierarhie a funcţiilor,* care implică exercitarea din partea instanţelor superioare a unui control asupra instanţelor inferioare, dar creează şi cadrul juridic necesar pentru stabilirea răspunderilor şi aplicarea sancţiunilor pentru toţi cei care gestionează violent, prin raporturi de putere, necesităţile sociale. Aceasta este *autoritatea naţională*, bazată exclusiv pe *„puterea poporului” (democraţia),* deci pe competenţele celor care au legitimitatea să exercite funcţii publice.

Romanul *Sacrificiul*, cu paginile sale evocatoare, eseistice, portretistice, lirice, simbolice, dramatice, descriptive, demonstrative, speculative, dar mai ales captivante, ne îndeamnă să ne gândim la faptul că *statul naţional unitar român* administrează, prin *eficienţă, prestigiu şi autoritate*, necesităţile sociale în raport cu interesele individuale şi, mai ales, cu cele ale grupurilor socio-politice. El *construieşte* procesul de decizie ca o consecinţă a necesităţilor sociale şi oferă un cadru organizat pentru întreţinerea funcţiilor naţiunii române (productivă, integratoare şi gestionară). În momentul în care intervine *criza de autoritate,* ca urmare a abandonului necesităţilor sociale, jocului politic, influenţelor străine nocive, intereselor de grup socio-politic, a impunerii unor soluţii exclusiv politice, bazate pe utilizarea forţei şi transformării violenţei în mijloc specific de manifestare a puterii, statul încetează de a mai fi *„naţional”*.

Prin capacitatea de administrare a *puterii poporului român* (democraţia) *statul naţional unitar român* exprimă *suveranitatea naţiunii române*, supuse simultan constrângerilor şi presiunilor produse îndeosebi de către *„centrele de putere”* care definesc mecanic şi impun *„ordinea”* în relaţiile internaţionale.

Puterea statului naţional unitar român, construit de eroii ştiuţi, dar mai ales neştiuţi, evocaţi epic în romanul *Sacrificiul* în pagini de mare forţă expresivă şi emoţională, rezidă în capacitatea lui de a susţine organizaţiile cu funcţii gestionare explicite, de a menţine în funcţiune

instituţiile politico-juridice şi administrative şi de a preveni apariţia şi dezvoltarea oricărei forme de *politicianism*.

Instituţiile politico-juridice şi administrative, alcătuite din *oameni cu competenţe profesionale şi socializante desemnaţi să administreze puterea poporului (democraţia),* exercită puterea politică *„în numele naţiunii române”*. Spre deosebire de cele ale statului ideologic, acestea nu sunt *instituţii de control* a acţiunilor individuale sau de grup ori *instituţii de reprimare* a oricăror acte care pun în pericol securitatea aşa-numitei *„clase politice”* aflate la guvernare, definite de ideologi drept *„siguranţa statului”*.

Ele asigură şi întreţin *raţionalitatea socială* a statului naţional unitar român, ca modalitatea ideologică de satisfacere a necesităţilor de gestionare publică. Susţin şi capacităţile de reproducere a naţiunii române în *stare de securitate*. Prin *zidirea constituţională* a statului de către poporul român, instituţiile sale sunt îndrituite să folosească toate resursele de putere: informaţia, resursele materiale şi forţa, pentru desfăşurarea vieţii socio-politice în conformitate cu normele ordinii sociale. De aceea, preocuparea de căpetenie a instituţiilor nu este construirea şi reconstruirea aşa-numitei *„societăţi civile”,* în funcţie de conjuncturi geopolitice, ca în cazul statului ideologic, şi nici susţinerea permanentă a doctrinelor politice prin care să convingă poporul să se solidarizeze cu *clasa politică*. Misiunea lor este *asigurarea protecţiei naţiunii române în faţa agresiunilor sociale şi a manipulărilor ideologice* şi *prevenirea construirii statului ideologic* – ca *„raport de putere politică”* prin care grupurile socio-politice care deţin puterea controlează, supun, jefuiesc şi alungă naţiunile de la resurse şi de la actul de decizie.

Accederea la putere în *statul naţional unitar român* este un proces socio-politic complex, iar *puterea* determină deseori schimbări în atitudini, comportament, motivaţii şi conduită pentru oamenii care o deţin *„în numele poporului român”. Sursa autorităţii* este naţiunea română – ca putere de acţiune socială şi nu forţa exterioară şi superioară puterii de care dispune vremelnic o guvernare, iar *forţa autorităţii* se legitimează exclusiv din voinţa naţiunii şi puterea poporului (democraţia). Instituţiile *statului naţional*, definite ca *autoritate naţională,* întreţin *libertatea socială* în cadrul politico-juridic şi administrativ construit de poporul român.

Românii au reuşit să-şi construiască statul naţional unitar, adică să iasă *in integrum* în lumina istoriei, după ce au trecut prin *„tenebrele”* imperiilor agonizante care stăpâneau părţi din vatra neamului.

Prozatorul Mihail Diaconescu deapănă firul luptei pentru unitatea noatră naţională, cu o măiestrie greu de egalat, pornind din Ţara Beiuşului, din satele şi oraşele de pe Valea Crişului Negru, ajungând în acele locuri în care s-au produs fapte măreţe, demne de luat în seamă şi de pomenit de către generaţiile viitoare.

Autorul descrie fapte îngrozitoare, începând cu represaliile militare antiromâneşti de la Aleşd, continuând cu atentatul de la Sarajevo şi cu *„încăierarea”* imperiilor pentru refacerea sferelor de influenţă şi de dominare a naţiunilor. Toate aceste fapte se încheie cu victoria naţiunilor asupra imperiilor. Este o victorie care a dat un nou curs istoriei europene şi universale.

Romanul *„Sacrificiul”* este, în fapt, *epopeea* refacerii vetrei neamului românesc. Autorul descrie, cu puterea minţii sale, cu forţa experienţei de prozator, cu inventitatea sa expresivă, cu înţelegerea istorică şi cu viziunea sa sociologică, psihologică, politologică şi epopeică, *„tenebrele”* prin care neamurile asuprite din Imperiul Austro-ungar au fost obligate să treacă, pentru a ieşi la lumină.

În încăierarea sângeroasă între Marile Puteri, românii au devenit *carne de tun*, dar au ştiut să folosească puterea minţii şi braţele lor vânjoase, pentru a doborî un imperiu monstruos, ce părea atotputernic, şi a-şi construi propriul stat naţional şi unitar.

Scriind aceste rânduri, nu uităm că statul unitar şi independent este cea mai cuprinzătoare şi mai măreaţă realizare istorică a unei naţiuni.

Scriind despre statul nostru unitar, ca adăpost şi simbol sublim al naţiunii române în stare de veghe, Mihail Diaconescu ne-a demonstrat faptul că numai o concepţie profundă şi cuprinzătoare asupra istoriei, asupra fenomenelor sociale de largă cuprindere şi a actului politic poate susţine o construcţie narativă cu caracter epopeic, dar mai ales puterea ei de influenţare sufletească şi artistică.

Pentru aceasta, romancierul aduce prinos de recunoştinţă eroilor din toate ţinuturile vetrei româneşti, deopotrivă elitelor sociale, dar şi militarilor, şi, mai ales, celor din *„talpa ţării”* – adică ţăranului şi muncitorului român.

Şi tot pentru acest motiv romancierul Mihail Diaconescu este un scriitor susţinut de profunde convingeri democratice.

Statul naţional unitar român este rezultatul inteligenţei, simţului strategic şi efortului naţional, presărate cu jertfe şi sacrificii pe întreaga vatră de vieţuire a neamului.

Mihail Diaconescu descrie măreţia unor fapte istorice ale fiilor neamului nostru de eroi şi martiri, zugrăvind în chip magistral locuri, oameni, convingeri, conflicte şi evenimente care au marcat definitiv destinul românilor şi al tuturor popoarelor de pe bătrânul continent european.

Romanul *Sacrificiul*, cu paginile sale evocatoare, eseistice, portretistice, lirice, simbolice, dramatice, descriptive, demonstrative, speculative, dar mai ales captivante, ne îndeamnă să ne gândim la faptul că statul naţional unitar român administrează, prin eficienţă, prestigiu şi autoritate, necesităţile sociale în raport cu interesele individuale şi, mai ales, cu cele ale grupurilor socio-politice.

Eliza Roha

SILVAN G. ESCU, Prieten cu umbra duşmanului

Editura ASTRALIS, Bucureşti, 2017

Poet al dimineţii până la înserare, al nopţii până-n luceafărul dimineţii, acordează strunele metaforei picurând umbre de cuvinte căzute din cerul inspiraţiei asupra umbrelor duşmane din conştiinţa şi comportamentul uman în şiruri de parabole eseistice - luare aminte asupra păcatului omenesc ca duşman iniţiatic - oferindu-ne o paletă eseistică şi pamfletară ce anunţă un scriitor adevărat.

Silvan G.Escu este un poet care îşi/ne povesteşte sufletul său, adică gândurile ce-i asaltează mintea - constatări, concluzii, cugetări şi simţirile inimii - tristeţi, tandreţuri, compasiuni, revoltă şi alte asemenea sentimente în eseuri, scurte povestiri şi pamflete, întrunindu-le într-un volum intitulat „Prieten cu umbra duşmanului", Editura Astralis, Bucureşti, 2017.

Eseuri originale, adevărate poeme în proză, ne încântă cu originalitatea gândului aşternut pe hârtie în neaşteptate metafore, ce mărturisesc, cu voie ori fără voie, temele majore ale exilatului în sinele său, „nebunul din capătul nesfârşit al străzii, uitat de îngeri la margine de zări", ale unei conştiinţe care încearcă să se adapteze unei lumi ce numai Dumnezeu (...)" o poate scoate în cale, dezvelind-o de întunericul mai orb decât noaptea, luminându-i fruntea cu o părere de rază zămislită de datină. O lume necunoscută, dar primitoare de om nou, venit din altă lume, sortit să-şi bucure ochii cu speranţa pe care o mai păstrează încă în ascunzişurile secrete ale minţii."(...) (*NICĂIERI-UL*). Poetul ne poartă cu dezinvoltură prin cotloanele simţirii sale în corespondenţă cu a tuturor, luând părtaş chiar pe cititor într-un periplu adesea impresionabil, la granița dintre real şi ireal, dintre ceea ce este şi ar fi putut fi.

Temele alese, absolut diferite, au, totuşi, în comun, o stare de spirit care sensibilizează, întruchipând iubirea, în multele ei forme, şi compasiunea. De pildă, în povestirea „Sara", afecţiunea necondiţionată, totală a unei fiinţe ce devine complementară existenţei sale sufleteşti, chiar un suport moral, despre care aflăm, la urmă, că este căţeluşa Sara, o apariţie trecătoare, ne motivează înclinaţia către meditaţie: de unde vine iubirea, această *însuşire* ce înnobilează orice fiinţă?

Alte şi alte eseuri pline de substanţa cugetărilor personale, pe care ni le asumăm şi noi, cititorii, ori povestiri cu impact emoţional amintesc de ceea ce se cheamă omenie, de izbânda spiritului asupra materiei. În acest sens ne îndeamnă la o reevaluare a reperelor eseurile „Îmbrăţişare cu ochii" şi „Aripi ascunse în gene", în care analizează, cu măsurată sensibilitate şi dovezi pertinente, triumful voinţei şi al frumuseţii sufleteşti asupra nedreptei condiţii fizice.

În exprimări metaforice captivante, demonstrative de logică, de înţelegere obiectivă ori subiectivă a întâmplărilor de viaţă, pornind de la individ la nivel de grupuri şi chiar naţiuni, devoalează, cu spirit critic, analitic, diferite întâmplări dar şi atitudini, complexe, hotărâri neinspirate etc., aparţinând unor vremuri trecute ori actuale, în jocuri iscusite de cuvinte, cu multe înţelesuri, ironie şi autoironie, persiflări mascate. Meditaţii filosofice, triste ori pur şi simplu cugetări îl sustrag pe cititor din vâltoarea cotidianului şi-l direcţionează pe o linie a echilibrului: „Privind pe fereastra timpului văd ziua depărtându-se, o umbră alergând cu paşi grei, de lut, la întâlnirea cu noaptea, poate pentru a-şi trage sufletul. Sau, poate pentru că în acel loc, în adâncul atât de negru este ascunsă speranţa, desigur fără vrerea ei, fiind ţinută ostatică de zeul întunericului. Simţind-o apropiindu-se, ea, speranţa, prinde curaj şi-i strigă gâtuit zilei: dă-mi mâna ta lumină-zi, albeşte-mi degetele întunecate în încercarea lor de a-şi înfige unghiile salvării în pereţii de catran ai neputinţei trecătoare!"(...) (*NESIGUR*)

O multitudine de situaţii de viaţă îşi găsesc ecoul în eseuri succinte, cu multe trimiteri, în actualitate ori în scrierile filosofice consacrate, ca luări aminte asupra comportamentului uman. Din aceste multe tematici nu-i scapă nici duelul orgoliilor şi al dorinţei de a domina într-o relaţie de parteneriat şi care devine distrugător pentru aceasta: „(...) A fost mai degrabă o permanentă luptă, una surdă, nedeclarată, dar simţită şi resimţită, care ne-a uzat, ne-a întristat, ducând până la îmbolnăvirea sufletelor. Din această luptă, un veritabil război purtat cu armele orgoliului exacerbat, am ieşit amândoi învinşi, răniţi, cu nervii tociţi, incapabili să menţinem relaţia în picioare." (...) (*E*)*LIPSĂ*).

Lupta om-natură, tragica poveste a unor gospodari plecaţi cu treburi înaintea Crăciunului şi nechibzuita hotărâre de a nu-şi întrerupe călătoria pe timp de viscol puternic impresionează prin deznodământ dar şi prin voinţa neclintită şi încrederea oarbă în forţele şi norocul lor: „(...) Chiar dacă erau deja surprinşi în plin câmp de acest viscol năprasnic, drumeţilor nici nu le trecea prin cap să facă necesara cale întoarsă spre satele de unde tocmai plecaseră şi să aştepte îndreptarea vremii. Înaintau din ce în ce mai greu, dar nici chip să renunţe, astfel că se porni o luptă pe viaţă şi pe moarte a omului cu natura dezlănţuită, una inegală, normal. Şi cu toate acestea, nici una dintre părţile aflate în luptă până la urmă una nedreaptă şi dezechilibrată, nu se da bătută."(...) (*SE POATE UITA?*)

Parcă în contrapartidă, ne încântă cu amintiri frumoase ale Crăciunului copilăriei sale, amintiri idilice cu minunate descrieri ale naturii: „Crivăţul aruncă săgeţi de gheaţă smulse gerului năprăsnicit, cocoţat atotstăpânitor pe coama zburlită a munţilor, lăsând să cadă viscolit fulgi nepereche de nea peste pământul în care ne vom străbuni şi noi trupurile născute chiar din el, ca o răscmpărare..."(...) (CRĂCIUNUL DE LÂNGĂ NOI)

Lucid ancorat în realitatea zilelor noastre, d-lui Silvan G. Escu nu-i scapă nici evenimentul important al BREXIT-ului, oferindu-ne câteva pamflete în care analizează cu discernământ diferite aspecte ale noţiunii de europenism, radiografii totale ale societăţii actuale, în care adevărul este spus direct, curajos şi frust, fără ocolişuri ori menajamente.

M-au impresionat în mod deosebit eseurile închinate Poetului nepereche, spiritului nostru tutelar Mihai Eminescu, întruchipând o mărturisire plină de sensibilitate dar şi de revoltă, o evocare a Înaltului trimis de Dumnezeu ca dar şi călăuză spirituală neamului românesc: „(...) în egală măsură şi gânditor adânc şi poet profund. A fost atât de scurt în existenţă pe cât de îndelungat ca trăire literară şi nu numai, a fost. De fapt, este. Permanent.// Limba artistică a lui Eminescu sună în mod diferit decât până la apariţia lui pe pământ şi va suna mult timp de-acum încolo, poate veşnic, fiindcă el a sintetizat toate acordurile făcute de înaintaşi, lăsând moştenire o limbă alcătuită din infinit de sensibile coarde ale geniului său poetic, înainte de toate naţional."(...) (CE MAI VREM DE LA EL?)

Poet al dimineţii până la înserare, al nopţii până-n luceafărul dimineţii, acordează strunele metaforei picurând umbre de cuvinte căzute din cerul inspiraţiei asupra umbrelor duşmane din conştiinţa şi comportamentul uman în şiruri de parabole eseistice - luare aminte asupra păcatului omenesc ca duşman iniţiatic - oferindu-ne o paletă eseistică şi pamfletară ce anunţă un scriitor adevărat.

Mihaela Oancea

Dimineţile celor două granule de opiu

Uşile scrâşnesc umed
în dimineţile celor două granule de opiu.

Împins ca un arc
de-un fascicul de lumină liliputan,
glumeţul trage de mustăţi
trecătorii de plastilină,
punând capăt singurătăţilor
adunate pe banchiza urbană.

Pe noptieră, lângă floarea de magnolie,
un cub de zahăr râde
cu vervă drăcească.

Însemnare în alb

Umbrele se-ntretaie,
tropotesc prin plămâni,
câteva secunde mai târziu dispărând
în liniştea apoasă a dimineţii –

cu mişcări firave
ca nervurile unei aripi de insectă,
floarea-soarelui oficiază pentru noi
ceremonia kodo.

Lumina şi fumul

Liedurile lui Wagner
se-ntrepătrund
cu sunetele oblice ale ploii –
fumezi şi cercetezi tăcut
liniile
de la încheieturile mâinilor mele.

Aproape s-a topit ciocolata,
amară
precum aroma lemnului de kyara –
îmi ţii palmele strâns,
rostind ca-n transă:
,,flacăra..
flacăra naşte deopotrivă
lumina şi fumul!"

Scrum de havană

Hrănit cu prea multă morfină,
aşteaptă ca la ruleta rusească
următorul prag al durerii.

Dincolo de mobilierul baroc,
în subterane mute,
circulă cu surâsul pietrificat
şi luminile de întâlnire
veşnic aprinse.

Cu simţurile la pândă,
priveşte scrumul de havană
aşteptând să vadă
cine va îngropa mingea
în terenul adversarului
şi ce înfăţişare va mai lua
singurătatea aceea
cu închidere frontală,
cu fermoar.

Departe

Departe-n ţinuturi agreste,
departe de lume şi fără opaiţ,
un tulnic azi moare-n făget.

Când ploaia izbeşte-n ferestre,
când urlă, frământă-n copite
paiaţa ce sare cât colo,
lăsând peste tot rumeguş,
ne strângem în braţe mai tare,
ne ducem durerea departe,
departe-n grădina cu ochii de tuş.

litere

Leonid Dragomir

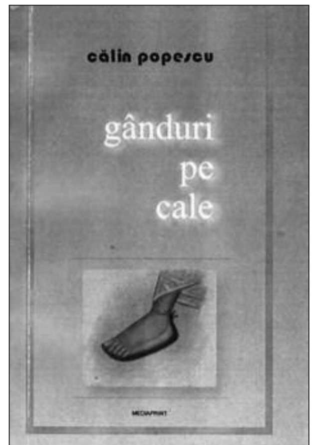
Biblioteca de filosofie

O credinţă încercată

Alcătuită din "câteva serii de reflecţii pasagere, dar suficient de persistente cât să fie notate - scrise mai mult în scopul eliberării minţii, decât pentru public", volumul *Gânduri pe cale* (Ed. Mediaprint, Piteşti, 2017) al lui Călin Popescu abordează teme de interes pentru toţi cei care cred, dar continuă să caute, neliniştiţi de problemele existenţiale, sociale, politice economice ş.a. pe care le implică faptul de a fi astăzi creştin. Autorul, "teolog eseist, traducător patristic, doctor în filologie biblică şi autor de reportaje publicistice", cum aflăm de pe coperta a IV-a a cărţii, începe prin a nota câteva observaţii, subscriu că adevărate, asupra schimbărilor survenite o dată cu vârsta maturităţii (40 de ani) şi continuă cu reflecţii despre încercările credinţei în vremurile de pe urmă (acestea), condiţia femeii înăuntrul şi în afara Bisericii, viaţa monahală, moştenirea Bizanţului în spaţiul răsăritean, ecumenismul, protestantismul şi încă vreo câteva. Impresia mea este că dincolo de tematică, meditaţiile autorului sunt de două feluri: unele introvertite, construite ca o sondare a sinelui în căutarea sensului diverselor trăiri şi fenomene la care participă, altele extravertite, de critică a unor lucruri care-l nemulţumesc şi dezamăgesc în mediile pe care le frecventează, în principal academice şi monahale. Deşi implicarea personală este din plin prezentă în ambele, consider că cele din primul tip, referitoare la procesul maturizării credinţei, înţelegerii vocaţiei monahale – unde, spune un frumos fragment, spre deosebire de ceea ce se petrece în lume, bucuria constituie fondul indestructibil al fiinţei umane şi nu doar o consolare pasageră -, sau la ce mai înseamnă credinţa şi iubirea de Dumnezeu şi de aproapele într-o lume postcreştină, sunt într-adevăr profunde, vii şi subtile. Experienţa şi studiul aprofundat al Bibliei în special, creează condiţiile trasmiterii sensurilor vechi în termeni adecvaţi sensibilităţii omului zilelor noastre. Cele pe care le-am numit extravertite şi care sunt majoritare nu mi se par însă de nivelul primelor. Astfel, consideraţiile despre femei sunt puternic marcate de misoginism, criticile unor scăderi ale vieţii din mănăstiri sunt de asemenea vizibil impregnate de resentimente iar deschiderea ecumenică conduce adesea la relativizarea propriei tradiţii ortodoxe. Mai există de asemenea nişte inconsecvenţe şi contradicţii, cea mai importantă fiind cea dintre concepţia ecumenică impinsă până la a reduce în spirit neoprotestant creştinismul la "o chestiune de morală", punând între paranteze tradiţia dogmatică, iconografică şi liturgică a Ortodoxiei, şi criticile într-adevăr pertinente la adresa protestantismului. În plus, întâlnim şi destule pasaje obscure, rezultat fie al unor formulări nefericite, fie al faptului că ele continuă polemici la care autorul nu ne-a făcut părtaşi.

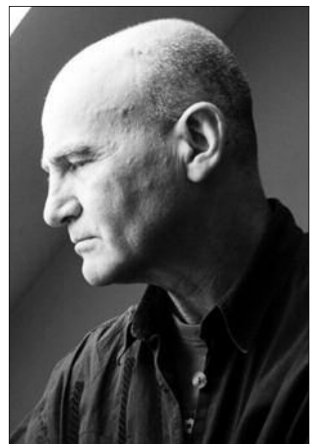

Călin Popescu este într-adevăr un spirit polemic, dacă înţelegem prin acesta plăcerea discuţiei în contradictoriu. Îmi amintesc că pe vremuri, când eram amândoi studenţi la Facultatea de Filosofie din Bucureşti, el se făcea remarcat prin provocările pe care i le lansa sistematic lui Andrei Pleşu. Acesta din urmă pleda atunci pentru un ecumenism, ce depăşea cadrele creştinismului, întemeiat dacă am înţeles bine pe ideea "unităţii transcendente a religiilor". Nu ştiu ce s-a întâmplat în cazul lui Pleşu – cred acum că el mai puţin credea într-un ecumenism global, cât încerca să tempereze anumite excese fundamentaliste ortodoxe, cu accente filetiste –, dar Călin Popescu pare să-i fi adoptat, cum se întâmplă de regulă, poziţia, ce-i drept restrânsă la un ecumenism în cadrul creştinismului. "Ortodoxia neortodocşilor, scrie el, este ecumenismul. Aşa cum iudaismul neiudeilor a fost creştinismul". Dacă înţeleg bine, mişcarea ecumenică ar fi modalitatea prin care Ortodoxia ar putea penetra Catolicismul şi cultele (neo)protestante, inoculându-le valorile, etosul propriu etc. Personal sunt sceptic, cred că s-ar produce mai degrabă o diluare a credinţei ortodoxe, care nu poate fi transmisă decât integral, cu toate ale sale. De astfel nici catolicii nu cred că gândesc diferit în ceea ce priveşte Biserica lor. Călin Popescu, din spirit de frondă, din exces de zel, sau ambele, pare să fi uitat afirmaţia celebră că unirea Bisericilor nu o va face omul, ci Dumnezeu. Sigur, trebuie făcuţi paşi înspre apropierea şi cunoaşterea reciprocă, dar nu cred că ecumenismul, dacă-l înţelegem ca pe un compromis în care fiecare "denominaţiune" creştină cedează ceva - este soluţia.

În pofida a ceea ce am avut să-i obiectez, *Gânduri pe cale* ne dezvăluie o credinţă mai puternică decât obstacolele, interioare sau exterioare, care ar putea să o contrarieze. Câteva gânduri mai puţin încrâncenat - provocatoare din final mă conving de faptul că "teologul eseist" este pe cale de a se elibera de amintitele resentimente, frustrări, dezamăgiri poate specifice acestor vremuri nu foarte prielnice creştinismului. Ar fi un câştig atât în ceea ce priveşte expresivitatea textelor sale, cât şi mai ales ar creea premisele unei avansări pe Calea Celui care este totodată Adevărul şi Viaţa.

O povestire de **Alexandru Jurcan**

Kojek

Mătuşă dragă, iată că îţi scriu un mail mai lung ca de obicei şi asta pentru că am ceva veşti ciudate – nu mai zic nimic, te las pe tine să tragi concluziile, ca de obicei. Înainte de a începe esenţialul, te întreb cum o duci cu viaţa, cu boala unchiului, cu tot. Sper că izbucnirea primăverii a mai îndulcit problemele, nu?

Ai afirmat mereu că sunt nepoata ta preferată, Mia cea zvăpăiată, colorată, nonconformistă, cum te-ai exprimat tu cu diferite ocazii. L-ai cunoscut şi pe Ştefan, iubitul meu, cu corp lucrat, privire ageră, maşină de lux. Tocmai el mi-a vorbit de centrele Spa, unde se practică pedichiura cu peşti. El vorbea despre peşti piranha, apoi l-am contrazis vehement. Dumnezeule! Ăia sunt peşti carnivori de apă dulce, „vrei să scapi de mine, Ştef?" – i-am replicat murind de râs. Sunt peşti *Garra rufa,* care curăţă celulele moarte de la unghiile de la picioare. Stai într-un bazin cochet, cu o cafea şi chiar o ţigară, afunzi picioarele în apa cristalină şi peştişorii invadează, ronţăie, lucrează, gâdilă – o nebunie!

Tot Ştefan mi-a vorbit şi despre nămolurile terapeutice, iar când începe el a dezvolta un subiect, îţi vine să fugi, că nu le are cu discursul, e incoerent şi o ţine pe a lui, plus că nu ştie sintetiza. Tu ce înţelegi din ce mi-a vorbit, cum că – zicea – la noi se află nămoluri sapropelice, care au conţinut preponderent organic, au hidratare şi capacitate calorică... mă rog, şi eu ce să fac cu sfatul lui, cum că „baia rece de nămol, te salvează de formol!"?

Era să uit, mătuşă: vorbesc pe facebook cu Muhammad Iwan din Indonezia. Ţine în casă un crocodil, îi face baie şi îi perie dinţii zilnic. Copiii lui nu se tem de animal. Îl cheamă Kojek. Poate nu mă crezi, dar mă tentează ideea să am crocodilul meu, care să asculte doar de mine şi să-l asmut contra cui aş dori... te enervez cu chestiile astea? Dacă ai şti ce bine arată Iwan! Mai ceva ca Ştefan! Poate trag o fugă până în Indonezia. Am înţeles că omul e bogat şi dornic de o femeia ca mine.

Să revin la subiect. Sunt tristă, supărată şi turbată. Ai răbdare, parcă simt că te apucă tensiunea. Aşadar...boul de Ştefan, că nu-i pot zice altfel, m-a dus la un centru Spa, cu peştişori ronţăitori. Nu pot zice că nu mi-a plăcut lucrătura peştilor, senzaţia de abandon şi fineţea gâdiliciului la picioare. Eram într-un fel de transă hipnotică, auzeam în depărtare clopote şi admiram narcisele din jurul acelui acvariu cristalin. Oare am stat prea mult în apă? Să fi fost atât de insensibilă, încât... Pe scurt: m-au jumulit peştii ! Unghiile arată ca dracu, pielea e năclăită şi vineţie, îmi apar pete ciudate, care se extind. Drama vieţii mele! Doamne, unde-i Kojek să-l trimit spre peştii împuţiţi, dar şi spre javra de Ştefan, care nu mai trece pe la mine, a zis să port şosete lungi, dacă mai doresc să se culce cu mine. Ştii ce, mătuşă? Să se culce cu mă-sa şi cu tot neamul lui de cretini sălbatici! Dumnezeu să le trimită ploaie de pucioasă amestecată cu peşti pedichiurişti, să le reteze limbile şi capul lor înfumurat! Ştiu că m-am cam aprins, dar numai tu mă poţi înţelege şi te rog dă o fugă până la mine, îţi plătesc trenul, că eu nu mă pot deplasa în halul în care mă aflu. Te sărut, mătuşă, şi nu întârzia, că degetele mi se usucă progresiv!!! A ta nepoată, Mia!!

Vasile Moiş

Zeiţele dansului

Valeriu Moraru rămase blocat, cu privirile aţintite la cele două zeiţe ale dansului, care se precipitau spre ghişeul de control al paşapoartelor. Svetlana se întoarse spre el de câteva ori şi-l gratulă cu cel mai candid surâs. Balerinele erau, de departe, nişte specimene feminine rasate.

proză

Aeroportul Orly din Paris era supraaglomerat. Echipa de paraşutism a României trebuia să aştepte la rând, alături de ceilalţi pasageri, pentru controlul paşapoartelor şi pentru controlul vamal. În imensa sală de aşteptare erau oameni de toate naţiile şi de toate culorile, amestecaţi de-a valma, toţi aşteptând cu nerăbdare să treacă prin vamă şi să bată străzile Oraşului-Lumină. Într-un colţ, în apropierea grupului de români, aşteptau disciplinate corpul de balet şi orchestra Teatrului „Balşoi" din Moscova, venite pentru un spectacol în celebra sală Olympia. Valeriu Moraru se uita cu jind la câteva dintre zeiţele dansului şi mai ales la una blondă, cu ochi neasemuiţi de mari, de un verde strălucitor. Fiind obişnuită să fie admirată de către bărbaţi, rusoaica îi aruncă, la rândul ei, o privire dispreţuitoare lui Valeriu, de parcă ar fi avut de a face cu un mujic incult şi analfabet. Sesizându-i grimasa ironică, Moraru nu mai catadicsi să o bage în seamă şi începu să cocheteze cu o altă rusoaică, aflată în apropierea lui. După un schimb de zâmbete şmechereşti, Valeriu se angajă într-un dialog convenţional, direct în rusă:

- Domnişoară, aţi venit pentru prima dată la Paris?

- De ce mă întrebi?

- Aş vrea să vă fiu ghid, dacă aveţi nevoie de cineva să vă conducă în acest oraş veşnic aglomerat şi să vă arate frumuseţile lui!

- Eşti francez? întrebă fata curioasă. Unde ai învăţat ruseşte?

- Nu sunt francez, sunt român. Am venit în Franţa cu o echipă de sportivi, dar cunosc Parisul foarte bine. Am fost de mai multe ori aici. În ceea ce priveşte limba rusă, am învăţat-o la şcoală.

- Ce sport practici, intră în vorbă blonda, geloasă pe colega ei şi supărată că Valeriu nu o mai băgase în seamă.

- Paraşutismul, răspunse Valeriu, fără să o privească.

- Paraşutismul! se miră blonda. Este un sport al curajoşilor. Se apropie de Moraru şi-i întinse o mână fină, sunt Svetlana Orlova.

- Moraru, Valeriu Moraru, răspunse băiatul, fără să zâmbească. Îi strânse mâna, cu o uşoară înclinare a capului şi-i aruncă o privire hipnotică. Fata rămase pironită, pentru câteva clipe, surprinsă de expresia nepământeană a ochilor lui Valeriu, a căror privire i-au răscolit toate simţurile, fără să poată articula vreun cuvânt.

- Sunt... sunt balerină, bâigui într-un târziu Svetlana... am venit la Paris cu teatrul „Balşoi"... colega mea este Maia... noi suntem din Moscova...

- Îmi pare bine, zâmbi Valeriu, sunteţi două fiinţe absolut superbe! Am fost la Moscova, am văzut un spectacol de balet la „Balşoi", dar, de la distanţa la care eram faţă de scenă, nu am reuşit să disting feţele balerinelor. Poate aţi dansat şi voi în spectacol...

- Când ai fost la Moscova? întrebă Maia, în timp ce Svetlana continua să-l privească pe Valeriu în ochi, fără să poată rupe vraja acelor clipe.

- Anul trecut... prin toamnă... Cred că a fost *Gayaneh*, de Aram Haciaturian....

- Văd că eşti un tip cult, nu confunzi *Dansul săbiilor* cu baletul din care face parte. Noi am dansat în amândouă, atât în *Gayaneh*, cât şi în *Spartacus*, baletele scrise de Aram Haciaturian, zâmbi fericită Maia. Îţi place baletul?

- Chiar foarte mult! Din baletul *Spartacus* îmi place *Dansul nimfelor*. Voi, balerinele, parcă sunteţi nişte nimfe, nişte zeiţe. Aveţi un har deosebit de la Dumnezeu, puteţi exprima, prin dans, toate sentimentele, toate trăirile şi toate pasiunile omeneşti.

- Ne cheamă la controlul paşapoartelor, se auzi vocea Svetlanei. Noi vom fi cazate la hotelul „Hilton", lângă Sena. Dacă îţi face plăcere, te aşteptăm să ne vizitezi. Vom procura pentru tine un bilet de favoare la unul dintre spectacole.

Valeriu Moraru rămase blocat, cu privirile aţintite la cele două zeiţe ale dansului, care se precipitau spre ghişeul de control al paşapoartelor. Svetlana se întoarse spre el de câteva ori şi-l gratulă cu cel mai candid surâs. Balerinele erau, de departe, nişte specimene feminine rasate. Oare cum arătau goale? Moraru se trezi din reverie de abia când moţul Emil îl apostrofă aproape brutal:

- Ce te uiţi aşa, ca viţelul la poarta nouă, n-ai mai văzut femei? Crezi că alea, cu care ai vorbit, nu se cacă şi nu se pişe?

- Emile, Emile, tu nu ai nimic sfânt pe lumea asta! Femeia este ca un altar, pe care bărbatul îşi aduce jertfa dragostei. Nu trebuie să priveşti totul doar din perspectivă scatologică, un pic de romantism face viaţa mult mai frumoasă şi mai interesantă. Tu n-ai putea să discuţi cu o femeie, fără să te gândeşti la necesităţile ei fiziologice?

- Pentru mine toate femeile sunt nişte curve, făcute de Dumnezeu numai pentru satisfacerea plăcerilor bărbaţilor. Ele trebuie să spele, să gătească, să facă ordine şi curăţenie şi să stea crăcite, atunci când i se scoală bărbatului. Din când în când, mai trebuie bătute peste gură şi peste cap, ca să nu uite cine este stăpânul în casă. Să ştii de la mine, pentru femei futaiul merge foarte bine cu bătaia. Violenţa le provoacă senzaţii mult mai puternice decât mângâierile.

- Eşti un sadic incurabil şi un misogin, Emile! Îşi vei da seama de asta la bătrâneţe, când vei ajunge un neputincios. Când vei avea nevoie de cineva să-ţi dea o cană cu apă ori să-ţi ţină *fluierul* să poţi face piş, să vedem dacă-ţi va da mâna să mai vorbeşti aşa!

- Ferească Dumnezeu! Valeriu, mă sinucid înainte să ajung neputincios. Până atunci regulez şi bat toate femeile care-mi ies în cale şi le fac prunci, se făli moţul.

Vama nu a fost o problemă pentru români, în Occident nu puteau duce mărfuri pentru vânzare, nici măcar la piaţa de vechituri. Fiecare avea asupra lui doar lucrurile personale. Obişnuiţi cu percheziţiile vamale din ţările comuniste, băieţii au fost foarte surprinşi să constate că francezii nici măcar nu le-au deschis genţile de voiaj, mulţumindu-se să le arunce câte o privire fugară. Altfel procedau cu arabii şi cu negrii.

Membrii echipei s-a reunit la ieşirea din aeroport, unde gazdele le-au pus la dispoziţie un autobuz pentru deplasarea la hotelul „Ibis", aflat în apropierea aeroportului Orly, unde urma să se desfăşoare, de altfel, concursul de paraşutism. Hotelul de două stele avea numai camere cu două paturi şi câteva matrimoniale. Valeriu Moraru fiind nefumător, avea întotdeauna probleme cu repartizarea camerei, toţi ceilalţi colegi fiind nişte împătimiţi ai tabacului. În cele din urmă, Stoian a fost de acord să împartă camera cu el, acceptând condiţia să nu fumeze înăuntru.

Seara, la cină, Valeriu Moraru îl rugă, discret, pe colonelul Guran să-l învoiască în oraş şi după ora 22,00, când se dădea stingerea.

- Valeriu, te rog să-mi spui, sincer, unde vrei să mergi! Nu-mi fac probleme, ştii bine că am încredere în tine, dar se poate întâmpla orice... Securistul care ne însoţeşte de abia aşteaptă să ne aibă cu ceva la mână.

- Ştiu, domnule colonel, nu vreau să vă fac probleme. Am cunoscut în aeroport nişte balerine de la teatrul „Balşoi" din Moscova, venite pentru un ciclu de spectacole la „Olympia". Sunt cazate la hotelul „Hilton" şi...

- Eram sigur că-i vorba de femei. Nu vreau alte explicaţii. Trebuie să fii atent cu rusoaicele, au după ele o trupă de kgb-işti care le păzesc, atunci când pleacă în Occident. În camerele lor de hotel sunt tehnici de înregistrare, puse atât de francezi, cât şi de serviciile sovietice. Ruşilor le este frică de rămânerea artiştilor în străinătate şi de aceea îi păzesc cu străşnicie.

Valeriu luă un taximetru condus de un negru bătrân, care-l duse până în apropiere de hotelul „Hilton". Faptul că era îmbrăcat cu un pantalon crem şi cu un sacou vişiniu cu emblema „Jockey Club" îl induse în eroare pe taximetrist, confundându-l cu un dandy englez, pornit la vânătoare de noapte prin oraş. De aceea, încercă timid, într-o engleză stâlcită, să-şi ofere serviciile pentru o distracţie cu fetiţe venite din Africa Centrală, ţara lui de origine. Moraru îl refuză scurt, fără niciun comentariu.

Hotelul „Hilton", o construcţie nouă foarte modernă, domina zona şi făcea o pată discordantă faţă de celelalte clădiri, ridicate în secolul XIX. Holul era plin de o lume pestriţă, turişti, ziarişti şi gură cască, amestecaţi de-a valma, fiecare cu preocupările lui. Valeriu se îndreptă spre recepţie şi se adresă uneia dintre numeroasele recepţionere:

- Domnişoară, o caut pe Svetlana Orlova, una dintre balerinele de la „Balşoi". Este cazată aici.

- Svetlana.... Orlova, repetă recepţionera mecanic, verificând registrul...Da, Svetlana Orlova, este la camera 605. Vă rog să apelaţi numărul 605 de la telefonul de pe măsuţa de lângă geam!

Emoţionat, ca un adolescent aflat la prima lui întâlnire, Valeriu formă numărul de telefon indicat de la recepţie:

- Alo! răspunse o voce suavă.

- O caut pe domnişoara Orlova. Sunt Valeriu Moraru.

- Eu sunt, Svetlana. De unde mă suni?

- Sunt jos, la recepţie. Vrei să cobori, sau urc eu la tine?

- Nu, nu urca, răspunse speriată Svetlana, cobor eu imediat.

- Bine, te aştept!

- Valeriu! îi întinse mâna Svetlana bucuroasă. Nu mă aşteptam să te văd atât de curând, cu toate că m-am gândit la tine, după ce ne-am despărţit, recunoscu fata. Tu unde eşti cazat?

- La hotelul „Ibis", undeva în apropierea aeroportului unde ne-am cunoscut. Valeriu îi aruncă, din nou, o privire hipnotică, fixându-i imenşii ochi albaştri. Svetlana, dacă vrei, ieşim să facem o tură în oraş, vreau să-ţi arăt Parisul noaptea!

- Ştiu şi eu...?! Svetlana era foarte nehotărâtă. Noi nu putem ieşi din hotel fără aprobarea şefului trupei, riscăm să nu mai putem pleca din ţară...

- Nu vreau să ai probleme, se arătă dezamăgit Valeriu, crezi că-ţi va observa cineva lipsa?

- Aş putea să risc, colega mea de cameră, Maia, este cuplată cu şeful grupului de supraveghetori ai ansamblului. Cred că s-ar bucura amândoi dacă le-aş lăsa camera liberă câteva ore. Lasă-mă să urc în cameră şi să-i spun colegei că-i fac un hatâr, lipsind câteva ore. Procedăm aşa de fiecare dată când ieşim afară din ţară. Văd că eşti foarte elegant, eu nu prea am haine de seară la mine...nu ştiu cum să mă îmbrac...!

- Arăţi foarte bine aşa cum eşti îmbrăcată, rochiţa asta este absolut superbă, se potriveşte cu ochii şi cu părul. Priveşte în jurul tău! Vezi vreo femeie mai elegantă ca tine? Să-ţi laşi poşeta în cameră, aşa îţi induci în eroare adversarii şi nu rişti să fii jefuită de hoţii de buzunare, care bântuie pe toate străzile.

Svetlana se îndreptă spre lift, iar Valeriu rămase singur să o aştepte în holul imens, înţesat de lume. O damă de consum, machiată violent, îmbrăcată cu o fustă de piele minusculă, îl acostă imediat:

- Eşti englez? Vrei să-ţi ofer o noapte foarte fierbinte? întrebă fata, dându-şi ochii peste cap, în timp ce-şi lingea buzele provocator. Cu

tine sunt dispusă să o fac gratis, eşti un tip super... miorlăi într-o engleză aproximativă.

- Mulţumesc, domnişoară! Nu doresc nicio companie, o concedie Valeriu pe un ton sec, ce nu accepta nicio replică.

- Eşti un bulangiu nenorocit, trebuia să mă aştept la aşa ceva de la tine, replică dama, în franceză, pe un ton obraznic. Se vede de la o poştă că te îmbracă poponarii, probabil că eşti un eunuc scopit din naştere...

- Sunt un bărbat normal, heterosexual, răspunse Valeriu în franceză, atâta doar că nu-mi plac haznalele publice ţigăneşti, în care se golesc toţi nespălaţii, prefer toaleta mea personală.

- Hai sictir! zise, după care plecă legănându-şi şoldurile.

- Cine-i fata? întrebă Svetlana din spatele lui Valeriu. A plecat supărată, ai deranjat-o ceva. Ce i-ai spus?

- Că nu sunt liber. Că am o prietenă, cea mai frumoasă femeie din Paris, glumi Moraru. Încerca şi ea să-şi ofere serviciile cuiva şi s-a supărat pe mine că nu le-am acceptat.

- Ah...înţeleg! Este una din alea...! Am aranjat cu Maia, putem pleca.

- Svetlana, putem să luăm un *bateau mouche* şi să facem o croazieră pe Sena, ori un autobuz pentru un tur al centrului Parisului. Ce alegi?

- Pe amândouă, zâmbi Svetlana, avem toată seara la dispoziţie.

- Atunci, propuse Valeriu, luăm un autobuz, facem un tur al Parisului, coborâm pe malul Senei, într-o staţie şi luăm vaporaşul.

Se urcară la etajul autobuzului decapotat, de unde puteau admira în voie panorama oraşului şi monumentele arhicunoscute ale Parisului: Arcul de Triumf, turnul Eiffel, Champs Elysee, Opera... Valeriu îi dădea explicaţii, din când în când, Svetlanei, în plus faţă de înregistrarea pe care o ascultau în căşti. Când ajunseră la Moulin Rouge, Svetlana întrebă precipitată:

- N-am putea întrerupe circuitul pentru o jumătate de oră?

- Cred că da. Hai, să-l întrebăm pe şofer, propuse Valeriu.

Primind un răspuns afirmativ, cei doi coborâră în faţa cunoscutului cabaret şi se avântară prin mulţimea de gură cască. Svetlana îl prinse strâns de mână, aruncându-i un zâmbet fermecător:

- Nu vreau să mă pierd de tine, sau mai rău, să mă agaţe vreun drogat.

- Ai dreptate, Svetlana, trebuie să fim atenţi, aici este un cartier rău famat, plin de cerşetori, de prostituate, de proxeneţi şi drogaţi. Ţi-aş propune, dacă tot suntem aici, să urcăm pe colină şi să vizităm biserica *Sacre Coeur*, una dintre cele mei frumoase catedrale din Paris.

- Ce înseamnă *Sacre Coeur*, în limba rusă?

- *Inimă sfântă*, traduse Valeriu. Legenda spune că în subteranele bisericii s-ar afla inima lui Iisus, de aici numele de *Inimă sfântă*. Nu este la fel de veche precum *Notre Dame*, de exemplu, dar este monumentală. În timp ce urcau colina, Svetlana se lipi de Valeriu şi-i cuprinse mijlocul. La rândul său, băiatul îi puse o mână după gât, continuând să urce agale dealul. În semiîntuneric îi zări ochii Svetlanei sclipind tainic şi gura întredeschisă într-un surâs enigmatic. Pe scările bisericii era o viermuială de nedescris, iar pe peluză stăteau tolăniţi grupuri de hippy, îmbrăcaţi în haine soioase, cu plete murdare, fumând apatici. Instinctiv Svetlana se strânse mai tare lângă Valeriu. Câteva femei din grupul de nomazi îşi alăptau copiii, expunându-şi cu nonşalanţă sânii, fără să se sinchisească de trecători.

- Doamne, Valeriu, se sperie Svetlana, arătând cu capul spre un grup de pletoşi care făceau sex în grup, ăştia se cuplează aici, în public, fără nicio ruşine! Parcă ar fi nişte animale! N-am văzut aşa ceva în viaţa mea!

- Nu trebuie să te surprindă, ăştia îşi trăiesc aici veacul, în faţa bisericii. Aici dorm, aici mănâncă, aici fac sex, aici nasc, aici îşi cresc copiii...

- De unde au bani? Din ce trăiesc? se interesă Svetlana.

- Cerşesc, fură, vând droguri, primesc bani de la rude... trăiesc de pe o zi pe alta, din expediente... În Moscova nu este aşa ceva?

- În Moscova nu există picior de cerşetor, sau de beţiv, îi ia miliţia imediat de pe stradă şi-i duce la închisoare. Mi-ai spus că ai fost ai fost la Moscova.

- Am fost la câteva concursuri, recunoscu Valeriu. Moscova este un oraş foarte frumos. Eu am vizitat numai centrul. Îmi aduc aminte de un cântec foarte frumos, *Pod moskovnâie vecera* (*Serile cu lună de la Moscova*, n.a.) Începu să îngâne prima strofă a cântecului, urmat de Svetlana.

- Cânţi foarte frumos, se entuziasmă fata. Se întoarse spre Valeriu, îl cuprinse cu braţele de după gât şi-l sărută apăsat pe gură. Băiatul se rezemă cu spatele de un copac, aflat pe alee şi o strânse puternic la piept. Sveltlana îşi lăsă capul pe spate, căutându-i buzele cu înfrigurare. Am aşteptat de atâta timp să mă săruţi... de ce ai întârziat... nu-ţi place de mine...?

- Îmi placi, eşti o fată absolut superbă! Mi-a fost teamă să mă apropii de tine ca să nu te sperii ori să stric vraja acestei seri minunate. Continuă să o sărute, în timp ce-i strecură mâna sub rochiţa vaporoasă, pentru a-i mângâia sânii. Găsi două mere pietroase, cu sfârcurile întărite, fremătând de dorinţă. Svetlana începu să geamă, lipindu-se şi mai strâns de Valeriu, continuând să-l sărute pătimaş. Intrată parcă în transă, îşi ridică rochiţa, îi luă mâna şi i-o strecură între picioare, apăsându-i-o pe muntele lui Venus.

- Mângâie-mă, îi şopti în ureche, simt că-mi pierd minţile! Bagă-mi degetele înăuntru...! Te rooog...! Era umedă toată şi fierbinte ca un cazan dat în clocot. După câteva clipe, o cuprinse un tremur spasmodic, însoţit de zvâcniri şi de ţipete înăbuşite, după care scăpă un oftat prelung şi se linişti.

- Nu vrei să ne aşezăm pe o bancă? o întrebă Valeriu cu vocea calmă.

- Sunt sleită de puteri, m-am descătuşat, recunoscu Svetlana. Poate crezi că sunt o nebună perversă? N-ai mai întâlnit o fată ca mine? M-a întărâtat faptul că nu te-ai dat la mine, ca alţi băieţi, continuă să turuie Svetlana şi m-am încălzit ca o proastă. Sărutările tale m-au înnebunit, trebuie să recunosc, ai nişte buze cărnoase care mă scot din minţi... Vorbesc cam mult, nu? Te-am zăpăcit de tot! Nu spui nimic?

- Ce-aş mai putea spune? Eşti o fată foarte temperamentală...

- Valeriu, sunt o traumatizată, tu nu-ţi poţi imagina prin câte am trecut. Am crescut într-un orfelinat, unde, la vârsta de 12 ani, am fost violată de către unul dintre îngrijitori. Nici măcar nu avusesem încă primul ciclu menstrual. Am stat în spital o lună, m-am vindecat fizic, dar am fost marcată psihic pentru tot restul vieţii. Am avut şansa să fiu remarcată la şcoala populară de artă, unde făceam balet, aşa am ajuns, în cele din urmă, la „Balşoi". Coregrafa care s-a ocupat de mine şi căreia, trebuie să recunosc, îi datorez totul, era foarte geloasă şi posesivă, înţelegi? Suportam toate perversiunile ei, cu stoicism, deoarece viaţa mea depindea de ea. Să nu râzi, primul orgasm l-am avut târziu, după vârsta de 18 ani, în timp ce ne jucam cu Maia, colega mea de cameră. Ne-am mângâiat şi ne-am pipăit până când am făcut ca toţi dracii şi m-am simţit, pentru prima, dată foarte bine.

- N-ai avut nicio experienţă sexuală cu bărbaţi? deveni Valeriu interesat. N-ai avut până acum un prieten?

- Am avut relaţii cu bărbaţi, nu vreau să mint, dar nu m-am simţit bine. De aceea evit să am contacte sexuale normale, prefer sexul oral, cel puţin aşa nu mă murdăresc şi nu rămân gravidă. La teatru trebuie să le faci pe plac şefilor, mahărilor de la partid sau de la miliţie. Dacă pun ochii pe tine şi nu le faci damblaua, te poţi trezi pe drumuri. Când mergem afară, ne mai cuplăm cu supraveghetorii, ca să nu avem probleme şi să nu fim oprite de la deplasări în străinătate. Maia se ocupă acum de supraveghetorul-şef...

- Văd că eşti prietenă bună cu Maia, mai sunteţi împreună, adică mai continuaţi relaţiile intime?

- Să ştii că în corpul de balet, fetele se cuplează între ele şi băieţii între ei, este un fel de tradiţie. Când se strică un cuplu, se nasc adevărate drame şi scandaluri. Maia este fată de treabă, a crescut şi ea tot la orfelinat. Să nu ai impresia că suntem o adunătură de perverse, în realitate nu avem timp liber aproape deloc. Facem repetiţii până la epuizare. Când ajungem în cameră, ne trântim în pat, câteodată dormim îmbrăcate şi nemâncate. Spectatorii văd numai finalul muncii noastre , spectacolul!

- M-ai lăsat năuc, recunoscu Valeriu. Eu credeam că trăiţi într-un veşnic paradis: muzică, dans, distracţii, recepţii, adulatori...

- Te-ai înşelat amarnic! Lumea baletului este una sălbatică. Nu ţi-am vorbit de invidii, de duşmănii, de turnătorii, ce mai, o adevărată junglă. Egoismul şi individualismul nu au limite! Maia are şi ea defectele ei...

- Adică? Spuneai că sunteţi prietene, partenere...

- Ei...! Ea ar vrea ca eu să nu am pe nimeni, să-i fiu credincioasă, în timp ce ea îşi face de cap cu alte fete şi se cuplează cu diferiţi bărbaţi. O dată mi-a propus să facem dragoste în trei, noi două cu prietenul ei. Apoi s-a răzgândit, n-a mai vrut să discute cu mine despre acest subiect. În seara asta a rămas cu tipul ei, dar mi-a atras atenţia să fiu cuminte, să nu fac prostii.

- Chiar ţi-ar fi plăcut să faceţi dragoste în trei, două femei cu un bărbat? Este o fantezie erotică de-a ta?

- Valeriu, toate femeile au fantezii erotice. După ce am fost violată, i-am urât pe toţi bărbaţii. Când am ajuns adolescentă, influenţată de instructoarea mea, m-am jurat să nu fac dragoste niciodată cu un bărbat. Am început să am îndoieli când am constatat că toate partiturile baletului preamăresc dragostea, ca fiind fericirea supremă. Unele colege povesteau aventurile lor erotice, perversiunile, sexul în grup, sexul oral, trezindu-mi şi mie curiozitatea. De fiecare dată am fost, însă, dezamăgită. Nu era ceea ce aşteptam eu... Când te-am văzut în aeroport, am avut impresia că eşti un filfizon îngâmfat. M-a deranjat că ai intrat în vorbă cu Maia şi m-am uitat mai atentă la tine. Abia apoi am observat că eşti un bărbat foarte frumos şi mi-am dorit să-mi acorzi atenţie mie, nu prietenei mele. Uite, în final am reuşit, suntem în seara asta împreună şi mă simt foarte bine. Nu mi-am imaginat vreodată că voi avea un orgasm atât de puternic, doar sărutată şi mângâiată! Ai accepta să facem dragoste şi perversiuni în prezenţa prietenei mele, Maia? Valeriu rămase năucit, nu se aştepta la o astfel de întrebare.

- Este o fantezie sau o dorinţă de-a ta? Te-ai gândit cum va reacţiona Maia? Dacă vrea să intre şi ea în joc?

- M-am gândit. Să ştii că nu m-ar deranja, cu condiţia ca eu să conduc ostilităţile, eu să fiu prima la toate. Aş vrea să te dezbrac încet, să-ţi fac sex oral, privindu-o pe prietena mea cum se excită. Te-aş pune, apoi, să mă pătrunzi în toate poziţiile, iar eu să strig şi să gem. Într-un fel m-aş răzbuna pe Maia, care mi-a făcut zile fripte şi m-a chinuit povestindu-mi toate perversiunile pe care le face cu partenerul ei. Uite, m-am excitat, din nou, sunt toată udă numai imaginându-mi ce am putea face împreună. N-ai vrea să începem aici pe bancă...? Toţi pletoşii ăştia se împreunează prin preajma bisericii, noi de ce nu am face-o? Aş fi în stare să te înghit cu totul!

- Nu sunt obişnuit să fac dragoste prin parcuri, se codi Valeriu, îmi place să fiu în intimitate...!

- Dacă vii la mine în cameră, îţi promit că-ţi satisfac toate fanteziile tale erotice, sunt în stare să fac cu tine toate perversiunile de pe pământ!

Noaptea fierbinte, toridă şi sălbatică de-a dreptul, petrecută în trei la hotelul „Hilton" din Paris i-a lăsat un gust amar în suflet, în final, lui Valeriu Moraru. Acolo, într-o orgie carnală, s-a destrămat o legendă, legenda zeiţelor dansului, pe care şi le imagina nişte fiinţe serafice şi angelice, trăind într-o lume de vis. Realitatea era cu totul alta, trăiau într-o lume hâdă, dominată de pasiuni carnale perverse şi nesăţioase, într-o junglă a instinctelor primare.

- Am fost la câteva concursuri, recunoscu Valeriu. Moscova este un oraş foarte frumos. Eu am vizitat numai centrul. Îmi aduc aminte de un cântec foarte frumos, Pod moskovnâie vecera (*Serile cu lună de la Moscova*, n.a.) Începu să îngâne prima strofă a cântecului, urmat de Svetlana.

Alexandru Sfârlea

„PÂNĂ ÎN LUMEA LUI AFLATĂ DINCOLO DE LIMITA NORDICĂ A MĂSLINULUI”

Lucian Scurtu - EXITUS (Biblioteca revistei *Familia*, Oradea, 2017)

Lucian Scurtu – poet orădean de sorginte holbavian- braşoveană – se află, iată, la al şaselea său volum de versuri (*Exitus*, Biblioteca revistei Familia, Oradea, 2017), autorul fiind un parcimonios– exigent care pune la încercare (ne)răbdarea cititorilor. Tematizările şi situarea în proiectul auctorial al „exitus”-ianului din acest volum, nu diferă prea mult de precedentele, excepţie făcând cel de sonete (*Regnul ascuns*, 2008), pentru că punerea în pagină, retorica gesticulaţiei lirice şi dihotomia particularităţilor expresive au caracteristici interferente, diferă doar unele cadre cu amprente de temporalitate strict biografistă. În primul rând, Scurtu este un poet al istoricizării discursului liric, dar şi , parcă tras la indigo, al liricizării acut istoricizate, aceste coordonate fiindu-şi „hrană sieşi” în ambientul de inter-referenţialitate. Ni se revelează, deliberat şi exponenţial, faptul că personajul principal al periplului poeticesc este *Ea* – emblematica şi „totemica” (omni)prezenţă – sub a cărei percutanţă şi hegemonie se află , ca o invariantă a facerii/ spunerii , condiţionând, nu de puţine ori, corporalitatea şi structura artefactului literar. Iată aici un concentrat liric elocvent-definitoriu, al acestui alter-ego efeminat : *„Mâine se prăbuşeşte imperiul roman, va trebui să mergem în piaţă/ să-i admirăm sfârşitul!”* , spune în timp ce întinde rufele pe balcon,/ el o aude din gaura de vierme adâncă până în teritoriile lui de peste mări,/ştie că priveliştea va fi unică, peisajul sublim, suferinţa atroce,/ştie că mâine va fi o zi care va marca una dintre muncile de primăvară./ Dar, a doua zi , cireşii au înflorit atât de frumos/ încât prăbuşirea imperiului roman a fost amânată/ pentru un alt mileniu, pentru o altă înserare, pentru o altă zi”.(*Dincolo de limita nordică a măslinului*). Suntem martori impenitenţi ai unor jocuri de intimizant răsfăţ, disimulând tandreţea în constructe lexicale memorabile, precum : „cenuşa ta are gustul albastru”, „scrumul tău are gustul dropiei”, „vreau să văd cât de frumos îţi poartă crişul eşarfa” , „tu eşti mai frumoasă decât o eteristă în timpul revoluţiei” , sau : „când ea visează pe malul drept al nilului, eu rătăcesc pe malul stâng al crişului”, ori „ştii că pentru a-ţi vedea ochii mai bine, toate luminile oraşului nostru au fost lăsate aprinse zi şi noapte câţiva ani ?” etc. Nu este mai puţin adevărat că din factualitatea epicizată ontologic şi transcendenţial în pagini, *Exitus*-ul aduce în proximitate acel sentiment al sumbrului şi finitudinii . Dar nu subiacent ori sugerat, ci de-a dreptul provocator, claustrat febricitar în lăuntricitate, luând forma unor sincope diurne acceptate şi asumate, energizând personificări vecine cu incongruenţa semantică : „Precum un mort îngenuncheat în faţa altui mort / gutuia din pervaz îmbătrâneşte încet, foarte încet,/ramul din care a căzut s-a vestejit,mâna care a cules-o s-a uscat,/urmele de rouă i s-au şters demult,/ *„eşti o gutuie urâtă”* , îi şoptesc, dar ea tace, abia mai pâlpâind/ pe partea dinspre univers cu soare,/ atunci o înjur, arunc în ea cu pietre, o însemnez cu fierul roşu. / În tot acest timp îmbătrânesc şi ei i se face milă de mine/ îmi spune vorbe alese, mă alăptează cu mierea cea mai galbenă,/ (...) se roagă pentru mine să murim împreună în numele tatălui meu,/ nicolae, şi al fiului său, lucian,/ şi al păsării împăiate care zboară prin odaie cu disperarea mea în cioc,/cu o aripă în lumea asta şi mai multe în lumea cealaltă”.(*Parte din nimic*).

Poetul Scurtu este şi artizanul omniscient al unor scenarii cu premise adesea suprarealiste în primă fază, „cu himerele ctitorite livresc pe retina gesturilor refulate”, care îşi relativizează apoi incipitul , cu unele volute histrionice chiar , evoluând „în versuri ample şi calme, ca respiraţia mării” (Alex Ştefănescu). Dar, nota bene, recognoscibil fiind oricând şi în orice fel de circumstanţe şi contextualizări, prin aceea că a reuşit să impună un „brand” profund individualizat. Un oarecare risc fiind, totuşi, inerent, prin aceea că un anumit tip de manierism - oricât de (hiper)rafinat s-ar dovedi acesta – stă „pofticios” la pândă : „(...) au rostogolit din vârful nevrozei la picioarele lucidităţii/ bulgăraşul de sare / Al spaimei de a face uriaşe unghiuri imaginate/ (...) *„Inocentule, deja ţi-ai uitat iobăgia măreaţă şi obsesia unicului bici/ Care ţi-a mângâiat inspiraţia cu lovituri rafinate, mătăsoase şi mici ?/* îmi spune *Ea* , şi mâna care a scris am înălţat-o la ceruri mereu,/ Până ce din palmă am dat drumul unui foc năprasnic,/ Abia atunci am distins, printre bălării, monumentul funerar pe care stă scris” : (a se vedea ce anume, despre „iazaciul peste cele lumeşti”, „mărturisitorul Lucyan”, la pag.28). De altfel, întreg volumul este frisonat – parcă de un flux nu clorofilian ci negru, prin capilarităţile versurilor somptuos-maiestuoase, în umbra densă a acelui *exitus*, cu luxurianţa lui semantică obsedantă ; dar, chiar dacă e vorba explicit şi „frontal” despre *Moarte* , întunericul, opacitatea şi bezna nu devin sufocante şi nu conduc (inductiv) spre asfixierea percepţiei : „Înainte de a muri mi s-a cerut ultima dorinţă,/ dar eu demult nu mai doresc nimic de la nimeni,/ doar ziua aceasta să treacă mai repede,/ să văd cum e când mori, dar mai ales când vrei să mori în interiorul vizuinii,/ cum din corpul tău începe să iasă un fumuleţ înecăcios, / te împrăştie în aerul respirat avid de mulţimea semenilor tăi, te termină,/(...) vrei să strigi dar moartea e o stare de linişte deplină,/ o pace cum n-a mai fost alta pe lume, / (...) venele ard dilatate la maxim, în curând se vor umple cu pământ,/ (...) tastatura bubuie sub ochii tăi, pielea se desprinde agale de trup,/ va îmbrăca elegant un alt trup./ Al cui ?” (*Când gustul sângelui e tot mai amar*) . Din paginile cărţii parcă ne face semne ritualice, încărcate de semnificaţii şi conotaţii ale entelehiilor unor tărâmuri arhetipale, cosmogonice, un poem dens şi fascinant în XXI de secvenţe, intitulat, în mod ciudat *Prostul tribului,* dar care stă, nu întâmplător, sub semnul privilegiat al unui vers din Rainer Maria Rilke : *„O, timp ciudat, o, grea petrecere a timpului, o, singurătate.”* Aici, parcă pentru a ne atenţiona imperativ spre descifrarea „strategiilor” sale de îngemănare a „realismului cri(p)tic” cu evanescenţele şi volutele unui imaginar poetic intempestiv, poetul „mărturisitor” (primul lui volum se intitulează chiar aşa, *Lucyan mărturisitorul !)* ne călăuzeşte (tarkovskyan ?) pornind din peştera chrystică - poate că şi platoniciană- spre „patria aramei uzate, în ţara bronzului costisitor”. Dar, într-un contrast izbitor, trecând şi prin... *Splaiul Crişanei* , unde, „sub povara rujului *Ei* calcarul geme haotic”, apoi „se naşte un întreg regn, o altă rasă, o unică familie, o nouă limbă, (primele cuvinte , *„rodia!” „rodia!”)*. Conducătorul *tribului* ne poartă apoi spre „locul unde curge astăzi o apă mare, din ea se adapă cu furie turbinele urii, motoarele păcatului, roţile zimţate ale unei maladii năucitoare, *dieselul* mântuirii „ , unde, iarăşi, „doar *ea* este exemplul turmei, culegătorul perfect, vânătorul abil, (...) doar ea schimbă cursul istoriei cu o singură privire” . Pentru ca, în final, poetul să izbucnească în această (aparent) înţeleptiţă şi terifiant –autoflagelatoare exclamaţie : *„Sunt cupa lui Nestor, e o durere să îţi astâmperi setea din mine!”* / spun umilit de politeţea zeilor-să-mi fie ruşine, / de anii aceştia din toamna târzie,/ când trupul îmi duhneşte a *Viaţă, Moarte, Poezie!”* .

Lucian Scurtu este nu doar un poet cu adevărat *inubliabil*, dar şi unul dintre cei mai îndreptăţiţi a fi consideraţi în prim-planul poeziei care se scrie la ora actuală, pe mioriticele plaiuri .

Ion C. ŞTEFAN

UN ROMAN PSIHOLOGIC

Nică D. LUPU, METAMORFOZE, Editura *Arefeana*, Bucureşti, 2018

Îi admir pe profesorii care, după ieşirea la pensie, sau chiar cu câţiva ani mai înainte de acest eveniment al eliberării de griji, se dedică literaturii, pentru că le înţeleg dorinţa de manifestare publică prin scris, sau prin participarea directă la cenaclurile literare – ca o continuare firească, pe plan social, a principalelor lor preocupări educative anterioare.

Ei se bazează pe câtorva avantaje: uşurinţa de a se exprima în faţa unui auditoriu, o cultură bogată, la care pot face referiri, experienţă umană multiplă, de unde îşi vor alege personajele viitoarelor cărţi.

Acesta este şi cazul scriitorului Nică D. Lupu, fost profesor la un liceu din Brăneşti, Ilfov, apoi inspector şcolar şi directorul Casei Personalului Didactic Ilfov şi, în sfârşit, de câţiva ani, scriitor recunoscut şi apreciat în cadrul Centrului Cultural „Mihai Eminescu”, Sectorul II, Bucureşti şi promovat de Editurile Betta şi Arefeana.

Începuturile sale literare datează din anul 2006, cu volumul ”Incertitudini la răscruce”, după care urmează, la scurt timp: ”Celesta”, ”Regina nopţii”, „Talismanul”, „Spirala”, ”Destine”, ”Răspântia”, ”Insomnii” şi altele, despre care s-au pronunţat, în presa culturală: Lucian Gruia, Geo Călugăru, Victor Atanasiu, Margareta Labiş, Camelia Pantazi şi alţii, care au remarcat talentul său de narator, bogăţia tematică, tendinţele educative ale creaţiilor, cursivitatea textului şi buna încadrare în proza clasică românească.

Volumul „Metamorfoze” se înscrie în aceeaşi direcţie, dar are o paletă mai bogată de abordare, anume: redresarea unui tânăr deficitar educativ, prin forţa exemplului, dar şi prin duritatea întâmplărilor repetitive, care vin ca un semnal preventiv de alarmă, oferindu-i tânărului Tibru Niţescu prilejul de a alege el însuşi calea cea bună.

Astfel, cititorul devine un fel de martor afectiv, condamnând faptele negative ale personajului principal, care deranjează orele la clasă, provoacă un incendiu într-un restaurant, desconsideră tradiţiile bisericeşti, fură, încearcă să necinstească o tânără cuminte din satul bunicilor săi.

Cu un astfel de comportament, Tibru Niţescu este primejduit să suporte rigorile legii.

Dar *metamorfoza* sa lentă şi neprevăzută, pe drumul spre bine, porneşte de la un accident neprevăzut, în timpul iernii, când face, cu un grup de prieteni, o excursie la Bâlea Lac şi pleacă singur pe un traseu primejdios, fiind accidentat şi salvat în ultimul moment, internat într-un spital de urgenţă de la poalele Tâmpei.

Timpul de suferinţă îi dă răgazul să rememoreze faptele sale negative şi să ia hotărârea crucială de a deveni un tânăr serios, harnic şi dornic să-şi facă o carieră convenabilă.

Un rol important în transformarea sa pozitivă îl joacă tânăra Eleonora (Norica), fiindu-i alături şi sfătuindu-l de bine, încât Tibru Niţescu termină liceul, se încadrează în producţie şi urmează cursurile serale ale unei Facultăţi din Galaţi, căsătorindu-se cu fiinţa care i-a fost mereu apropiată, sinceră şi bine intenţionată.

Autorul povesteşte convingător, îmbinând cu măiestrie naraţiunea firească şi monologul intuitiv, prin care eroul principal se autoanalizează, reuşind să găsească singur calea spre adevăr.

Putem afirma că romanul „Metamorfoze” ne oferă o naraţiune psihologică subtilă şi convingătoare, purtându-l pe autor pe linia unei profesionalizări certe.

cronici

Aureliu Goci

Tehnica sentimentelor onirice

Dumitru Tâlvescu, EVADAREA DIN MECANIC, ed. *Singur*, Târgovişte, 2016

Aproape necunoscut în lumea literară bucureşteană, dar scriitor cu rezoluţie personalizată, d. Dumitru Tâlvescu a publicat 12 volume în şapte ani; poliscriptor, dinsponibil atât pentru poezie cât şi pentru proză, autorul şi-a construit o operă fără ezitări de tonalitate, fără timidităţi provinciale, dincolo de oscilaţii axiologice, cu eleganţa egalităţii de sine.

Şase volume de versuri conturează o ipostază identitară a personalităţii, volume apărute concentrat aproximativ în aceeaşi perioadă: *Stăpân peste iluzii*, ed. Emia, Deva, 2010, *Observator nedumerit*, ed. Emia, Deva, 2012, *Altfel, poemele*, ed. Emia, Deva, 2014, *Alb*, ed. Limes, Cluj-Napoca, 2015, *Poeme/Poems*, ediţia bilingvă, ed. Limes, Cluj-Napoca, 2016.

Lucrări traduse în alte limbi: *Vameş la porțile dorului*, 2014, poeme în traducere de Baki Ymeri în limba albaneză, Poeme/Poems, traducere în limba engleză de Patricia Cevei Popescu, ed. Limes Cluj 2016, *Umbra apei/Shadow of the water*.// Din luna mai 2016, la Deva, conduce cenaclul literar al elevilor „Samânța ta de vorbă" de pe lângă Biblioteca Județeană „ Ovid Densușianu" Hunedoara – Deva.)

Cu toate acestea, debuturile sunt mult anterioare, marcate de înclinaţia spre literatură dovedită încă de pe băncile şcolii. Astfel, în timpul studiilor liceale iniţiază şi conduce împreună cu Ion Popescu Brădiceni un cenaclu literar al elevilor din licee şi şcolile generale din Tg.Jiu. În acelaşi timp, frecventează cenaclul literar de referinţă în cultura gorjeană „Columna", condus de profesorul Titu Rădoi, până în 1986, când se mută la Deva. Publică *„Anul şi copiii lui"*, eseuri lirice, într-o carte interactivă, apărută în 2009, ed. Cetate, Deva, *„Drumeţ între oglinzi"*, nuvelă, ed. Cetate, Deva, 2009, *„Stăpân peste iluzii"*, dar şi *"Gisella"*, roman, ed. Cetate, Deva, 2011.

Eugen Evu l-a prezentat pe autor în spiritul fiinţei arhetipale a Poetului: „Capacitatea visului de a inventa şi a uni lucruri aparent absurde, este, iată, şi lirica mito-poezică a lui Dumitru Tâlvescu, nu doar a unei regresiuni în memoria lumii ci – prin Melos şi Empatie – a regresiunii în memoria colectivă (...), un triumf (...), un triumf al subiectivităţii eliberate".

Autorul „s-a poticnit" în universul tehnicist al cotidianului şablonard, dar căutând căile de evaluare şi recuperare a misterelor tradiţiei şi ale fantasmagoriilor onirice. Creaţia sa a generat comentarii erudite şi complicate care însă nu au desluşit şi nu au explicat mecanica visului de veghe care nu e proiecţie onirică alambicată, nici dicteu supra- ori infra-realist, ci o viziune lucidă, constructivă, arhitecturală. Acestei interpretări i se adaugă şi titlul volumului, aparent rezolutiv, denotativ, care însă, dacă nu ascunde o viclenie auctorială, devine ironic, chiar sarcastic prin avalanşa de personificări îndrăzneţe.

Versurile d.lui Tâlvescu au fost comentate cu empatie şi competenţă mai ales de poeţi care par a fi mai apropiaţi de „mecanică" decât de misterul inefabil al liricii. Comentariul axiologic şi de creativitate specifică este, totuşi, rezolutiv pentru viitorul unei creaţii, mult mai constructiv decât meditaţiile unor poeţi asupra operei altor poeţi.

În esenţă, poetul asociază şi metaforizează în conexiune sintagmatică un element din domeniul afectiv al viselor şi sentimentelor cu realităţi tehniciste, de multe ori ocolite de poezie („angrenaj", „pistoane", „eşapament"). Sau, cel puţin, acest lucru este afirmnat în poietica explicită, de patru versuri, care dă titlul volumului: *Angrenajul sufletului concentric pe inimă/ Pulsând, pistoanele dorinţei/ Corodează învelişul sentimentelor/ Pe eşapament, fumul regretelor. („Evadarea din mecanic")*. De fapt, discursul liric e direct, comunicant, translucid, aşa cum apele ce par mici au vârtejuri şi adâncimi neaşteptate şi incalculabile.

Dar iată că şi eu, furat de supracomentariu, am intrat pe siajul opiniilor critice fără să plec de la esenţa creaţiei autorului – o poezie neo-tradiţionalistă, a peisajului spiritualizat , şi mai mult decât atât, a spiritului ludic proiectat în natură care include asociaţii inconfundabile sau acumulări de neologisme, alături de vocabule neaoşe , resemnificate în contexte neaşteptate: *...sub timpul cel maşter ce toate le face/ Capricii virgine de cadână vorace/ Născută-n aşternut de-atlasuri opace/ Din visul nestrâns între patimi buimace* (...) Sunt texte admirabile, de rafinament şi competenţă lingvistică, observaţie la care am adăuga fără ezitare, că peste ele coboară cu discreţie o adiere argheziană: *Izvorul patimilor a secat/ E un gol de păcate de nu-ţi vine să crezi./ Toţi au amuţit, privind în sus./ Aşteptarea e tot mai lungă, iar semne, deloc./ Rugăciunile topesc ceara lumânărilor/ Lumina lor e fadă,/ Priviri triste oglindite în icoane./ ndurile stau ascunse-n rugăciuni/ Sufocă altarele tăcute/ Vocile zeilor, dumnezeilor nu se aud./ Răspunsul lor ar veni când nu te aştepţi/ Oamenii înverzesc sub robia smereniei/ Crengile lor sunt mai adânci în sus/ Rădăcinile nu-i ţin pe loc/ Înfloresc frumos, cerşind îndurare./ De sus, zâmbete nevăzute/ E din nou Înviere!/ Dar pentru cine? („Aşteptare laică")*.

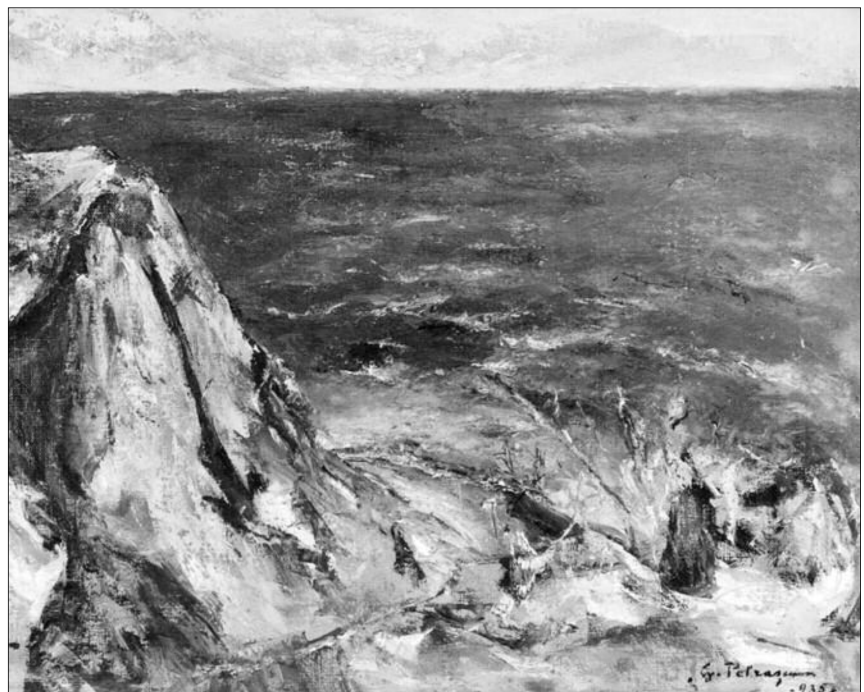
Vechea figură de stil denumită „personificare" se reactivează în momente şi contexte mereu imprevizibile, ca în aceste două versuri finale din *„Aş vrea": (...) Aşteptarea curge în afara timpului./ În faţa ei, pe o bancă, urma tăcută a plânsului meu.*

Evadarea din mecanic are şi sensul de călătorie spirituală. Autorul propune un mod imprevizibil de asociere lexicală între o exprimare comună şi o sintagmă inedită; iată un exemplu: după un vers de o clară banalitate urmează, cu valoare de apoziţie, o imagine năucitoare*: Zile pline de frumos/ Clipe albe, de-albatros...* Se vede că, pentru d. Dumitru Tâlvescu, poezia nu e o ocupaţie întâmplătoare, nici o pasiune eflorescentă în zilele de dumincă, ci o componentă esenţială, un organ intern al personalităţii sale. Iar dragostea evocată aici, discret şi profund, rămâne, ca şi credinţa, un ceremonial sacralizat, de împlinire a Fiinţei gânditoare.

Amprenta identitară ca şi dezvoltarea tematică se revelă la o lectură profundă şi este destul de dificil să găseşti citatele cu reprezentativitate într-un volum atât de cursiv.

În final, autorul mărturiseşte că evadarea din mecanic poate să însemne şi „evadarea din Timp", asumându-şi calitatea de martor al epocii pe care a înfruntat-o prin biografia sa spectaculoasă, pornită dintr-un spaţiu al geniilor ca Târgu-Jiu, devenit, pentru contemporani, „amarul târg".

Amprenta genetică, argheziană, dispare în cursivitatea şi congruenţa versurilor albe din poemul *„Picturi vechi, zilele": ... Îneacă cenuşa clipelor/Irizările lor sugrumă regretele/ În drum, speranţele caută popas/ Cerul e albastru doar departe/ Lumina dorită întârzie s-apară/ E linişte fără miros/ Spaţiul s-a topit şi curge, lucios* (...). În textul polemic „Revoltă" autorul face un elogiu Visului, dar nu în maniera onirică, ci discursiv, fals-interogativ, terminat simplu, cu punct: *Ce-aţi*

făcut din visul meu/ Cel cu umblet sărac, pierdut printre stele/Prins între vorbele copacilor, dormind în tăcere/ (Un fel de săgeţi mai stufoase)/(...)/ El, visul meu, mai moare un pic/Pierdut între lumi ce cuată tribut/ Pentru zeii de taină şi fără-nceput.

Poet foarte interesant, care armonizează modernitatea şi tradiţia, pornit din târgul gorjean al marilor personalităţi, d. Dumitru Tâlvescu scrie o poezie vizionară, cu pecete identitară şi într-o limbă românească aleasă care a topit distanţa între locul unde elaborează şi spaţiul originar.

Cartea zilelor noastre

Cotidiene italiene

Corupție. Crimă organizată. Mafioți. Interlopi. Spargeri de bănci. Răpiri. Șantaj. Cruzime. Asasinate. Polițiști. Detectivi. Procurori. Mani pulite. Anchete. Proceduri. Violență. Suferință. Moarte. Lux. Sărăcie. Mizerie. Ticăloșie. Promiscuitate. Parvenitism. Curvie. Femei. Mașini. Localuri. Băutură. Droguri. Stres. Viermuială. Alienare. Deznădejde. Tristețe. Dar și frumusețea locurilor. A mării și-a pământului. Neînvinsă-n tot de urâtu` din om. Oricât ar fi acela de crud...

Altfel spus, pe scurt, aspecte din Cizmă. De zi sau de noapte. Actualitate și realitate. Într-o carte dură. De literatură și de aventură. Cu greutate și densitate. Picturalitate, specificitate. Lejeritate, nicicum. Personaje adecvate, veridic înfățișate. Iscusit portretizate, deștept relaționate. Combinații de situații și implicații. Subtilități, modalități, abilități de condei. Transpuse rodnic în idei. Totul alcătuind un roman* modern, viu și dolofan. Făcut de-un italian în veacul acest`. Care scrie despre-ai lui fără teamă și onest. Ca o mărturie pentru veșnicie. Piero Colaprico se numește el și nu e învățăcel în știința asta. Se vede că-i jurnalist cu bagaju` de jurist. Se arată cumpănit, povestește chibzuit. Mixează echilibrat și narează inspirat. Atrage imediat și îți dă de reflectat. Firesc și îmbelșugat. Meritu` lui, garantat, textu` meu, chiar datorat. Cu plăcere și-altădat`!

ADRIAN SIMEANU

*Piero Colaprico, *Soția campionului*, Ed. RAO, 2010

cronici

N. Georgescu

Structurile dramatice ale cotidianului

Invenţia Anetei Pioară este genuină, naraţiunea se desfăşoară neted prin personaje, ele sunt personaje-argumente, acţiunea se petrece în agora, şi iată una dintre „structurile cotidianului" captată în formula „râsu-plânsu", de simplitatea căreia te miri, de soluţia căreia te întristezi (deşi o bănuiai ca cea corectă de la început), la dialogurile căreia râzi cu subînţeles.

Fiind profesoară de limba şi literatura română într-un sat de pe lângă Râmnicu Sărat, apoi la un liceu din urbe, Aneta Pioară şi-a construit, în lunga sa experienţă pedagogică, o metodă anume de a-i atrage pe elevi către lectură: a pus în scenă cu ei bucăţile literare mai cunoscute – cum explică dânsa: „aproape toate poveştile lui Creangă, Amintirile din copilărie, unele poveşti ale lui H. C. Andersen, altele ale lui Petre Ispirescu şi schiţele lui Ion Luca Caragiale (...) au fost dramatizate şi aplaudate de lumea satelor, părinţii copiilor ce umpleau sala Căminul Cultural". Am citat ca să se vadă: profesoara nu a luat teatrul de-a gata, piese de teatru ca atare adică, ci a făcut scenarii din schiţe, nuvele, povestiri, a căutat, aşadar, teatralitatea în altceva. Aşa-mi explic volumele sale de teatru, dintre care am ales două: „Din agora vremurilor noastre" (Aneta Pioară, Din agora vremurilor noastre, Editura Rafet, 2016) şi „Lacrimi de râs" (Aneta Pioară, Lacrimi de râs, Editura Rafet, 2015): sunt structuri narative dramatizate, construite pentru necesităţi scenice, cu atenţie la construirea personajului, la fixarea intrigii şi, desigur, la schimbul de replici – care sunt implicate în actualitate. De pildă: un personaj în explică soţiei sale că până nu de mult mai câştiga un ban pe lângă salariul, dar acum: *„Ei, a murit vaca aia de o mulgeam"* – pentru că: *„Oamenii ăia semianalfabeţi, ce nu ştiau să-şi completeze formularele, apelau la mine, îi serveam repede şi buzunarul meu era mereu plin cu bani...Acum, gata, a înţărcat Bălaia, s-a deşteptat prostul, ştie că dacă îmi dă bani intră la „dare de mită", eu dacă le iau banii intru la „luare de mită" şi înfundăm puşcăria...ăştia de la d.n.a. au împânzit oraşul. Aşa că-i ajut să completeze formularul cu banii din salariu... Ai înţeles? (Oftează) Trebuie să găseşti cât mai repede o slujbă, că e greu de noi...O să renunţăm şi la ţigări... gata cu luxul!"* Ne aflăm, aşadar, în prezentul nostru, în cotidian.

Autoarea îşi numeşte volumul de piese de teatru „Din agora vremurilor noastre", şi are în vedere *agora* ca spaţiu din centrul cetăţii unde se discută liber treburile cetăţenilor, fără ascunzişuri, fără intrigi, bârfe etc. – ci cu scopul de a le identifica, de a le defini şi, eventual, rezolva. Sunt piese de teatru scurte, cu personaje puţine dar simbolice, în care se derulează probleme din interior, din casă, – în spaţiul dintre case, într-un exterior controlat prin regulile comunicării. Nu se vine cu sincerităţi în această agora, cu sufletul în palmă cum se zice. Cicero spunea că zeii au dat omului cuvântul ca să-şi ascundă gândurile, iar cuvânt *sinceritate* era înţeles de către latini, poate prin etimologie populară, dar astfel înţeles, ca derivând din *sine* şi *cera* (fără şi ceară), deci însemnând fără fard, fără nici un adaos adus feţei. Dimpotrivă, persona înseamnă mască, adică chip bine fardat sa să însemne/simbolizeze ceva anume. Personajul este o funcţie a măştii, este din persona. În agora coboară, de obicei, persoanele, bine îmbrăcate, aranjate drept ceea ce vor să arate, gata să dialogheze pe o temă dată pentru a scoate adevărul din discuţii...În agora nu vii desculţ şi dezbrăcat, nespălat, nepieptănat etc. nu se confundă intimitatea, omul dinăuntru, din casa lui, – cu personalitatea; mai mult chiar: trebuie ca mai întâi să-ţi construieşti personalitatea pentru a accede, apoi, la spaţiul agoric.

Am citat, mai sus, din piesa în două acte „Licitaţia din vis", unde Aneta Pioară respectă acestea reguli ale personajului. O tânără familie cam strâmtorată se tot întreabă cum ar putea să câştige bani – şi soţia, Maria, are un vis; visul ei se dramatizează. Ea însăşi se oferă, la o licitaţie care se ţine în centrul Capitalei, în piaţa de la Sala Palatului, celui care va oferi mai mult – condiţia fiind să fie primită împreună cu soţul ei, Tănase. La licitaţia din vis vin personaje importante. Van Gogh ar dori-o ca model pentru picturile sale, oferindu-i, în schimb, toate drepturile sale de autor de după moarte până în prezent; pe Tănase l-ar face impresar. Boccaccio ar dori-o pentru o lungă retragere într-un palat din nordul Italiei, cum s-a retras el cu personajele sale pentru a scăpa de ciumă şi a scrie „Decameronul". Maria pretextează că ar vrea să vadă lumea, nu să se retragă undeva, într-un palat dintr-o pădure, şi spune că n-ar avea motiv – dar Boccaccio replică: motivul există, el ar scăpa-o de „ciuma roşie", i-ar arăta lumea liberă, pe soţul ei l-ar pune să citească pentru a înţelege amorul liber...Mai vine, o călugăriţă, Varvara, de la Mânăstirea Văratic, tentând-o pe ea cu un post de profesoară de religie şi pe el cu postul de contabil, apare imediat şi Veronica Micle cerându-le celor doi să se iubească cu orice preţ, Eminescu nu lipseşte nici el...Cel care câştigă licitaţia, însă, este moş Costache Giurgiuveanu, personajul din Enigma Otiliei: acesta le oferă, pur şi simplu, tinerilor o valijoară cu bani rugându-i doar atât, să-l apere de hrăpăreţul Stănică.

Desigur, este soluţia salvatoare. Au fost, însă, „dezbătute" în acest forum soluţii categoriale: nu arta, nu amorul liber, nu viaţa de mănăstire, nu poezia – ci banii de la „unchiul acela", care o fi el, bani salvează tânăra familie, somnul se trage ca o cortină peste visul Mariei.

Invenţia Anetei Pioară este genuină, naraţiunea se desfăşoară neted prin personaje, ele sunt personaje-argumente, acţiunea se petrece în agora, şi iată una dintre „structurile cotidianului" captată în formula „râsu-plânsu", de simplitatea căreia te miri, de soluţia căreia te întristezi (deşi o bănuiai ca cea corectă de la început), la dialogurile căreia râzi cu subînţeles. Autoarea a făcut din teatrul scurt o adevărată retorică a stăpânirii de sine, întâmplările ei sunt ca nişte pilde pe care, dacă ţi le asumi, le poţi lua ca argumente ale înţelegerii lumii aşa cum este.

Mihai METICARU

UN DEBUT REMARCABIL

Specialistă în psihologia adleriană, autoare a mai multor cărţi cu acest subiect, poeta **Maria Cernegura**, (alias Ramona M. Covrig), , profită din plin de experienţele psihologului şi neuropsihologului austriac, care i-a colorat concepţia de viaţă şi devenirea poetică, ajutând-o să surprindă cu uşurinţă aura mistică a obişnuitului şi să vadă dincolo de lumea obiectuală.

Volumul său de debut, *Pasăre în devenire* (Editura Semne, Bucureşti, 2016), impresionează prin forţă şi limpezime, prin claritate şi echilibru, prin tonul liric personal şi prin discursul liric de calitate, neutral, adesea memorabil. Cartea se bucură de o prefaţă entuziasmantă semnată de Florentin Popescu, mai mult decât cunoscut critic literar, care, după ce evidenţiază prospeţimea şi limbajul necontrafăcute ori metafore binefăcătoare, adaugă: *„Neliniştea, întrebările, melancolia – toate pe canavaua unor spaţii imaginare – alcătuiesc arsenalul unei poezii de dragoste ce se citeşte cu empatie, dăruindu-i lectorului o senzaţie plăcută, fie a adăstării la umbra rece şi binefăcătoare a pădurii în miezul verii, fie a pătrunderii într-o livadă înflorită la ceasul luminos al primăverii".* Desigur, F. P. se gândeşte la pădurile seculare ce străjuiesc oraşul Piatra-Neamţ, unde s-a născut Maria, care şi-a împrumutat pseudonimul de la unul din munţii falnici ce străjuiesc această localitate legendară. Aici, pe strada Florilor, a deschis uimită ochii fetiţa, care s-a trezit purtată de un covor fermecat peste acest ţinut de basm, de cântec şi poezie.

Iată de ce în peisajul ei interior e mereu primăvară, *„doi copaci se iubesc, împletindu-şi crengile", „seva urcă prin cercurile umede ale arborelui/ ... în tăcere trunchiul secular/ făureşte aureole",* pădurea o întâmpină cu toate *„izvoarele, cu toate ale sale şi cu flori de mălin"*, poeta se leagănă pe muzică de greieri, mai încolo o întâmpină *„un cerb cu stea în frunte"*, nimic nu i se opune *„în sălbatica pădure plutitoare", „grădina copilăriei o apără cu miresmele ei, cu liniştea ei, cu foşnetul frunzelor nucului"* sau *„cămările inimii, părul, fiinţa, mai toate miroseau a frunză de nuc", „lacul e plin de stele, nuferii plutesc pe luciul lacului", „bolta senină îi toarnă miere în suflet".*

Aşa trece copilăria, trece adolescenţa şi vine prima tinereţe când dragostea e trăită ca un miracol unic şi irepetabil.

Parabola liricii sale din volumul de faţă este susţinută de fineţea şi laconismul expresiv al imaginilor şi de o gestică a esenţializării: tăcere, linişte, interiorizare, într-un cuvânt, atitudine de pură contemplativitate, premergătoare iluminării şi extazului. Poezia sa surprinde printr-o formulă extrem de personală, departe de „generaţia 2000", demonstrându-ne că e posibilă o poezie feminină legitimată prin discreţie, interiorizare şi fluiditatea imaginilor. Notaţia e directă, frustă, emoţionantă, poemele sunt scurte, limbajul aerisit, toate concurând la afirmarea stării de graţie a iubirii, sentimentul tutelar care structurează cele mai multe poeme: *„caut loc/ într-o inimă pereche,/ în miezul ei,/ într-una din cămări,/ la demisol/ printre artere/ sau unde se poate, dar să fie cu fereastra spre suflet"* (Anunţ, pag. 6), sau *„Se făcea că eram două seminţe,/ una lângă alta/ doi lujeri de liană înlănţuiţi/ apoi am devenit păsări de noapte/ încrucişându-ne zborul/ el şi eu/ apoi spre miezul nopţii/ am devenit luciri pe cer/ eu şi el/ apoi se făcea că/ oceanul inunda cerul/ preschimbându-ne în scoici/ el şi eu, laolaltă/ în adâncul oceanului/ Noi"* (Eu şi el, pag. 7).

Romanţioasă, de o ingenuitate rară, poeta ştie să abordeze tema dragostei fără penibilele căderi în vulgaritate, mizând pe o demnitate a rostirii, pe o stare sărbătorească a cuvântului: *„Proaspătă/ ca firul de iarbă/ puternică/ precum rădăcina nucului/ iubirea mea/ venită dintr-un ţinut înmiresmat/ uşor de atins/ de trăit/ de sărutat/ de iubit/ iubirea mea"* (Iubirea mea, pag. 25), sau *„Din moliciunea tălpilor/ până-n creştet/ din 'năuntrul venelor/ până-n adâncul timpanelor/ din vârful genelor/ până-n capătul răsuflării/ te iubesc eu pe tine"* (Mătasea privirii, pag. 37).

Confesiunea Mariei Cernegura este o pendulare continuă între lumea concretă şi cea abstractă, între realitate şi imaginea ei, între transcendent şi imanent. Uneori, poezia sa se apropie de rugăciune, invocarea principiului divinităţii impunându-se ca o trăsătură a discursului său: *„Doamne, la uşa inimii mele/ nu trebuie să baţi/ poţi intra oricând/ eşti aşteptat/ pentru tine am dereticat şi păstrez curăţenia"* (pag. 20), *„Într-o seară Dumnezeu m-a vizitat/ ne-am întâlnit în câteva rânduri scrise până să ne luăm în seamă.../ mai târziu/ în faţa icoanei de pe peretele de la răsărit/ am îngenuncheat împreună/ amin a spus la sfârşit/ şi-am înţeles că suntem fraţi"* (pag. 47).

Izvoarele, arterele inimii, pasărea, nucul, albul, pădurea, stejarul, miresmele, brumele toamnei, florile de mălin, liniştea, cerul senin, oceanul, muzica de greieri, uşile, grădina, catedrala, dar şi neliniştea lacrimilor, valurile, florile de gheaţă sunt constantele universului liric al Mariei Cernegura, toate ordonându-se într-un joc de irizări diamantine.

Oglinda (de sticlă sau de apă) apare ca o expresie a realităţii secunde, rivalizând cu realitatea primară, pentru a accentua că desăvârşirea spirituală îi apare de neconceput în afara dimensiunii religioase: *„oceanul inunda cerul, port în mine oceanul şi norii de deasupra, marea, luna oglindită în privire, flori de gheaţă roz pe la geamuri"*.

Emoţionantă prin autenticitatea trăirii, prin sinceritatea neafectată, poemele Mariei Cernegura ni se dezvăluie ca o invitaţie intrinsecă la regăsirea purităţii şi armoniei originare a sufletului. Angajându-se în direcţia unei poezii autoscopice, mizând pe o euforie în tonalitate luminoasă, plonjând în abisul sinelui, vehiculând nelinişti metafizice capitale, cartea Mariei Cernegura se constituie într-o pledoarie convingătoare pentru trăirea întru iubire a clipei celei repezi trecătoare.

Obsedantă şi recurentă este simbologia păsării (vezi şi titlul volumului!), pasărea semnificând iubirea şi puritatea. Aceeaşi frecvenţă o are *albul*, culoare revelaţiei, a stării de graţie, a transfigurării (*„nu vezi cum albul câştigă, în cămaşa asta albă, un cal alb, înspumat, sonerie de argint, lacul plin de stele, nămeţi înalţi de omăt, pulberi de zăpadă"*), zăpada întregind simbolul purităţii originare, al prospeţimii şi al frăgezimii.

cronici

Geometrii spirituale

În luna mai, la Galeria de Artă „Metopa" din Piteşti, a avut loc vernisajul unei expoziţii oferite de doi artişti contemporani cunoscuţi pe plan naţional – Bogdan Hojbotă/ sculptură şi Ion Pantilie/ pictură – doi artişti rafinaţi care au propus publicului un dialog plurivalent cu opera de artă. Intermediind între lumea reală, cu înfăţişările ei vizuale concrete, şi lumea spirituală, plină de chintesenţe şi simboluri abia perceptibile, Bogdan Hojbotă şi Ion Pantilie sunt doi profesionişti dedicaţi, care ştiu însă că arta nu înseamnă nimic fără sacrificiu, fără timp/efort/studiu, ceea ce le asigură în prezent portofoliile expoziţionale remarcabile atât în ţară, cât şi în afara ei. Deşi aparţin unor registre distincte şi au, fiecare, teme/ limbaj artistic şi expresii plastice preferate, acest eveniment i-a adus mai aproape, numitorul comun al expoziţiei fiind compoziţiile geometrizate. Se spune că nu există decât o singură geometrie, *cea gândită de Dumnezeu*, dar artistului, în general, i s-a permis să poată decupa ceva din ea, să o poată distinge (la alt nivel decât omul obişnuit) şi acest lucru îl face uneori să se simtă în ipostaza unui mic demiurg, cel puţin în momentele în care este inspirat şi creează opera de artă autentică, înveşmântată în har.

Expoziţia a fost deschisă în data de 8 mai şi s-a bazat, aşadar, pe viziune şi pe vocaţie. Bogdan Hojbotă (membru al Uniunii Artiştilor Plastici din România, profesor universitar la Universitatea Naţională de Artă „N. Grigorescu" din Bucureşti, cu doctorat în Arte Vizuale) a expus trei piese de sculptură modernă, în metal/ aliaje, cu tehnici proprii de compoziţie şi procedee specifice bine asumate, reuşind să surprindă prin iscusinţa cu care aduce la suprafaţa materiei *căldura latentă* incubată în metalele reci, transformându-le astfel, cu o măiestrie personalizată, în obiecte *calde*, estetice, apte să îşi revendice deopotrivă locurile decorative în interioarele sau în exterioarele disponibile. Pentru sculptor, decuparea unor volume din spaţiu şi expunerea lor tridimensională înseamnă redarea în formă şi sugestie a propriilor trăiri şi a experienţelor din universul cunoaşterii. *La nivel vizual*, piesele sale sunt variaţiuni ale unor elipsoide de rotaţie, virtuale, pentru că elipsele rămân întotdeauna *deschise*, într-o tendinţă şi o aspiraţie permanentă către perfecţiunea intangibilă. Jocul între finit şi infinit al semi-elipselor este miza artistului, iar relaţia celor două concepte creează deopotrivă tensiunea şi expresivitatea pieselor. Sculptorul, aflat în căutarea infinitului (din macro sau din microunivers), pe care îl ia drept model întocmai ca un veritabil om de ştiinţă, dă formă unor sfere (în)frânte/imperfecte, cuminţi sau perturbate de fenomene imprevizibile. Arcurile de cerc se caută, dar nu se găsesc, în schimb, razele de lumină cad dintr-o parte în cealaltă (opusă şi *pierdută* prin finitudine), luminând sfera care tinde să se reîntregească, reflexia luminii dintr-un focar în altul potenţându-se reciproc. Mai mult, de la orbita circulară iniţială, gândită de artist la realizarea uneia dintre piese, se petrece o manevră orbitală neaşteptată, se schimbă raza de curbură spre alte orbite *presimţite*, intuite probabil de artist, în similitudine cu nostalgia unor (alte) lumi posibile. Acest transfer orbital face ca sculptura lui Bogdan Hojbotă, să (a)pară ca o pasionată *călătorie în spaţiul cosmic*, opera de artă fiind pentru el un portal ideal, graţie căruia poate străbate distanţe nebănuite şi visate cu ochii minţii. *La nivel tactil*, finisajele sunt ireproşabile, arta este asemenea cu natură, puternică, iar sculptura lui Bogdan Hojbotă este fină ca piatra de râu.

Pe simeze, publicul a putut admira o *constantă* Ion Pantilie, o pictură minuţioasă, care încearcă să surprindă modalitatea în care energia universală este transformată în lumina vizibilă care *ne colorează* lumea. Beneficiind de un îndelung exerciţiu în studiul complex al compoziţiei, de o tehnică avansată şi de o inteligenţă spaţială care îi conferă posibilitatea de a-şi reprezenta în imagini informaţiile culturale, Ion Pantilie promovează cu pasiune în tablourile sale misterul naşterii formelor din forme. Pânza devine nemărginirea în sine, iar formele se ivesc şi evoluează în mod liber, ca într-o geneză continuă. Provocarea pictorului este aceea de a (ne) obliga privirea *să gândească*, să depăşească simpla ei condiţie fiziologică şi de a determina privitorul să refacă, să reconstituie *traseul optic* al artistului aflat sub aura inspiraţiei. Pictorul devine astfel o călăuză pe un drum nevăzut cu ochiul liber, ca în trecerea de la umbră la lumină unde geamandura nu este niciodată netă, ea absoarbe culori *nevăzute*, de trecere. Formula acestor intensităţi şi vibraţii produse de lumină, adevărate *difracţii pe pânză*, precum şi surprinderea unor fenomene de interferenţă staţionară, franje de interferenţă, fac din tablourile lui Ion Pantilie nişte reale meditaţii cromatice. Abia întrezărite, sub văluri subtile de culoare, apar câteva sugestii semnificative, uneori accesibile, precum cupola, poarta, *axis mundi*, alteori (mai) complicate, precum *inelele newtoniene* sau culoarea care orbitează în jurul unui presupus nucleu sau într-un posibil câmp vectorial. Artistul *descrie* cu penelul un relief plastic distinct, bazat pe revelaţie şi emoţie. Echilibrul şi subtilitatea spectrului cromatic aduc esenţa perspectivei şi adâncimii pânzelor sale. Pictura este pentru Ion Pantilie un drum iniţiatic în bidimensional, dar şi metodă de explorare a unor realităţi ascunse şi a unor adevăruri neînfăţişate realităţii imediate. Tablourile sunt valoroase atât prin construcţia formală, cât şi prin absorbţia selectivă de culoare, prin culorile tandre care pot influenţa pozitiv starea de spirit a observatorului. Idealul pictorului pare a fi acela de a surprinde *lumina cea repede*, atât de preţioasă şi de fragilă, greu tangibilă între elementele vizuale ale lumii, aşa cum o ştim.

Expoziţia organizată cu prietenie de cei doi artişti plastici în oraşul nostru a fost una foarte valoroasă (sporită şi de faptul că prietenia este o valoare în sine), iar ea a rămas

la dispoziţia iubitorilor de artă mai multe săptămâni la rând. Există teorii care identifică în artă cel mai înalt mod de cunoaştere a realităţii şi, parafrazând o replică din *Dialogurile* lui Platon, putem spune că opera de artă a fost/este creată (doar) pentru cei *cu ochii deschişi*....!

MAGDA GRIGORE

Muzica zilelor noastre

La aniversare...

...Argentina se-nfăţişă piteştenilor printr-un concert omagial. La filarmonica urbei, sub bagheta maestrului José Maria Ulla. Cincantenar, născut în Santa Fé. Astăzi, dirijor faimos în patria sa. Acuma, ajuns şi prin România. Nu-l avu-n program doar pe Astor Piazzolla. Ci şi pe Carlos Gardel (alias Charles Romuald Gardés). Gerardo Matos Rodriguez, zis Becho. Pascual de Rogatis, Horacio Salgán, Gabriel Senanes. Tangoul împletindu-se-n jazz şi simfonic, ales...

Sonorităţi latino, mai vechi sau mai noi. Orchestraţii ample, bogat stilizate. Ritmuri variate, teme fredonate, în lume, de ani. Fiindcă Piazzolla, Gardel ori Rodriguez sunt nişte legende. Iar piesele lor, pe multe pupitre se află. ”La Cumparsita”, ”Por una cabeza”, ”Oblivion”, ”Libertango” iubite-s peste tot, nu numa-n pampasul îndepărtat. Au farmec nemuritor. Dulceaţă nealterată, freamăt viu, atrăgător. Un parfum răscolitor. Înapoi, cu gându`, te duc şi, ascultându-le, într-alt veac mă vedeam. Prin cabarete, restaurante de pretutindeni. Urmărind înfocaţi dansatori. Bărbaţi aţâţaţi şi femei liane în braţe la ei. Unduind senzual în pas ideal. De muzică-mpinşi, de fior cuprinşi...

Señor Ulla şi-a făcut atent datoria. Insuflând fluent energie colegilor săi de pe scenă. Aşa că l-am felicitat şi pe el, şi pe ambasador. Excelenţa sa Felipe Alvarez de Toledo, în sală aflat cuvenit. Îndemnându-i, firesc, la viitoare colaborare. Că Argentina ni-i soră de limbă latină. Muzica ei, înflăcărată. Iar tangoul, necuprins. Frumuseţea lui, chiar că de nestins. La fine de mai pe toţi ne-a atins şi, neîndoios, deplin ne-a convins...

Un trubadur neobosit

Era o vreme, în tinereţea-mi, când folkul în suflet adânc ne intra. Cu poezia şi melodia, cu armonia şi nostalgia ce le conţine din plin. Cin` l-a ascultat, nu l-a mai uitat. Aşa că şi astăzi fani are destui, de rafinament oricând nesătui...

Am constatat înc-o dată recent. La întâlnirea cu Ovidiu Scridon. Care, după peregrinări prin Apus, s-a întors acasă şi colindă neostenit cu ghitara şi muzicuţa, cărţile cu poezii şi amintirile multe adunate în timp...

S-apropie de cincizeci, da` se ţine bine. Este târnăvean şi s-a arătat mustind de alean. Voce viguroasă, vorbire aleasă, muzică duioasă. Vrednic trubadur, ducând cântu` pur încolo şi-ncoa`. Inspirat compune şi versul îl spune pregnant, maiestuos. Refrenele-i curg dulce, elegant, frumos. Lirismu`, bogat, sincer, delicat. Gingaş îmbrăcat în strai adecvat. Totul e cu grijă, meşter, îmbinat. Produsu` final, cald, atrăgător. Pentru cei sensibili, chiar răscolitor. Fiindcă Ovidiu ne zice de dor. Declanşând în inimi fior neuitat, enorm, apăsat...

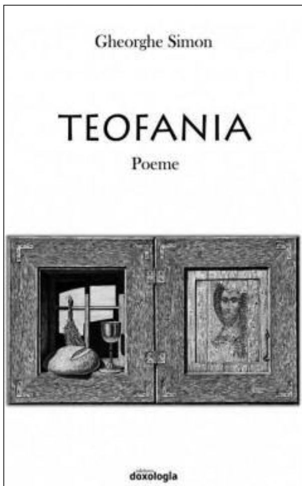
ADRIAN SIMEANU

Geo Vasile

LUCRAREA VERBULUI, STEAUA POLARA A POETULUI

Gheorghe Simon are rarissima vocaţie a scriitorilor ce-şi fac din Poezie un credo, un crez, o ars poetica. În numele ei sunt gata de jertfă. Prilejul de a-i cunoaşte poemele ne este dat de masiva şi eleganta selecţie din volume apărute între 1984 şi 2015, *Teofania (*Iaşi, Editura Doxologia, 2017, 329 p.*). Teofania* (manifestarea sensibilă, personală sau impersonală a lui Dumnezeu), carte "tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfinţitului TEOFAN, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei" şi prefaţată de Theodor Codreanu.

Poezia lui Simon despre care se mai pronunţă poeţi şi critici de primă mărime precum Daniel Corbu, Liviu Antonesei, Paul Gorban, Lucian Strochi, Paul Aretzu etc., propune cititorului teme cu precădere religioase, dar şi filosofice sau existenţiale ale omului din totdeauna şi ale poetului, *id est* Gheorghe Simon, ale realaţionării sale cu timpul şi spaţiul care sunt totuna cu Dumnezeu.

Aşadar, Poezie şi Copilărie (scandată de ritmul sonor al clopotelor!), Poezie şi Lumină în Răstignire, Poezie şi Cunoaştere (inclusiv de sine!), Poezie şi Spiritualitate, Poezie şi Destin, Poezie şi Iubire (inclusiv în sens de Amor Intellectualis!), Poezie şi Suferinţă psihică şi fizică, Poezie şi Biruinţă, Poezie şi Natură, Poezie şi Rugăciune, Poezie şi Asceză a Tăcerii Vii atât de asurzitoare (capacitatea de a-şi asculta, departe de lumea dezlănţuită, modulaţiile cvasi imperceptibile ale cugetului sau "la vie intérieure "), coordonate esenţiale ce pivotează în jurul unui străvechi topos sacru românesc numit mânăstirea Agapia şi împrejurimi (" fractal", "corabie de sunete" etc), motiv recurent, alături de iubire, copilărie, lumină, ochiul triadic.: "Atât de mult te-am iubit/ atât de mult/ văzduhul Agapiei vibra de lumină în tumult/ şi toate cuvintele rostite vreodată/ fără de vină s-au topit/ precum singurătatea în singurătate se curmă/ precum iubirea dintâi/ e şi cea de pe urmă." Un univers fono-logo-centric, cum ar zice în termeni hermeneutici Jacques Derrida, al credinţei noastre creştin-ortodoxe, al românităţii, prin care ciititorului i se oferă cvasi toate valenţele unei scriituri epico-psalmice modernissime derivate din acel *poiesis* primordial. *Poiesis* sau inventivitate, creaţie artistică ce pare inepuizabilă în cazul lui Gheorghe Simon.

Pentru scriitorul şi eseistul nemţean (n. în 1950, jud, Neamţ, specializat în limba şi cultura franceză, membru al USR) poezia este punct de referinţă vital şi stea polară călăuzitoare, căci vocea ei este unica mărturie ce rămâne înainte de tăcere sau *nerostire*, sinonim recurent al morţii, atunci când cuvintele comune nu mai izbutesc să întrupeze expresia sensului profund al fiinţei şi al tentativei noastre de a ne confrunta cu lumea.

Poemele *Teofaniei*, purtătoare de semnificaţie expresivă la cea mai înaltă cotă stilistică, sunt un instrument de cunoaştere, radar ce ne poate relaţiona cu „divinul" din noi revelat prin desmărginire şi derealizare. altfel spus, într-un timp fără margini. Aflat în siajul onirismului diurn, al visului poetic sculptat cu ochii deschişi, practicat de interbelici, de optzecişti, şi precursorii lor Nichita sau Daniel Turcea, converteşte viziunile printr-o savantă sugestie cromatică, de tipul celei sugerate de însuşi Apollinaire care, referindu-se la pictura unui Marcel Duchamps sau a lui Robert Delaunay, a definit *onirismul orfic.* Poetul restituie lumii miracole pe care Henri Michaux, de pildă, le nega prin faimosul său titlu: "Il n'y a pas de miracles".

Crezul estetic al poetului Gheorghe Simon derivă din versurile sale împotriva coruperii tot mai pernicioase a relaţiilor interumane şi este plămădit ca o *Imitatio Christi*, asemenea transfigurării Sf. Francisc din Assisi.

Trăind în postmodernitate, Gheorghe Simon o face în numele speranţei că poezia poate salva viaţa, concept ce în chip firesc vrea să fie o provocare, chiar dacă poate fi înţeles şi ca simplă dorinţă-rugăciune-conjurare: "Tată al nostru ceresc/ iartă-ne nouă celor singuri/ mai singuri decât Fiul jertfei/ în vremi de restrişte!/ Iartă-i pe părinţii părinţilor care şi-au desfăcut aripile sufletului/ pentru ca noi să nu ne prăbuşim fără mângâierea sufletului Tău/ de la începutul cel fără de început!/ Iartă-mă Doamne căci fără de amăgire cuvintele mele înmuguresc/ din rănile Fiului Tău!/ Şi iartă-i pe cei care fără de voie/ cuprinşi au fost de mânia orbirii!/ Întăreşte-ne, Doamne şi dă-ne nouă puterea/ de a ne birui pe noi înşine/ de a nu cădea în desnădejde/ şi fă să se surpe teama noastră de neputinţă/ precum puterea Ta doar prin lucrarea Verbului e cu putinţă".

Poezia salvează viaţa – este un adevăr în care Gheorghe Simon crede cu tărie, definind astfel caracterul taumaturgic al lirismului său de o frumuseţe liturgică, imnică, polifonic orchestrată, reuşind să inducă ideea profund religioasă că poezia înţeleasă în acest fel nu este ceva exterior fiinţei noastre, ci ceva ce se află înlăuntrul nostru, ca şi cum ar face deja parte din noi. Este partea ,,magică", eresul şi credinţa pe temelia cărora ne este zidită identitatea. Aceasta se cuvine a fi descoperită sau redescoperită. În acest sens credem în înrudirea spirituală a poetului nostru moldav ("când duhul însetării şi al citirii de sine învie în chip de poezie") cu magicianul muzician, ardeleanul Grigore Leşe ce a vrut şi a reuşit să-şi arate sieşi şi lumii cine şi ce este, fiind avantajat însă de universalitatea limbajului muzical şi de apariţiile sale televizate.

Gheorghe Simon redescoperă rădăcinile identitare ale românităţii şi omenităţii, dar şi ale propriei existenţe, hrănite la izvoarele pure ale credinţei creştin-ortodoxe, aici şi acum, cu deosebită urgenţă, dezgropându-le de sub mormane de reziduuri ale mileniului: supertehnologia de serie, reificarea fiinţei vii în scopul declarat al alienării, al mercificării, al metamorfozelor maligne prin recurs la permutări genetice sau monstruozităţile inteligenţei artificiale etc. Scopul: eradicarea autenticităţii vieţii omului, a deposedării sale de amintirea edenică a părinţilor şi copilăriei, otrăvirea seminţei divine din om, rinocerizarea şi mancurtizarea cugetului viu, astfel încât să i se amputeze orice percepţie a lucrării Verbului Întrupat, a năzuinţei sale fundamentale, după cum ne învaţă Sf Grigore din Nazianz, de mântuire prin credinţă şi aşteptarea Lui: "Scrisul pentru mine are ceva din evlavia liturgică. Emoţie, atât de vie nu am mai trăit decât în copilărie aşteptându-mi mama! Acum te aştept pe tine în fiecare clipă". Poezia este în imaginarul comun, legată de dimensiunea iubirii, dar pentru cei ce o frecventează învestiţi fiind să o împărtăşească lumii, este sentimentul prin care se exprimă dinamica sufletului, se dă la iveală trăiri profunde, sporind semnificaţia omenităţii, sustrăgând-o degradării, mediocrităţii. Dar dacă iubirea se structurează în relaţia cu Dumnezeu, structurând-o, dacă dobândeşte virtutea reciprocităţii, devine limpede că iubirea e un alfabet numinos pentru descifrarea lumii în care celălalt e oglindă şi solitudine. Gheorghe Simon are darul de a converti abstracţiuni în melos emoţionant, memorabil, iluminându-le asemenea lui Blaga, prin metafore revelatorii: " Din imprudenţa de a-L fi contemplat/ şi de a i se fi arătat/ poetul s-ar fi înţepat şi i s-ar fi imprimat în suflet/ numele trandafirului nimănui/ care e şi numele morţii/ semn că Dumnezeu însuşi consimte/ şi chiar ar fi suspinat ceea ce doar aleşilor cuvântului le este dat să vadă cum scrie moartea în grabă pe curat. Şi pe furiş numele i l-au cules cum ai culege o literă dintr-un alfabet pierdut fără ca cineva să fi citit mai întîi textul în care era divulgat secretul precum moartea îşi ia adio de la noi făcându-ne semn cu mâna mâna care scrie zidită în poezie făcând litera moartă să învie şi amin zic ţie cititorule mântuitor de poezie."

Poetul, în numele unei conştiinţe estetice indubitabile, datorate talentului, frumuseţii dicţiunii, vocaţiei sinesteziei, dar şi vastisimelor lecturi, ascultării, supunerii şi smereniei de miniaturist medieval cu care îşi concepe textele, şi-a dobândit o indeniabilă originalitate stilistică, considerat de cel ce scrie din aceeaşi rasă a poeţilor noştri pereni prin spiritualitate şi cultură tip Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Tudor Arghezi, Nichita Stănescu, Daniel Turcea. Mircea Ivănescu etc.

Dacă postmodernitatea pare să fi pierdut cheia magică a lirismului, înlocuind-o cu un card ce deschide centre comerciale, magazine de lux, centre de fitness, tot atâtea realităţi virtuale, simulacre, poetul nostru trăieşte poezia ca pe un fel de *spontaneous combustion*, autoimolare, iar nu ca pe o rece răsfrângere estetizantă, mimetică. Din silenţioasa, asurzitoarea solitudine se naşte

acea nevoie de armonie şi lumină, de regresiune spre tărâmul eternei reîntoarceri la edenul copilăriei cu munţii, arborii, păsările, florile ei, primordial izvor al *mitopoieziei* şi pavăză în faţa agresivităţii timpului. În ciuda carcasei noastre caduce şi a solitudinii, aspirăm necontenit prin iubire spre veşnicie, boicotând, precum atât de pilduitor a făcut-o Mircea Eliade, istoria maşteră prin artă, prin speranţa şi credinţa că adevărata poezie, dincoace şi dincolo de orice retorică, ne pune faţă-n faţă cu semnificaţia profundă a miraculoasei creativităţi şi totodată a fragilităţii existenţei omului, altfel spus cu necontenita, neînţeleasa împletire a vieţii cu moartea. Ne pune, pur şi simplu, în faţa acelui mister despre care a scris poetul-filosof Lucian Blaga. Dar nu spre a încerca să-l descifreze, spre deosebire de ceea ce se străduieşte să facă filosofia şi azi, mai mult ca niciodată, ştiinţa, aflate pe marginea unei genuni ontologice, ci spre a-i afirma predestinarea şi intrinseca lui inevitabilitate.

Suntem primejdios de dizarmonici, înstrăinaţi. Teofania, adică poezia pură, ne poate salva: "Cartea vie a iubirii se scrie singură. Până şi literele alunecă nevinovate. Poate că noi înșine suntem literele vii dintr-o carte în care Cineva citește sufletele noastre reînviate"

Existenţa unui centru lăuntric, în care detaliul minim poate să se regăsească în necuprindere şi desmărginire, l-ar fi făcut pe Homer să-l definească pe Eumeu, un biet porcar, drept „divin". Astfel, şi noi putem, de ce nu, să ne redescoperim drept „divini", adăpându-ne însă la izvorul poeziei de origine cerească, a cântecului şi descântecului fără soluţie de continuitate din *Teofania.*: "Totul e cuprins în tot preapuţinul fiindu-ne măsura aşteptării fără figuri de stil ci doar *Verb* întreit în lucrare ritm al inimii în respirare în văzduh de neîntinare".

Adevăr şi Frumuseţe sunt în poezia lui Gheorghe Simon teme omniprezente legate fiind de dimensiunea iubirii, de fundamentala nevoie a omului de cunoaştere: Căci poezia e unul din modurile de cunoaştere şi străbatere a lumii, generată fiind de un rafinat imaginar analogic, având drept ţintă directă esenţialitatea lucrurilor, punct în care se poate vorbi de viziune. Gheorghe Simon nu este doar un poet hăruit cu talent, ci şi un vizionar: operează cu imagini şi simboluri, care în fond constituie substanţa pulsatorie a tot ce există. În poezia contemporană aceste două "măsuri", deosebit de familiare gândirii eline, dar şi poeziei lui John Keats, să recitim de pildă "Odă la o urnă greacă ", au căzut se pare ireversibil în uitare, căci rarissimi sunt poeţii ce fac din cele două teme propria *vis poetica*. Poezia este memorie, învestită cu canonul interpretării personale. Astfel, în cazul lui Gheorghe Simon, după săvârşirea călătoriei în "în portul îngropat", reapare în lumină cu zăcământul preţios al trăirilor (Agapia, Văratec, schituri, roade, vitralii, evangheliare şi icoane în peisajul moldav, lumea copilăriei, a casei părinteşti, tot atâtea arhetipuri, "arhechipuri", epifanii şi făgăduinţe dintr-o altă lume, nu ne ferim a zice, metafizică): " Lucrurile par sprijinindu-se în câte un nume când toate există spre a sfârşi în cuvânt precum cel care citeşte face să învie litera în gând. Amiaza se furişează în crâng Verbul e întrupat pe pământ grâul răsare din cuvânt (...) ".

Nu întâmplător am lăsat la sfârşit înscrisul de pe coperta IV a Teofaniei, ce poartă ilustra semnătură a profesoarei mele de literatură universală, universitara Zoe Dumitrescu-Buşulenga, alias monahia Benedicta, de la Putna. Citim şi cităm minunându-ne de geniala intuiţie exegetică, privind opera poetică a lui Gheorghe Simon: "...este un poet al Cuvântului în sens primordial, ca pelerin în propria sa singurătate, spre izvorul nemuritor al Verbului divin. Astfel, ni se dezvăluie o concepţie înaltă despre poezie, *ca res sacra*, cu un sens profund pe care poetul îl descoperă în toate ipostazele vieţii. Viziunea lui Gheorghe Simon asupra poeziei se relevă ca jerfă a fiinţei către Cuvântul întrupat, căci rostul poetului e în cuvânt, în fervoarea rostirii ". Cuvinte ce valorează cât un blazon nobiliar, cât un sigiliu domnesc, cât o pecete voievodală.

Lucia Țurcanu

Poezie confesivă

Luminiţa Potârniche face o poezie confesivă, poemele sale amintind de paginile unui jurnal liric, or, autoarea, datându-şi fiecare text, ne propune dezvăluiri zilnice ale stărilor sufleteşti profunde, de multe ori contradictorii. Sunt stări ale unui eu neadaptat întru totul la realitatea cotidiană, ale unui eu în continuă căutare de sine. Atmosfera lirică apăsătoare, semnalată în unele cronici la volumul de debut al Luminiţei Potârniche (*Dumitru Chicuş 30*, Editura Vinea, 2015) pare să se menţină şi în cea de-a doua carte, apărută tot la Editura Vinea, în 2016. Titlul de factură expresionistă – *Bu-hu-hu din noaptea iubirilor moarte* – conţine o triplă accentuare a tanaticului: interjecţia onomatopeică *bu-hu-hu* ne trimite cu gândul la buhă/bufniţă, care este, se ştie, mesagerul morţii, apoi, *noaptea*, care nu înseamnă altceva decât sfârşitul, şi în cele din urmă, explicitul epitet *moarte*. Pe lângă asta, reuşita îmbinare (bacoviană, aş zice) între imaginea sonoră (*bu-hu-hu*) şi cea cromatică (*noapte*) sugerează starea de angoasă instalată deasupra acestei atmosfere funebre.

Nu am putea spune totuşi tranşant că Luminiţa Potârniche face o poezie tanatică, pentru că nu neapărat moartea fizică este tema poemelor sale. Mai curând, autoarea se referă la trecere, uitare ca principiu existenţial. Viaţa este văzută ca o obişnuire cu nefiinţa, o învăţare a muririi: „bărbatul acela îşi bărbierea/ în fiecare dimineaţă obrazul din oglindă./ şi-l limpezea cu apă./ îi punea trupului haine curate,/ îl încălţa cu pantofi noi./ apoi îl punea în coşciugul de fag./ cu toată smerenia./ pleca după treburi până uita să-l plângă./ se obişnuise cu nefiinţa sa/ încât nici n-o mai băga în seamă" (*obişnuit cu nefiinţa*).

Este o poezie a inadecvării la *aici* şi *acum*, pentru că eul din această poezie pare să îşi caute adevărata viaţă într-un altundeva şi altcândva, într-un prezent ipotetic/prezumtiv/imaginat, deloc în concordanţă cu realul. Eul din poeme rătăceşte prin propria-i memorie ca printr-o sală a paşilor pierduţi, căutându-şi un loc într-o lume populată de „uitaţi": „paşii ramaşi fără oamenii care i-au lăsat în urmă./ un trib de umbre semisălbăticite,/ anarhia vindecării de adicţiile noastre dureroase,/ golul care te face lacom de alte cotropiri" (*paşi fără oameni*).

Chiar dacă în poemul *încăpăţânare* (o artă poetică), Luminiţa Potârniche sugerează că nu intenţionează să facă o poezie confesivă – „eu nu divulg ce văd", „eu nu dezvălui tot ce înţeleg", „eu nu descriu tot ce simt", „eu nu risipesc tot ce-am primit" –, în textele care urmează (*pe degeaba, gâlceava trupului cu sufletul, relieful dorului meu*) se produce o adevărată izbucnire a trăirilor, o dezvăluire a eului, o ieşire a sufletului în afară. Eul poetic, cu sufletul dezgolit, îşi trăieşte febril, profund afectat, regretele, fricile, neîmplinirile, aşteptările. Pentru a surprinde cât mai relevant aceste stări, Luminiţa Potârniche face uz de recuzita poeziei expresioniste. Trăirea intensă, până la crispare, a neliniştilor, a fricii (de pierderea iubirii, de singurătate, de moarte, de uitare), refugiul în memorie, sentimentul inutilităţii şi al dezagregării îi sunt proprii eului: „mi-e frică de colindul acela/ care nu mă va găsi acasă,/ de uşa surdă care nu va reda nimic,/ de muţenia clopoţelului de argint/ care-şi va înghiţi limba/ la ceas de inutilă, vesperală tristeţe./ iarna, pe la mijlocul somnului glacial,/ remuşcările colindă (*frica de colind*).

Luminiţa Potârniche face parte din categoria scriitorilor pentru care poezia este o formă de defulare, de descătuşare a sufletului şi, prin aceasta, de eliberare şi vindecare a sinelui. Lirică până în măduva oaselor, poeta reuşeşte, prin textele sale, să-l sensibilizeze până şi pe cel mai glacial şi impasibil cititor.

cronici

Mariana Şenilă-Vasiliu

Sub semnul Centenarului

Paradisul pierdut (IX)

...cititor împătimit, tata mai venea acasă şi cu un teanc de cărţi proaspăt apărute, spre disperarea mamei, care nu mai ştia cum să tragă de puţinii bani ca să ajungă pentru nevoile casei. Cum s-ar zice, trăiam modest, dar citeam pe rupte, mai cu seamă că în podul casei, printre lucrurile netrebuincioase şi oasele uitate la afumat descoperisem o ladă plină cu cărţi ai căror autori erau „interzişi", C.C. Giurescu şi Rebreanu, printre alţii.

Sărăcia şi foamea au fost endemice în Munţii Apuseni, se vedea asta pe chipurile emaciate, adânc ridate ale localnicilor. Gras şi rumen la faţă era idealul pentru moţi, asta însemna înainte de toate sănătate, lucru cu atât mai important în acea zonă unde se murea pe capete de la vârste din ce în ce mai tinere din cauza bolilor pulmonare, în mod special a tuberculozei, endemice şi ea aici. Alimentaţia unilaterală - mămăligă sau pită cu slănină şi ceapă, brânză, tot cu ceapă, laptele covăsit, cartofii, fasolea şi prunele uscate alcătuiau meniul invariabil al moţilor. Lipsa din hrană a vitaminelor - cea mai mare parte a zarzavaturilor nu putea fi cultivată în zonă din cauza pământului pietros şi a climei aspre şi erau aduse din câmpie - subminau sănătatea oamenilor şi aşa precară. Puţinele fructe, merele, perele, prunele şi uneori vişinele, ca şi fructele de pădure, nu aveau capacitatea de a se substitui elementelor esenţiale care lipseau din hrană, şi nici de a întări trupurile firave în lupta cu mizeria şi sărăcia lucie ce domnea de sute de ani în Apuseni. Nume precum Sărăcuţ şi Sărăcie figurau adesea în catastifele stării civile. Mai dramatică decât toate mi s-a părut *ciufala*/porecla dată unei familii numeroase chiar de pe Vale: Daibucată! Deşi, în realitate, se numeau Berindei, nu li se spunea altfel decât ai lui Daibucată/„dai o bucată", de pâine, probabil. Ciufala însăşi face inutile orice fel de comentarii...

Obiceiul roman al adăugării lângă nume a poreclei s-a păstrat în munţi până astăzi, familiile fiind identificabile mai degrabă după aceasta decât după nume. Aşa erau cei ai lui Plitu porcului, ai lui Groştior/smântână, de la „gros", ai lui Gâscă, ai lui Moară, ai Viciului, primit probabil după vreo funcţie de... vice etc. Întrebarea cheie care ţi se punea în munţi nu era cum te cheamă, ci al cui eşti. Exact ca în gluma cu moroşanul care întâlnind un negru în tren, îl întreabă din ce ţară vine, din ce sat e de loc, după care îi pune întrebarea capitală: „No, şi a cui eşti?" Noi înşine, după stră-străbunicii paterni eram de-ai Ghiuţului şi de-ai lui Şivic. Care Ghiuţ, violonistul despre care se spunea că habar n-avea de notele muzicale, dar care cânta dumnezeieşte încât după un concert susţinut de orchestra minerilor din Apuseni la Bucureşti îl impresionase profund pe celebrul kapelmaistru L. Wiest, care îl felicitase? Sau un alt Ghiuţ, vestit pentru firea glumeaţă şi performanţele bahice? În ce priveşte celălalt străbun de la care am moştenit porecla Şivic, nu ştiu ce să spun. Dacă se ia în consideraţie ipoteza că ne-am trage dintr-un străbun francez, meşter în minerit, adus în minele din Apuseni în secolul al XVIII-lea, s-ar putea ca porecla să i se tragă de la cuvântul „civique". Spun s-ar putea, însă n-am nicio mărturie concretă în acest sens şi nici nu mizez pe această supoziţie. Căutarea originilor prin speculaţii de ordin lingvistic se dovedeşte de multe ori o metodă fantezistă ori o pură coincidenţă.

În anii 1950, când regimul politic se schimbase şi nu se mai putea da vina pe crunta exploatare a regimului burghezo-moşieresc, situaţia din munţii nu se schimbase, sărăcia, mizeria şi bolile continuau să bântuie satele, cătunele şi crângurile Apusenilor. Dacă nu aveai în grajd o vacă sau câteva oi şi în coteţ un porc, dacă erai doar un amărât de funcţionar, abia de-ţi trăgeau zilele de la chenzină la alta. Exceptând cele câteva găini care scurmau prin curte şi tot atâtea raţe care măcăiau plimbându-şi prin ogradă fundul dolofan şi lăsat, noi nu aveam de nici unele. Ba încă, la leafă, cititor împătimit, tata mai venea acasă şi cu un teanc de cărţi proaspăt apărute, spre disperarea mamei, care nu mai ştia cum să tragă de puţinii bani ca să ajungă pentru nevoile casei. Cum s-ar zice, trăiam modest, dar citeam pe rupte, mai cu seamă că în podul casei, printre lucrurile netrebuincioase şi oasele uitate la afumat descoperisem o ladă plină cu cărţi ai căror autori erau „interzişi", C.C. Giurescu şi Rebreanu, printre alţii.

Şi din pasiune pentru pescuit, dar şi ca să ne completeze cumva hrana puţină - în anii 1950 alimentele de bază erau cartelate, metodă reluată în anii 1980 pe când, după celebra zisă a Ceauşescului, înaintam pe noi culmi de civilizaţie şi progres -, tata îşi lua undiţa şi pleca pe două zile la pescuit pe Arieşul Mic, până spre Vidra de Sus, azi Avram Iancu.

Paradoxal, deşi era un împătimit al pescuitului, mai cu seamă de păstrăv şi lipan, ceilalţi peşti, cleanul, scobarul, mreana şi *lătuşca*/obletele fiindu-i de dispreţ, tata n-a mâncat niciodată în viaţa sa peşte, lucru de mirare pentru oricine îl vedea mai mereu cu undiţa în mână. În afara relaxării şi a plăcerii pe care i-o provoca jocul cu vreun păstrăv sau lipan viclean ce nu se da uşor prins, îl mulţumea faptul că după două zile petrecute în dunga Arieşului se întorcea acasă cu vreo 40-50 de peşti care ne asigurau un preţios surplus de hrană. Se băteau calicii la gura noastră când mama ne punea în faţă platoul cu păstrăvi prăjiţi. Însă nu prădăluiam niciodată toţi păstrăvii şi lipanii prinşi, o parte erau puşi la murat în oţet, să avem şi la iarnă. Satisfacţie mai mare decât numărătul borcanelor cu păstrăvi şi lipani muraţi, tata nu avea.

Tatii nu-i plăcea să meargă singur la pescuit şi de fiecare dată lua cu sine pe vreunul din noi, fie pe mine, fie pe fratele meu, care aveam îndatoriri precise: să-i ducem port-hartul, rămas la el din timpul războiului, devenit tolbă, să prindem cosaşi, însă nu de oricare, ci doar din cei cu burta subţire galben-verzuie şi elitrele lungi care le plăceau în mod special peştilor, să curăţăm de solzi şi să eviscerăm prada, pe care o trăgeam apoi pe tulpini de urzici ce aveau calitatea de a conserva intactă carnea o zi întreagă indiferent cât de cald ar fi fost.

La pescuit se pleca sâmbăta după-amiaza, când tata se întorcea de la serviciu. N-avea răbdare nici măcar să mănânce ca lumea, atât de tare îl mâna patima. Înghiţea ceva în fugă, îşi alegea o undiţă din cele câteva jordii de alun ţintuite pe peretele din spate al casei şi porneam la drum. O apucam direct peste dealuri, traversam Muncelul şi de mai sus de Mihoeşti, unde s-a construit între timp un baraj, tata începea să dea la peşte. Atâta doar că la ora aceea, pe înserat, arareori de mai muşca vreunul, sătui, păstrăvii şi lipanii nu mai cădeau pradă vrăjelilor cu musca artificială plimbată pe suprafaţa apei. Când se însera de-a binelea trăgeam la casa vreunui localnic, sărac cum erau mai toţi moţii, unde ceream găzduire peste noapte. Fie de-l cunoştea pe tata, fie nu, niciodată n-am fost refuzaţi, şi oricât ar fi fost de săracă, gazda tot ne omenea cu o turtă de mămăligă, mălai cum îi spuneau moţii, rumenită la cuptor şi o cană de lapte dulce sau prins. De voiai să plăteşti pentru ospitalitate erai refuzat, la moţi, cât de săraci ar fi, găzduirea unui străin e o cinste, ea ţine de omenie. De dormit, cel mai adesea dormeam în fân, în podul şurii, acoperiţi doar cu un *lipideu*/cearşaf de in sau de cânepă. Răzbită de oboseală, cu toate foşnetele ce veneau din fân, adormeam buştean. Pe la trei dimineaţa, cu o zgâlţâitură scurtă - „Scoală-te, plecăm." -, eram trezită din somn. Când luceafărul de ziuă abia da semne că va să se trezească şi el, o luam pe Arieş în sus, către Vidra. Cine n-a trăit acel ceas, când ziua se îngână cu noaptea, nu poate înţelege farmecul misterios al Apusenilor. Liniştea cea mai deplină înstăpânită în cer şi pe pământ te face să-ţi auzi bătăile propriei inimi, aerul e de o incredibilă puritate, miroase a ierburi crude, iar fânaţele coapte, gata de cosit exhală şi ele un parfum aparte, ceaţa uşoară învăluie peisajul într-un subtil *sfumato* care îndulceşte formele făcându-le aproape imateriale. Picior de om, picior de animal, niciun foşnet de frunze, doar Dumnezeirea care veghează mută din tării munţii adormiţi.

Pulberea fină a drumului se isca moale şi mângâietoare la fiecare pas. De la o vreme, o apucam prin luncile din dunga Arieşului. În aerul răcoros al zorilor dârdâiam de frig în hainele prea subţiri cu care plecasem la drum, iar pantofii de tenis cu care eram încă încălţată se umezeau repede de la roua aşternută peste noapte pe iarbă. Seminţele ierburilor se lipeau de picioarele ude şi intrau în pantofii de pânză deranjându-mă la mers. În cele din urmă renunţam la încălţăminte şi aşa, cu picioarele goale, o luam direct prin iarbă sau prin praf.

După mai mulţi kilometri de mers, fără să ne oprim, mai jos de Vidra, de cum se lumina de ziuă, când peştii erau flămânzi, tata relua pescuitul intrând în apă. De pe malul tivit cu arini negri unde rămâneam să prind ţapi, auzeam vâjâitul de bici al jordiei de alun plesnind aerul şi după câteva aruncări, odată ce vedeam peştele zbătându-se în cârligul undiţei. Tata a fost un pescar adevărat, cu excepţia cârligelor, toate cele necesare pretenţioasei ocupaţii de pescar de păstrăvi şi lipani erau meşterite cu mare artă de el. În primul rând, prefera să pescuiască cu muscă făcută chiar de el, care e cel mai dificil, dar şi mai nobil mod de a prinde peştele. În ziua când îşi împăna cârligele, nimeni şi nimic n-avea voie să-l deranjeze, umblam în vârful picioarelor şi ne era teamă chiar şi să respirăm, atât de cufundat era în minuţiosul proces de a face muşte cât mai apropiate de cele adevărate. Pe rând, ne revenea misiunea de a prinde câte un cocoş pe care i-l prezentam. După o atentă examinare a gâtului pintenogului îi smulgea două-trei pene, le privea răsucindu-le în lumină şi dacă le găsea potrivite, le punea deoparte. După vreun cocoş cenuşiu-pestriţ îi venea rândul altuia, roşcat, şi operaţiunea, însoţită de strigătul de protest al orătăniei, se repeta. La fel de importantă era alegerea jordiei de alun din pădure; studia mai multe beţe de alun până găsea unul cu lungimea şi grosimea dorită, îl unduia prin aer ca să vadă cât de suplu şi elastic este. Dintr-un alun alegea una sau două jordii. Aduse acasă, erau curăţate atent de coajă, iar le încerca elasticitatea, după care le ţintuia la uscat pe peretele nordic al casei unde rămâneau uneori chiar câţiva ani. Înainte de a o folosi, supunea jordia de alun la încercare ca în primele două dăţi. Pentru el, vâjâitul ei prin aer era la fel de important precum sunetul scos de o vioară pentru un violonist, atât de departe împinsese perfecţionismul. După fineţea sonorităţii şi felul de a se arcui în aer ştia ce calităţi sau cusururi are, dacă merita s-o păstreze ori ba. Când, în 1977, a primit cadou o undiţă franţuzească supersofisticată, cu mulinetă şi alte dichisuri, s-a uitat îndoit la ea, a mulţumit pentru dar, însă n-a pescuit cu ea niciodată, preferând tot jordiile lui de alun. A moştenit-o fratele meu, însă nici el n-a pus mai mare preţ pe ea decât tata...

În ce priveşte măiestria împănării cârligelor, a perfecţiunii muştelor şi a descoperirii celor mai bune locuri de pescuit, între tata şi fratele lui a existat o permanentă rivalitate, dar, cu toate astea, de câte ori puteau, plecau împreună la pescuit. O dată, tata a început să şchiopăteze. Văzându-l cum se chinuia să meargă, fratele l-a întrebat ce a păţit de şontcăie. „Am un buboi". „Ce buboi? Hai să-l văd." Pe coapsa piciorului drept, ditamai umflătura, roşie şi fierbinte. S-au târguit ceva vreme dacă să-l lase pe unchiul să-i scoată „buboiul" sau ba, dar în cele din urmă,

hoinar

fie că durerea devenise greu de suportat, fie că raționamentul fratelui a învins, tata a acceptat neobișnuita operație. Gâl-gâl pe dușcă niște jinars și tot pe atât a turnat pe locul buboiului, brișca/briceagul înroșit în foc și harști!, tăietura însoțită de un teribil răcnet de durere scos de pacient. Odată cu puroiul, din rana căscată a ieșit la iveală o bucată de schijă rămasă, neștiută, în picior din timpul războiului. Nu era singura schijă, mai avea una înfiptă în tâmplă, dar cu aceea a rămas până la moarte dată fiind imposibilitatea de a-i fi scoasă fără a-i afecta creierul. Când a fost rănit, tata, era pe front undeva în Basarabia. Trupele sovietice tocmai dezlănțuiseră un atac furibund împotriva celor românești care au fost nevoite să se retragă. În fața violenței atacului, tata n-a avut de ales și a trebuit să fugă cu aparatul de transmisiuni cu tot în spate. Când compania s-a regrupat, comandantul, văzându-l pe tata care nu lepădase aparatul de transmisiuni a exclamat: „Iată adevăratul soldat român care nu abandonează aparatura în mâinile inamicului!”, drept care l-a propus spre decorare cu ordinul „Virtutea militară”. Tata făcea haz pe seama așa-zisului său eroism, zicând că nu avea niciun merit, că, în grabă și de frică, uitase de transmițător. Nu era adevărat, pe front indiferent de situație se comportase cu mult curaj. Doar printr-un miracol supraviețuise sălbaticului bombardament sovietic din 1941 asupra Odessei, căruia i-au căzut victime comandamentul român și mai ales gara orașului unde tata tocmai transportase un tren încărcat cu armament pentru trupele române. Obosit peste poate, după lungul drum făcut până la Odesa, după ce se întremase și cu ceva tărie, tata a dormit buștean. Dimineața, când s-a trezit și-a ieșit din vagon, a încremenit: din gară și din trenuri nu mai rămăsese nimic, singur vagonul în care se adăpostise mai era întreg, în rest pustie de moarte, de parcă toate acelea n-ar fi existat. Pe front, tata a fost cam de toate, mecanic de locomotivă, transmisionist în linia întâi, vânător de munte și pretutindeni se purtase exemplar. Hazul de care da dovadă autopersiflându-și meritele era modul său de a exorciza dramaticele amintiri ale anilor petrecuți pe front. Povestea, de exemplu, că după decorare i s-a dat o permisie de câteva zile să se ducă acasă. Întâmplarea a făcut ca în tren să se întâlnească cu Pitilic, un țigan din Câmpeni, chiar de pe Vale. Bucurie mare, îmbrățișări ca între frați și nici că s-au mai despărțit până la destinație. Pitilic era pentru tata primul chip familiar întâlnit în haosul însângerat al frontului, îi amintea de casă, de dragii săi munți, de oamenii locului, de tot ce a iubit cu ardoare până a închis ochii. Țiganul Pitilic era de-al lui.

De cum da întâia rază de soare, începeam să mă încălzesc câte puțin. Roua se zbicea și ea treptat și, curând, mă simțeam ca o muscă dezmorțită de căldura primăverii. Până spre jumătatea dimineții, peștii mușcau și porthartul-tolbă începea să se umple. Mai spre amiază, sătui, păstrăvii și lipanii mușcau din ce în ce mai rar, ceea ce îmi dădea și mie răgaz să citesc între două capturi (indiferent unde m-aș duce, în tren, cu autobuzul și chiar în avion, port cu mine o carte, altminteri am impresia că risipesc degeaba timpul). La cei 11-12 ani, câți aveam, lecturile mele favorite din poezia românească erau Coșbuc și Topârceanu - deja simt cum strâmbă din nas cititorii prețioși, iar dacă adaug că primul meu model literar a fost Odobescu, cred că disprețul lor este total. Pe Topârceanu l-am prețuit pentru neobișnuitele crochiuri poetice, pentru neașteptatele figuri de stil, pentru ritmul alert al versurilor sale și, mai cu seamă, pentru finețea de bijutier cu care îmbina cuvintele, creând imagini și asocieri dintre cele mai expresive și neașteptate. Prin rafinament și cizelare stilistică, cunoscuta descriere poetică a libelulei - „Mic, cu solzi ca de balaur/Trupu-i fin se clatină/Juvaer de smalț și aur/Cu sclpiri de platină” -, trimite direct la arta marelui bijutier francez *art nouveau* René Lalique. În fața minunatei broșe în formă de libelulă din expoziția pariziană ce era dedicată lui Lalique, am avut aiuritoarea senzație că a fost inspirată *ad literam* din versurile lui Topârceanu. Poet minor, scuipă disprețuitor printre dinți criticii literari și poeții de ultimă oră, cărora li se mută din loc nasul până și la creația eminesciană. De sărmanul Coșbuc ce să mai zic, versurile-brazdă ale poetului le put acelorași. Poezia românească pur și simplu n-a existat până nu s-a scris acel vers fără seamăn: „Iubita mea se pișă ketamină”. Sic!

Prețuirea pentru poezia minoră a lui Topârceanu nu ține doar de calitățile deja invocate, ci și de dragostea comună pentru natură. Adesea mă uită Dumnezeu culcată pe burtă, cu nasul vârât în iarbă, urmărind cu mult interes lumea aceea minusculă alcătuită din flori mărunte, spice mici cu semințe cât un vârf de ac, păstăi miniaturale ce tresar sperioase la cea mai mică atingere făcând explozie, gâze, furnici și greieri pe care majoritatea oamenilor nici nu le observă și peste care calcă nepăsători. Contrar aparențelor mele de orășeancă sadea, în mine sălășluiește o contemplativă pentru care microcosmosul este la fel de interesant și incitant ca și cosmosul. Observ cu aceeași încântată uimire și o felie de natură, dar și un tablou, o pânză de Monet, să zicem, un petic de câmp ori un luciu de apă, norii, caravele plutind în înalturi precum și o acuarelă de Boudin, scoarța lucie și cenușie a fagilor, dar și „Crângul desfrunzit” al lui Ioan Andreescu. Câștigul nu-i nici al naturii și nici al artei, ci al meu, studiind totul cu cea mai mare atenție, ochiul se învață să vadă, privirea se rafinează, mintea începe să înțeleagă, iar sufletul sau inima, cum vrei să-i spui, trăiește intens cele mai mari emoții, vibrând de plăcere. Și mai e ceva care vine direct din copilărie: sunt convinsă că din contactul direct cu minunile mute ale munților, scara mea genetică a câștigat câteva trepte care au rămas acolo pentru totdeauna, împlinindu-mă ca om.

Soarele în nămiezi dă semn că pescuitul e cam pe terminate, cu burți pline, lipanii nu mai mușcă, iar păstrăvii nu se mai lasă momiți nici măcar cu crăiete, prada lor preferată. După o gustare frugală luată la firul ierbii, reluam drumul, de astă dată în sens invers, spre casă. Până la Mihoești, tata își mai încerca norocul, aruncând undița la vreun cot al râului sau în vreo bulboană adâncă, unde știa el vreun lipan sau păstrăv „bătrân” ce nu se lăsase prins, deși încercase de mai multe ori. Agățat cândva în cârlig, „al bătrân” învățase lecția de bază a supraviețuirii, nu tot ce se plimbă pe suprafața vălurită a apei e muscă adevărată și nu tot ce zboară se mănâncă. La o vreme, după câteva insuccese, tata se lăsa păgubaș, mai ales că se lăsa seara și drumul de înapoiere era destul de lung. De la Mihoești o luam din nou peste Muncel, tăind-o direct prin vreun pâlc de pădure, scurtând-o peste haturile dintre fânațe și tarlale, încălecând pârleazurile. Cum mergea așa, cu undița pe umăr, văzut din spate, slab, înalt și deșirat, silueta tatei aducea cu a lui Don Quijote, îndrăgostit peste poate nu de vreo Dulcinee, ci de Munții Apuseni, de splendoarea lor sălbatică, de oamenii locului, de istoria lor. Visul său a luat forma concretă a drumurilor tăiate sub supravegherea sa, printre care drumul până la peștera Scărișoara, a podurilor, școlilor, dispensarelor și căminelor culturale proiectate și executate de el. Ce-l interesa în mod special în tot ce făcea erau funcționalitatea și durabilitatea. Nu de puține ori, după ce se muncise în brânci la ceva, când constata că acel ceva era prost executat, îi punea pe constructori să desfacă și s-o ia de la capăt. Nici cu noi, copiii lui, nu era mai tolerant: ai scris urât sau prost, ai desenat greșit o hartă la geografie sau istorie? De la capăt! Deși atunci găseam pedeapsa disproporționată și uneori se lăsa cu plânsete, exigența lui ne-a prins bine în viață. Mai târziu, când prin forța lucrurilor fusese pensionat, de câte ori trecea prin fața unui pod, a vreunei construcții proiectate și executate sub îndrumarea sa, tresărea și o expresie de mulțumire i se întindea pe chip: „Asta e făcută de mine”. Lăsase și el moștenire câte ceva moților săi dragi, pusese și el un semn concret al trecerii sale cu rost prin astă lume.

Dacă la dus mă dureau picioarele din cauza urcușului destul de abrupt, la înapoiere îmi tremurau genunchii din cauza coborâșului „în frână”; oricum ai da-o, la deal sau la vale, muntele nu te cruță. Din vârful ultimului deal, Valea se vede ca în palmă, un fir de apă pe marginea căruia casele se înșiră precum mărgelele pe ață. Fuioarele de fum ieșind din hornuri arată că e vremea cinei. Fum iese și pe hornul casei noastre, semn că mama ne așteaptă să venim odată cu peștele, că toți sunt nerăbdători și le e foame. Ciudată senzație să privești de la distanță casa în care locuiești, pare străină. De la înălțime, modesta casă părintească, străjuită la poartă de doi plopi plantați pentru cei doi fii ai săi de bunicul, pe care n-am apucat să-l cunosc - prins de o ploaie năprasnică a făcut o formă de tuberculoză galopantă în urma căreia a murit la nici 36 de ani -, apare altfel decât cea din toate zilele, pare chiar un pic misterioasă. Îmi imaginez cum stau frații mai mici dinaintea farfuriilor cu furculițele gata de atac. După ce în sfârșit ajungem acasă, în așteptarea prăjirii peștilor, de atâta drum și oboseală, adorm cu capul sprijinit de colțul mesei. Cu ușoară zgâlțâitură, mă trezește mama: „Scoală-te, să mâncăm! Cum vrei peștele, simplu sau cu mujdei?” Nu, nu-l vreau cu mujdei, vreau să simt gustul fără pereche, dulce al păstrăvului și pe cel cu delicată aromă de cimbrișor al lipanului, gustul fără seamăn al peștilor crescuți în apa de munte, limpede și pură a Arieșului. Astăzi, nici apa râului nu mai e curată și nici păstrăvi și lipani nu prea mai sunt. Ca și în cazul altor râuri din țară, pe la coturi și în bulboanele unde se ațineau altă dată păstrăvii, plutesc pet-uri și băltesc gunoaie. Pescarii au dispărut și ei, iar Arieșul este astăzi doar o apă curgătoare.

...după decorare i s-a dat o permisie de câteva zile să se ducă acasă. Întâmplarea a făcut ca în tren să se întâlnească cu Pitilic, un țigan din Câmpeni, chiar de pe Vale. Bucurie mare, îmbrățișări ca între frați și nici că s-au mai despărțit până la destinație. Pitilic era pentru tata primul chip familiar întâlnit în haosul însângerat al frontului, îi amintea de casă, de dragii săi munți, de oamenii locului, de tot ce a iubit cu ardoare până a închis ochii. Țiganul Pitilic era de-al lui.

hoinar

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești și postul de televiziune Antena 1 Pitești au organizat la Casa Cărții, expoziția itinerantă de fotografie, sub genericul „Anotimpuri". Manifestarea a cuprins 70 de fotografii artistice, imprimate pe pânză și realizate de Grupul de pasionați ai imaginii, intitulat La Conacul Fotografilor, sub îndrumarea profesionistului de televiziune, Răzvan Gașpar, director în cadrul Televiziunii Antena 1 București. Vernisajul expoziției „Anotimpuri" a debutat cu un recital de muzică folk, susținut de Tiberiu Hărăguș și o parte din membri ai Grupului Folk P620, din cadrul Centrului Cultural Pitești. Au urmat intervenții tematice, susținute de jurnalista Cristina Munteanu, directorul Antena 1 Pitești, coordonatorul evenimentului, Răzvan Gașpar, poeta Denisa Popescu, redactorul-șef al revistei Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, directorul Palatului Copiilor din Pitești, Ramona Linte, co-autori ai expoziției. Vernisajul, care a stat sub semnul magiei cromatice și al accesului la zone de un pitoresc aparte, s-a încheiat într-o notă la fel de fermecătoare, cu un superb recital de operă, oferit de eleva Andreea Vlaicu, de la Liceul de Artă Dinu Lipatti.

„Anotimpuri"

Serbare Destiny

Bucuriile Copilăriei

■ „Orizonturi Biblice". Este titlul noii cărți cu tematică religioasă, lansată de pastorul Constantin Aninoiu la Centrul Cultural Pitești. Evenimentul editorial, moderat de poeta Simona Vasilescu a reunit un public format din admiratori, dornici să asculte învățăturile distinsului autor, învățături bazate pe studiu al cărților sfinte și pe experiența celor 90 de ani de viață. "De ce Orizonturi Biblice? Pentru că la orizontul lumii acesteia sunt nori negri iar singura alternativă este iubirea. Indiferent cât de rău ne-au făcut unii semeni, noi trebuie să-i iubim ca pe noi înșine. Așadar, având vrăjmași, avem posibilitatea să iubim mai mult, pentru că secretul fericirii și al sănătății este iubirea necondiționată", le-a spus distinsul autor celor prezenți.

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit la parterul Casei Cărții, spectacolul de dans modern, sportiv și de societate, sub genericul "Serbare Destiny". Evenimentul, organizat de Asociația Club Sportiv "Destiny Dance", sub coordonarea antrenorilor Andreea și Mihai Dragnea a reunit numeroși copii și tineri, care se inițiază în domeniu. Talentații artiști și-au delectat publicul format din părinți, bunici și prieteni cu probe de dansuri standard, latino-americane și dans modern, pentru care au primit încurajări de la antrenori și aplauze călduroase de la susținători.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor Români Filiala Argeș au organizat în Sala Simpozion, ediția din luna iunie a Cenaclului „Armonii Argeșene". Evenimentul, coordonat și moderat de redactorul-șef al revistei Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu a cuprins o lectură, susținută din propriile creații, de membri și simpatizanți ai ligii, precum și lansarea noului număr al revistei de literatură Cuvântul Argeșean. Poeții Bogdana Demir, Marius Ionescu, George Ene, Constantin Teodor Craifaleanu, Simona Vasilescu și Adrian Mitroi și-au prezentat poemele recente. Redactorul-șef al revistei Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu a vorbit despre conținutul numărului 2 pe anul 2018 al revistei Cuvântul Argeșean, publicație trimestrială a ligii, care apare sub egida Centrului Cultural Pitești. Alți membri ai colectivului redacțional au fost invitați să-și citească materialele publicate. Poeta Denisa Popescu a delectat auditorul cu noile sale versuri, eleva Alexandra Maria Bulgar a prezentat o proză scurtă, poetul Nicolae Ionescu le-a dedicat tuturor noile sale creații lirice, eleva Anda Benția a citit un basm, iar eleva Ioana Smărăndescu o proză scurtă. Poetul Ion Toma Ionescu și-a prezentat creațiile recente, scriitorul și eminescologul George Ene a susținut o evocare a operei lui Mihai Eminescu, în contextul în care pe data de 15 iunie s-au împlinit 129 de ani de la moartea Luceafărului literaturii române. Profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu și venerabilul scriitor Mihail Ghițescu au susținut prelegeri tematice, în care au evocat și operele altor clasici ai literaturii române.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, serbarea, sub genericul „Bucuriile Copilăriei", susținută de copiii care urmează cursul de pictură „Sensibilitate și Culoare", sub îndrumarea profesoarei de arte plastice Elena Zavulovici, în cadrul instituției. Micii artiști au vernisat o expoziție tematică de pictură, au recitat poezii și au interpretat cântece specifice vârstei lor. Talentații copii au fost răsplătiți cu diplome de participare din partea Centrului Cultural Pitești și cu aplauze călduroase din partea publicului, format din părinți și bunici. Doamna profesoară le-a adresat mesaje de suflet și i-a invitat pe cei care doresc, să continue cursul de pictură și pe timpul vacanței de vară.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, dezbaterea cu tema „Întoarcerea la Iubire", susținută de prof. univ. dr. Ion Iorga Șiman, specialist în fizică. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural, sub genericul „Viața merge înainte", inițiat și coordonat de poeta Simona Vasilescu. „Știința este complementară religiei și mă preocupă analizarea fenomenului hristic din punct de vedere religios și prin prisma științei. Lumea a fost mereu amenințată de pieire, dar astăzi, această amenințare mărește încordarea. Ce se poate face?! Economiștii cred că ar trebui găsite modele economice pentru atenuarea diferențelor dintre categoriile sociale; educatorii sunt de părere că soluția o reprezintă educația; politicienii spun că trebuie identificate cele mai potrivite soluții politice. Concluzia este că lumea este amenințată de mai multe forțe distructive, și anume: pasiunile, lăcomia, ura, lipsa de iubire. Acum, în era tehnologiei, oamenii se pierd pe ei înșiși, dispar în lumea ideilor create, în încercarea de a evada din lumea reală. Iar rezolvarea nu o găsim în lumea materială, ci în sfera spirituală, iar știința, fizica cuantică ne arată că omul nu a fost construit pentru a intra în competiție. Avem de lucrat la educație în general, iar cea mai importantă este iubirea. Cu iubire ne-am născut, frica am învățat-o aici; puterea pe care o căutăm în exterior se află în interiorul nostru, și aici vorbim despre întoarcerea la iubire. Iubirea este în noi, ea nu poate fi distrusă, ea poate fi doar ascunsă. Iubirea este o creație eternă, nu este materială, este energie și poate fi doar experimentată", a spus profesorul Ion Iorga Șiman.

actualitate

In Memoriam Marin Ioniță

Centrul Cultural Pitești a organizat medalionul literar, sub genericul „In memoriam Marin Ioniță". Evenimentul, care s-a desfășurat în cadrul Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu", a reunit prieteni, admiratori, foști elevi și membri ai Cenaclului „Ucenicii Vrăjitori", coordonat de regretatul om de cultură. Amfitrioana manifestării, scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu a evocat personalitatea și creația lui Marin Ioniță și i-a invitat pe cei prezenți să depene amintiri legate de distinsul profesor, scriitor și formator de tinere talente. Despre Marin Ioniță au luat cuvântul, au citit fragmente din cărțile sale, și chiar i-au dedicat articole în publicațiile de cultură locale, etnologul Sorin Mazilescu, redactorul Simona Fusaru, profesorul Vasile Ghițescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, scriitoarea Bianca Dobrescu, poetul și folkistul Marius Ionescu, tânărul romancier Dragoș Uleanu, artistul plastic Constantin Samoilă, venerabilul scriitor Mihail Ghițescu, scriitoarea Valentina Nichifor.

Pagină realizată de
CARMEN ELENA SALUB

IPS Calinic, Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului, la „Colocviile Municipiului Piteşti"

Centrul Cultural Piteşti şi Uniunea Scriitorilor din România Filiala Piteşti au organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, dezbaterea cu tema "Eminescu, contemporanul nostru", avându-l invitat special pe IPS Calinic, Arhiepiscopul Argeşului şi Muscelului. Evenimentul s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Colocviile Municipiului Piteşti" şi a fost dedicat împlinirii a 129 de ani de la moartea Luceafărului poeziei româneşti. Arhiepiscopul Calinic a cucerit auditoriul, prin modul în care a evocat personalitatea lui Eminescu, prezentând volume rare despre operele poetului naţional, dar şi întâmplări incitante din viaţa acestuia. Distinsul reprezentant al bisericii dar şi al breslei scriitoriceşti i-a invitat şi pe alţi oameni de cultură argeşeni să-l omagieze pe Mihai Eminescu, prin prisma activităţilor desfăşurate. Managerul Filarmonicii Piteşti, scriitorul Jean Dumitraşcu şi-a prezentat volumul cu titlul „Eminescu şi Argeşul", membri ai Grupului Vocal al Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului au susţinut un recital tematic, iar actriţa Luminiţa Borta a susţinut un recital liric, de inspiraţie eminesciană. La finalul manifestării, preşedintele Uniunii Scriitorilor din România Filiala Piteşti, criticul literar Nicolae Oprea şi redactorul-şef al Revistei de cultură Argeş, scriitorul Dumitru Augustin Doman i-au oferit Arhiepiscopului Calinic, distincţia de „Protector al Literelor", precum şi daruri de suflet, constând într-un volum de Mihai Eminescu şi o fotografie înrămată a poetului nepereche.

C.E.S.

Acasă la Jules Verne, în oraşul nevestei...

(urmare din p. 32)

tatălui său. În 1886, nepotul său, Gaston nebunul, şi-a împuşcat unchiul în picior. Asta l-a împiedicat pe Jules Verne să participe la înmormântarea lui Hetzel, editorul său, mort în acelaşi an, şi nici la cea a mamei sale, survenită în anul următor. La moartea fratelui său, pur şi simplu, nu a vrut să meargă. La urma urmei, fiul lui l-a împuşcat în picior... Având în vedere cele expuse mai sus, înţelegeţi de ce în opera lui Jules Verne, femeia nu prea apare şi, dacă apare, are un rol decorativ. În "Castelul din Carpaţi" lucrurile stau cu totul altfel. Acolo e o poveste de dragoste între Miriota Koltz şi Nick Deck (sau, ca să folosesc adaptarea românească a numelor, Mioriţa Colţ şi Nicu Deac, potrivit traducerii lui Vladimir Colin) care sfârşeşte printr-o căsătorie fără intervenţia părinţilor. Mai e vorba, deasemenea, şi de povestea cântăreţei Stilla de la Teatrul San Carlo din Napoli, iubită atât de Rodolphe de Gortz (sau, mă rog, Radu Gorj) cât şi de Franz de Telek (Frâncu Teleac). Ea cântă o arie celebră ("Innamoata, voglio morire") şi voinţa i se îndeplineşte. Moare de inimă pe scenă. Vocea şi imaginea ei au fost înregistrate de savantul Orfanik (un fel de hologramă avant la lettre) ceea ce produce o mare uimire celor doi adversari care o credeau moartă. Dar, vorba latinului, nu toate se sting. Arta rămâne.

"Sunteţi jurnalişti români?", ne-a întrebat domnul de la recepţia Muzeului. "Aici a scris Jules Verne *Castelul din Carpaţi!* Sus, la ultimul etaj..."

În prima zi, când am ajuns la hotelul nostru parizian am dat cu ochii de un pliant mititel cu „Paris/ map & guide/ Plan et guide". L-am deschis. Pe pagina din stânga am găsit o reclamă pentru „Shopping aux Galeries Lafayette" şi un card care ne informa că la cumpărături de peste 50 de euro făcute în respectivele galerii primeai un sac cu inscripţia „Galeries Lafayette" (desigur, în limita stocului disponibil.) Pe pagina din dreapta era scris mare, cu litere roşii, „Amiens/ City of Jules Verne", suprapusă peste fotografia şi autograful marelui scriitor. Era încă un semn că va trebui, neaparat, să ajungem acolo. O altă reclamă era pentru Fundaţia Louis Vuitton din Bois de Boulogne (opera arhitectului Frank Gehry). „Every Creation is a Journey!"/"Fiecare creaţie este o călătorie!" Invitaţia de a vizita Fundaţia se baza pe faptul că acolo erau organizate expoziţii, concerte & performances. Nimic însă nu ne-a abătut de la ţinta drumului nostru: „Amiens, Oraşul lui Jules Verne". Când am ajuns în impunătoarea gară la Limoges, nici fata de la „Informaţii", nici băiatul care vindea baghete şi sandviciuri nu ştiau să ne zică cum să ajungem la Casa lui Jules Verne. Ei lăsau impresia că nu auziseră, încă, de aşa ceva. Fata, amabilă, ne-a dat o hartă în miniatură a oraşului (ce ne-a fost de mare folos), iar băiatul ne-a oferit, contra cost, un sandvici cu care ne-am astâmpărat foamea. Ne-au fost utili şi unul şi altul... Pe drum, am dat de „Primăvara poeţilor". Festivalul s-a desfăşurat între 3 şi 23 martie 2018. Nathalie Deveze, vicepreşedintă a Metropolei Amiens pentru cultură şi patrimoniu, zice că „poezia pare pentru unii dintre noi inaccesibilă şi totuşi, an de an, au loc minunate întâlniri între poeţi şi public". În fiecare an, gazdele poeţilor le propun acestora o temă. Anul ăsta, în ediţia cu nr. 20, tema aleasă a fost „Ardoarea". Au fost trei expoziţii marca Dominique Sampaio. (E vorba de „Ardeur du Papier" – desenele pictorilor care au ilustrat texte poetice, „Poemaroides" şi „Ardeur des regards, les yeux du monde"- o expoziţie cu 600 de fotografii cu priviri de copii de la şcolile din Amiens, cu care artista a ilustrat poemul lui Aragon, "Ochii Elsei".) Studenţii de la Şcoala superioară de artă au propus o interpretare tipografică a unor poeme alese de ei înşişi. Programul mai cuprindea o „Escală poetică" în centrul oraşului, ateliere de scriere creativă, „Marşul poeziei" prin toate librăriile din oraş, „Typo poezia", „Autour de Prevert" („Nu sunt cinci sau şase minuni în lume ci una singură: dragostea"), „Recital Baudelaire" („Să extragi frumuseţea din rău", un recital poetic acompaniat de un acordeon şi un clarinet), „Gară pentru poeţi" (Doi poeţi înarmaţi cu câte o valiză recitau în tren, pe peroane, şi în localurile gării), „Manipularea poetică" (o mică digresiune asupra artei de a te îndoi, a puterii cuvintelor şi a reprezentării realităţii), „Soiree colectif", „Ardoarea poemului sau Poezia va salva lumea", „Brassens sau ardoarea muncii", „Închisorile lui Appolinaire" - o conferinţă de Franck Balandier (in septembrie 1911, la două săptămâni de la dispariţia misterioasă a Giocondei, Wilhelm de Kostrowitzky, zis şi Guillaume Apollinaire, e implicat într-o poveste tenebroasă cu nişte statuete furate. E incarcerat pentru cinci zile şi, în tot acest timp, scrie.) „Un oraş, un poem" (trei localităţi din aglomeraţia urbană se întâlnesc cu un poet care a dedicat un poem oraşului lor) şi „Brigada de intervenţie poetică" (doi actori vor vizita zece clase din localităţile învecinate metropolei şi recită versuri ale poeţilor invitaţi). Toată lumea va aştepta, însă, cu nerăbdare punctul culminant al manifestării, aşa numitul „Boeuf poetique"/ „Boul poetic" (la proţap), ca pe un bogat moment de convivialite. Ar fi fost interesant de văzut şi gustat... Poezia, printr-o sută de cărţi, va alimenta acele cutii roşii, „Boites a lire", pe care le-am întâlnit şi-n drum spre Jules Verne. Când am ajuns la „Casa cu turn" (2, rue Charles Dubois), ne-am prezentat la recepţie, am arătat, mândri, legitimaţiile de ziarişti şi domnul care le-a văzut a fost extrem de amabil: "Sunteţi jurnalişti români?", ne-a chestionat el. I-am confirmat. "Aici a scris Jules Verne *Castelul din Carpaţi*! Sus, la ultimul etaj..." (Inevitabil, my dear Watson, de acolo, de sus, altfel se vede femeia! Acum, cu riscul de a-mi strica definitiv finalul aş adăuga, totuşi, pour la bonne bouche, zicerea lui Gary către Radu Stanca: "Nu ridica femeia în slăvile cerului că ţi-o f..t îngerii!")

Nota redacţiei:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că ***Argeş*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu picturi de Gh. PETRAŞCU

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteţi abona pentru anul 2018, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEŞ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilier editorial:
NICOLAE OPREA
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacţia:
Piteşti,
Casa Cărţii,
Centrul Cultural Piteşti;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS